

18 april 2008

ADVOCATENBLAD 6

Ruimere opslag politiegegevens

NOG MEER ROOK ZONDER VUUR

Voorontwerp
Insolventiewet wil
discussie beëindigen

‘Wetboek van
strafvordering geeft
opdracht tot tunnelvisie’

Verdediging Leidraad
bewerkelijke zaken:
‘schijnheilig!’

Niehoff Werning & Kooij
verzekeringsadviseurs voor advocatuur en notariaat

De advocaat als chauffeur...

Natuurlijk houdt u zich als advocaat met andere zaken bezig dan de hoogte van uw autoverzekeringspremie. Gelukkig doen wij dat wel. U kent ons waarschijnlijk als specialisten in zaken als beroepsaansprakelijkheid, pensioenopbouw en de financiële bescherming tegen de gevolgen van arbeidsongeschiktheid. Maar wij hebben met een gerenommeerde maatschappij een afspraak kunnen maken over een wel zeer gunstige autoverzekering speciaal voor advocaten. U zult verbaasd staan van de voordelen. Zoals een aanvangskorting van maar liefst 65 procent. Bel ons voor een advies op maat.

www.nwk.nl

Meer rook zonder vuur

Doordat politie en justitie meer mogelijkheden kregen voor de opslag van gegevens, moet de burger die bijvoorbeeld onderwijzer wil worden vaker strijden tegen het idee dat er vuur is waar het rookt.

Wat te doen tegen de psycholoog in de rechtszaal?

Veel forensisch psychologen hanteren onwetenschappelijke methodes, en juristen kunnen hun rapporten niet op waarde schatten. Een deskundigenregister zal dat niet snel veranderen, zegt rechtspsycholoog Eric Rassin.

Debat Insolventiewet moet nog beginnen

De Commissie Insolventierecht wilde de huidige Faillissementswet niet slopen maar renoveren. Haar Voorontwerp bevat niettemin fundamentele koerswijzigingen, en plaatst de wetgever voor een voldongen feit. Wanneer begint de discussie?

.....

Strafprocesrecht

Deel II van de jaarlijkse kroniek wordt afgesloten met nieuwe wetgeving. **214**

Bewerkelijke zaken

moeten fatsoenlijk worden vergoed, anders slaat de vlam in de advocaat. **213**

Maleise advocaten

hebben te maken met het Guantánamo Bay van Azië en de invloed van de sharia. **232**

Amerikaanse advocaten

moeten veel procederen omdat de traditionele juridische structuren door deregulering zijn uitgehold. **198**

Vooral je ziel

moet kapot, in de gevangenis in Pakistan. **202**

Het Rechtsgebiedenregister

is er dan nu eindelijk door, en het vrijstellingsbeleid Beroepsopleiding is niet aangetast. **203**

.....

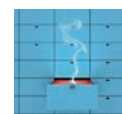
Verder...

De hond van de neef van Rita 199 » Het is gezegd 200 » Nut van toezichthouders 200 » Vrouwen werken braaf door 201 » Agenda 204

[Van de deken 207](#) » [Permanente opleiding 236](#) » [Personalia 238](#) » [Tuchtrecht 242](#)

In de volgende nummers

Ne bis in idem in de EU » Sanctionering van rechterlijke onpartijdigheid » Duits Mahnverfahren » Ambtshalve cassatie in strafzaken » Uitleg contractsbepalingen » Aanvaring en verjaring » Kronieken familierecht, burgerlijk procesrecht, bestuursprocesrecht en pensioenrecht

Omslag:
Patrick Keeler / iStock

Thomas Geoghegan is advocaat in Chicago en schreef diverse boeken over de rechtscultuur in de VS. Waarom bestoken Amerikanen elkaar steeds meer met procedures? Volgens hem zijn de traditionele juridische structuren door deregulering uitgehold. Er komen minder nieuwe regels en bestaande regels worden niet gehandhaafd. Vandaar een explosie van procedures op basis van 'tort', het equivalent van de onrechtmatige daad.

.....
Sanne Bloemink
ex-advocaat, journalist VS
.....

Amerikaanse advocaat over Amerikaanse toestanden

*Hoe zou uw laatste boek, **See you in court, het best kunnen worden uitgelegd aan Nederlanders?***

‘Het boek gaat over de VS, maar voor Europeanen kan het verhaal dienen als een waarschuwing voor de gevolgen van deregulering. Deregulering kan een destabiliserend effect hebben in die zin dat mensen niet meer weten waar ze op kunnen rekenen. Rechten kunnen plotseling worden afgenomen en dit leidt tot een algemene perceptie van willekeur. Dit leidt vervolgens weer tot een toename van het aantal mensen dat betrokken raakt in het juridische systeem.

Neem het arbeidsrecht. Het arbeidscontract is verdwenen. Vroeger was er ook *employment at will* [een werknemer heeft geen contract en kan om welke reden dan ook worden ontslagen, SB] maar dit werd in de regel door de vakbonden in collectieve onderhandelingen uitgesloten. De vakbonden creëerden zo een systeem van algemene normen van goed werkgeverschap en redelijkheid; objectieve maatstaven voor ontslag. Nu is er een systeem waarin je

wordt behandeld zoals het de werkgever goeddunkt. Daardoor gaan mensen de wereld als willekeurig zien en dit heeft zijn effect op het morele karakter van mensen. Je kunt dertig jaar voor een werkgever werken, maar je kunt morgen op straat staan. Hoe verandert dit je perceptie, en die van je kinderen? Het wordt doorgegeven aan de volgende generatie en nestelt zich in de Amerikaanse psyché.’

Amerikaanse ‘employment at will’ wordt vaak geprezen omdat het werkgevers de flexibiliteit geeft om in te spelen op economische ontwikkelingen en zo competitiever te zijn. Bovendien lijken Amerikanen minder te klagen als ze worden ontslagen: ze gaan door met hun leven; ze vinden sneller een andere baan.

‘Maar ze worden wel ontslagen. Dat is ook hier in de VS een traumatische ervaring. Je hoort mensen er vaak niet over, omdat het in de politiek inderdaad wordt geprezen, maar mensen internaliseren die traumatische ervaring en het creëert wel een gevoel van willekeur. Dit heeft een

Column

Matthijs Kaaks

Het begon allemaal met de boete die de neef van Rita Verdonk had gekregen omdat zijn hond het gemeentelijke trottoir had bevuild. De neef had zich daarover beklaagd bij zijn tante.

En Rita belde mij, en viel met de deur in huis, zoals we dat van haar gewend zijn.

‘Ik zoek een advocaat voor mijn neefje en zijn hond’.

Ik dacht eerst dat ik in het ootje werd genomen. Maar het bleek om een serieuze zaak te gaan. En hoe dwaas het ook klinkt, toen ik het relaas van Rita aanhoorde, zag ik de juridische relevantie groeien.

Uitlaatklep

Onder de aanhangers van Trots op Nederland zijn erg veel hondenbezitters, zo wijst recent onderzoek uit. Logisch, volgens een vooraanstaand socioloog, die verklaarde dat de mens die zijn vertrouwen in de medemens verliest zijn heil graag bij de viervoeter zoekt.

Potentieel electoraat waar wat voor te winnen valt.

‘Het moet een proefprocedure worden’, vervolgde Rita. ‘Het gaat niet om de poep. Nee, het gaat hier om de vrijheid van meningsuiting die in de verdrukking raakt. Het is een principezaak.’

En zij ontvouwde de argumentatie en strategie, haar door haar spindokters aangereikt.

De hond, althans diens spontane neiging tot ontlasting, is de uitlaatklep voor de onderbuikgevoelens van hen die hun weerzin tegen de haagse kliek niet zo duidelijk weten te verwoorden als Rita zelf.

‘Prachtig gevonden’, complimenteerde ik haar. ‘Trots op Nederland op de bres voor de vrijheid van *alle* uitingen. De faeces als statement met de hond als medium. Als de vleesgeworden *public watchdog*. Een beroep op de *exceptio excrementis*, zeg maar, als variatie op de *exceptio artis*.’

‘Precies’, zei Rita. ‘Dat bedoel ik nou.’

Enthousiast wijdde ze uit over de actie van TON, die op de zaak zou inspelen.

‘Er komt een grote bumpersticker. De hondendrol wordt ons nieuwe logo. Voordat de zaak begint moeten we dat natuurlijk vastleggen. Voor je het weet gaat de Partij voor de Dieren er mee aan de haal.’

Ik beloofde de juridische mogelijkheden te onderzoeken om de drol exclusief aan Trots op Nederland te verbinden.

‘Laten we het nog even over de kosten hebben’, zei ik.

‘Hoeft niet’, zei Rita. ‘Frolic sponsort ons. Zij betalen de rekening.’

‘Trouwens’, voegde ze er aan toe, ‘wil je ook onze slagzin registreren?’

‘Hoe luidt die dan?’

‘Den Haag, ik heb er kak an.’

destructief effect op het nationale karakter van Amerikanen. Trouwens, als Amerikaan moet ik wel zeggen dat er in Europa vaak niet genoeg flexibiliteit is. Er zijn natuurlijk wel andere manieren om flexibiliteit te bereiken. Ik ben er niet tegen dat mensen worden ontslagen, als het maar gebeurt op basis van objectieve maatstaven.

In mijn boek laat ik zien hoe mensen wraak nemen. Dit doen ze door individuele procedures aan te spannen die in de regel niet gebaseerd zijn op objectieve normen, maar op subjectieve. “Je haat mij omdat ik oud ben, vrouw, zwart.” Dit zijn de enige vorderingen die ze kunnen indienen omdat ze geen contract hebben en geen rechten ten opzichte van hun werkgever. Mensen gebruiken *diversiteit* als een manier om economische genoegdoening te krijgen. Een inefficiënt mechanisme. Hetzelfde geldt voor de medische wereld.’

Hoge vergoedingen die jury's toekennen aan patiënten die procederen over medische fouten zouden leiden tot te hoge verzekeringspremies voor artsen, waardoor sommige artsen zelfs niet meer kunnen praktiseren.

‘Ik vind het altijd heerlijk om het onderzoek aan te halen waaruit blijkt dat ziekenhuizen en dokters patiënten vaker in rechte betrekken dan andersom. Allemaal incassozaken uiteraard. Wat betreft de vergoedingen: verschillende studies tonen aan dat de vergoedingen niet omhoog zijn gegaan in de afgelopen jaren. Alleen in gevallen van grove fouten van artsen werd een schadevergoeding toegekend. De premies voor de verzekeringen voor artsen zijn inderdaad omhoog gegaan, maar dit heeft niets te maken met de vergoedingen. Eerder heeft het te maken met de verzekeringsbedrijven die meer en meer geld verdienen.

Interessant is om te zien dat de artsen geen vuist maken tegen de verzekeringsbedrijven.

Dus het ligt aan de verzekeringsbedrijven en niet aan de patiënten die claims indienen?

‘Ja. En als het probleem al bij de patiënten zou liggen, dan ligt de oorzaak in het systeem dat het morele karakter van mensen heeft vernietigd. Er wordt neergekeken op het morele karakter dat het resultaat is van een rechtssysteem dat dit karakter zelf heeft gecreëerd door onder andere deregulering. Er wordt neergekeken op deze mensen omdat ze procederen op grond van onrechtmatige daad in een systeem waar ze vreselijk zijn behandeld, in een systeem waar dit gevoel van willekeur heerst en dit gevoel gelegitimeerd is. Er wordt neergekeken op mensen die terugvechten op de enige manier die ze kennen. Het toppunt van hypocrisie.’

Hoe voelt het om als advocaat in een dergelijke ongelijke strijd te zijn verwikkeld?

‘Ik vind het niet leuk om advocaat te zijn, ik haat het. Maar soms heb ik wel het gevoel dat ik op deze manier politiek werk kan doen zonder dat ik een politicus hoef te zijn. Ik kan de procedures aanspannen waarvan ik denk dat ze moeten worden aangespannen. Ik zou het nooit doen als er niet ook momenten zouden zijn waarop ik echt het gevoel heb dat ik iets heb bereikt. Ik win ook wel eens een zaak...’

Toen ik dertig was, was ik voor het eerst in Ierland, ik ben van Ierse afkomst. In de bus zat ik naast een oud vrouwtje en ik klaagde over de voortdurende regen. Ze antwoordde met een prachtige Ierse tongval: “We live in hope and die in despair”. Dat is misschien een antwoord op je vraag.’

Wanneer doet een toezichthouder het goed?

Jan Pieter Nepveu

In het Jaarverslag 2007 van de Orde zegt Pieter Kalbfleisch, voorzitter Raad van Bestuur van de NMa, geen zorgen te hebben over de grootadvocatuur die samenklit aan de Amsterdamse Zuidas. De concurrentie zou er flink zijn. 'De markt doet zijn werk. Er zijn blijkbaar cliënten die de tarieven willen en kunnen betalen.'

Wanneer doet een toezichthouder het zelf eigenlijk goed? Die vraag werd 19 maart gesteld tijdens het eerste *Debat op de Zuidas*, over de kosten en baten van toezicht. Het debat was georganiseerd door advocatenkantoor Greenberg Traurig, en trok vertegenwoordigers van markt, overheid en toezichthouders.

Hoe divers de bedrijvigheid op de Zuidas ook is, iedereen voelt er de druk van marktregulering en van toezichthouders als AFM, DTe,

NMa en OPTA. Aanwezig op de Zuidas zijn het met elkaar eens dat het toezicht in de vleessector, waar slagers hun eigen vlees keuren, faalt. Maar ook de financiële sector laat steken vallen, erkent Albert Röell, voorzitter Raad van Bestuur KAS BANK N.V. Hij ziet desondanks weinig in de roep om extra regels en toezicht.

Te veel nieuwe managers

Röell prijst de politiek, waar de Grondwet zelden aangepast wordt maar waar men oude infrastructuur verbetert. Naar zijn smaak heeft het bedrijfsleven te veel nieuwe managers die 'eerst de hele organisatiestructuur omver gooien'. Röell bepleit een versterking van bestaande structuren, met duidelijke rollen voor accountants, notarissen, klanten, raden van commissarissen en vooral voor besturen. 'Het bestuur vormt in de huidige opzet de zwakste schakel,' aldus Röell.

Tweede Kamerlid Mei Li Vos denkt dat de financiële sector niet ontkomt aan extra

maatregelen. Sommige financiële producten zijn dermate ondoorzichtig dat consumenten nooit kunnen weten wat ze kopen. Vos denkt aan 'forse boetes en een goede compensatie'. Tegelijkertijd zal de consument meer gewaarschuwd moeten worden.

De beste maatstaf voor goed toezicht is volgens NMa-voorzitter Kalbfleisch de groei van 'consumer welfare'. Toezichthouders zijn immers in het leven geroepen om de welvaart van consumenten te verhogen. Over de NMa toont Kalbfleisch zich redelijk tevreden. Vorig jaar zou de NMa 615 miljoen euro hebben bijgedragen aan de welvaarts-groei, het jaar daarvoor zelfs 850 miljoen euro. Hij baseert zich op cijfers van de Algemene Rekenkamer. De opbrengst van het toezicht zou zeven tot acht keer meer zijn dan wat het bedrijfsleven ervoor betaald heeft. 'Natuurlijk kost ons toezicht geld, maar je krijgt er dan ook wat voor,' concludeert de NMa-voorzitter.

Het is gezegd

Spijt is een gevoel dat niet met een vonnis kan worden afgedwongen, laat staan executeerbaar is.

Voorzieningenrechter Den Haag, mr. R.J. Paris, in een k.g.-vonnis over de film *Fitna* tegen Geert Wilders, 7 april 2008, LJN BC8732, r.o. 4.11

Strafrecht is een klinische zaak. Emotie hoort er niet in thuis.

Jan-Hein Kuijpers in *Volkskrant Magazine*, 29 maart 2008

Nederland wijst de doodstraf af. De consequentie daarvan zou moeten zijn dat Nederland staatsburgers die elders deze straf hebben gekregen ook serieuze rechtshulp geeft.

Bart Stapert, advocaat bij kantoor Britta Böhler, staat de in Indonesië ter dood veroordeelde 64-jarige Dick Nicolaas bij, *de Volkskrant*, 27 maart 2008

Het NFI is een strikt opsporings- en vervolgingsinstituut, waar het Openbaar Ministerie en de politie kind aan huis zijn.

Pieter van der Kruijs, strafrechtadvocaat, naaar aanleiding van de start van The Maastricht Forensic Institute (TMFI), *Het Financieele Dagblad*, 5 april 2008

OPROEP

Wie wil redactielid strafrecht worden?

Het Advocatenblad is hét algemene vakblad voor advocaten, en het officiële orgaan van de Orde. Voor de redactionele pagina's is een onafhankelijke redactie van zo'n tien advocaten verantwoordelijk. Wegens vertrek van een redactielid zoekt de redactie een advocaat die (ook) thuis is op het gebied van het strafrecht, en die zijn of haar stage heeft afgerond. Afgezien van een maandelijks mid-

dag bent u ongeveer een halve dag per maand kwijt aan het lezen van de stukken en de omgang met auteurs; voor het bijwonen van de redactievergadering is een vacatiegeld beschikbaar. Wat wij bieden: een stimulerende maandelijks vergadering – een middag in Den Haag – verbreding van de horizon en uitbreiding van uw redactionele ervaring.

U kunt tot woensdag 14 mei aanstaande mailen of schrijven (graag met een kort cv) naar redactiesecretaris Linus Hesselink (zie colofon). Informatie is in te winnen bij Linus Hesselink (070-441 52 26) en bij het andere strafrechtelijk gespecialiseerde redactielid Geertjan van Oosten (020-606 06 80).

Vrouwen werken braaf door – en switchen succesvol?

Christ'I Dullaert
Le Tableau

Bij de publicatie van een loopbaanonderzoek, december 2007, kreeg vooral veel aandacht dat ongeveer 25% van de medewerkers van kantoren voornemens waren hun plekje te verlaten. Andere aspecten waren onderbelicht, zoals de positie van 'de oudere advocaat' (dat ben je al vanaf je 45e, een grote groep). De oudere advocaten bleken onder meer een kleiner leervermogen te hebben. Zij hebben zich gehandhaafd in het vak maar zijn minder ontvankelijk voor veranderingen en

scoren laag op charisma en transparantie.

De bevindingen van dit onderzoek, *Loopbanen in de advocatuur*, verricht door het Amsterdam Center for Career Research (van de VU) in opdracht van de Orde, Le Tableau en Dialogue CC, sluiten aan bij wat Paul Jansen van de Vrije Universiteit, onderzoeksleider bij dit onderzoek eerder in *het Financieele Dagblad* schreef over het 'Arena-model'. Dit model geeft weer dat er bij advocatenkantoren wordt gevochten om hogerop te komen, op basis van niet-expliciete regels. De winnaars vinden het achteraf logisch en terecht dat zij de top halen, en zijn dus niet geneigd ander gedrag aan te leren.

Uit het onderzoek blijkt bovendien dat deelname aan netwerk- en beroepsactiviteiten van belang is om verder te komen in de arena en dat arenagedrag eerder wordt vertoond door mannelijke advocaten dan door vrouwelijke. Vrouwen werken braaf en hard door en hebben geen tijd of zin in netwerkborrels. Zo nemen ze niet deel aan het 'gevecht' in de arena, in de wandelingen.

Het onderzoek is een zogeheten longitudinaal onderzoek. Dit betekent dat dezelfde geïnterviewden over twee jaar opnieuw zullen worden benaderd met soortgelijke vragen. Misschien kan dat vervolgonderzoek ook duidelijk ma-

ken of, zoals Harvard Business School-onderzoeker Groysberg zegt, financiële analisten veel overeenkomsten vertonen met de juridische wereld. Overigens bleek dat de onderzochte vrouwen een overlevingstactiek hadden gevonden: niet zozeer intern netwerken, maar juist extern, met eigen cliënten. Zo hadden zij een 'portable' netwerk opgebouwd, waardoor ze bij een switch van werkgever succesvoller bleken dan hun mannelijke collega's.

Een hypothese voor vervolgonderzoek zou dus kunnen zijn: 'Van de 25% medewerkers die in 2007 van kantoor veranderden, zijn vrouwen bij de overstap succesvoller dan mannen'.

Opheffingskortgeding art. 705 Rv onderzocht

M. Meijsen

onderzoeker Universiteit Utrecht

Het Molengraaff Instituut voor Privaatrecht voert in opdracht van de Raad voor de rechtspraak een onderzoek uit naar het functioneren van het conservatoir beslag. Dit is een vervolg op een eerder in de Rechtbanken Almelo, Amsterdam, Den Haag, Leeuwarden, Maastricht en Utrecht uitgevoerd empirisch onderzoek naar de praktijk rondom verlofverlening (art. 700 Rv).¹ Hieruit bleek dat voorzieningenrechtshouders het opheffingskortgeding een vangnetfunctie toekennen

bij niet terecht en mogelijk vexatoir gelegd beslag.

Of het opheffingskortgeding zijn rol kan waarmaken als vangnet en tegenwicht tegen de eenvoudige wijze waarop in ons land verlof tot het leggen van beslag wordt verleend, is een centrale vraag van het komende onderzoek. In slechts 5% van alle verleende verlopen entameert de beslagene een opheffingskortgeding. Werken de regelingen zo goed of zijn hier andere redenen voor, zoals de moeilijke bewijspositie van de beslagene en de geringe kans om een eenmaal gelegd beslag opgeheven te krijgen?

Het onderzoek bestaat uit een dossiergerelateerd onderdeel en uit telefonische interviews met procureurs van partijen die bij de *genoemde rechtbanken tussen 15 februari en 29 februari jl.* verlof kregen tot het leggen van een conservatoir beslag. Gaat het de beslag-

legger altijd om het secureren van een recht of spelen hier ook andere redenen, zoals het verbeteren van de verhaalspositie ten opzichte van andere crediteuren of het uitoefenen van druk op de beslagene om tot een minnelijke schikking te komen?

Onderzoekers zijn prof. mr. A.W. Jongbloed, bijzonder hoogleraar executie- en beslagrecht, en ondergetekende, mevrouw mr. M. Meijsen, beiden verbonden aan het Molengraaff Instituut voor Privaatrecht van de Universiteit Utrecht. De leden van de onderzoeksbegeleidingscommissie zijn afkomstig uit advocatuur, gerechtsdeurwaarderspraktijk, zittende magistratuur en Raad voor de rechtspraak. De resultaten zullen naar verwachting eind 2008 bekend worden.

¹ Zie 'Conservatoir beslag in Nederland, een hatelijk middel ter bewaring van een recht?', doctoraalscriptie van M. Meijsen-Tierates.

VSAN: red de sociale rechtshulp

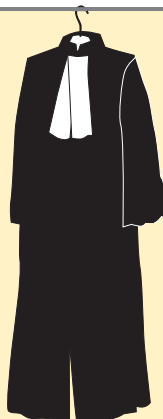
'Bezuinigingen van een dergelijke gigantische omvang vormen een reële bedreiging voor de sociale rechtshulp' aldus de Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN). De VSAN doelt op de bezuinigingen van 10 miljoen euro in het jaar 2008 en 50 miljoen euro per jaar in de daarop volgende vijf jaren. In een bericht, een brief gericht aan alle le-

den van de Orde, onder de rubriek nieuws op www.vsanadvocaten.nl vindt u de oproep waarin gevraagd wordt de actie te steunen door te mailen naar red-de-rechtshulp@advokatenkollektief.com, bijvoorbeeld in vorm van de leus 'Mevrouw Albayrak, Red de sociale rechtshulp!'

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor advocaten

Voor je ziel

tocht zijn vrijgelaten, lopen de aanklachten tegen hen gewoon door. Juridische procedures kunnen jaren duren en kosten uiteraard geld. Marvin memoreert zijn eigen strafzaak: rechter op vakantie, zaak overgedragen aan andere rechter, weer een jaar verder. En in strijd met de belofte om alle door Musharraf ontslagen rechters te herbenoemen, mogen ten minste vier rechters niet in hun functie terugkeren.

Toch zijn de Pakistani voorzichtig optimistisch. De komende weken kan er van alles gebeuren. Zo ontving Harris zojuist een sms: 'There is a strong movement to impeach Musharraf'. Daarom hoopt hij dat hun zorgen binnenkort deels achterhaald zijn.

- Als u wilt meedoen aan de schrijffactie voor Pakistan kunt u contact opnemen met Adrie van de Streek, via info@advocatenvooradvocaten.nl, voor een voorbeeldbrief. Voor algemene informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u hetzelfde doen of de website bezoeken: www.advocatenvooradvocaten.nl. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).

Judith Lichtenberg

Op een besloten bijeenkomst in Genève, van de Support Group Pakistan, zijn er drie Pakistaanse gastsprekers. Om veiligheidsredenen worden alleen hun voornamen genoemd. In de koffiepauze spreek ik onder andere met Peter, voormalig advocaat. In januari was hij nog op bezoek in Nederland. Enkele weken geleden bereikte ons het alarmerende bericht dat hij door de Pakistaanse autoriteiten was aangeklaagd en zich bij de politie moest melden. Tegen de verwachting in is hij (nog) niet gearresteerd. Peter dankt mij voor onze steun en beaamt dat 'everything could have happened'.

Harris, de tweede Pakistaanse gastspreker, valt hem bij. Een

vriend van hem is onlangs gearresteerd en naar een beruchte gevangenis overgebracht. 'This prison is build to destroy people's body and soul, especially their soul', aldus Harris. Tegen zijn vriend grapte hij: 'Going to this prison will make you a celebrity; people will write columns about you'.

De derde gastspreker, Marvin, zat zelf vast in een andere gevangenis. Hij vertelt hoe hij werd gedwongen toe te kijken hoe medegevangenen werden gemarteld. Onderkoeld leggen ze mij uit wat de favoriete martelmethoden zijn.

Na de pauze waarschuwen de Pakistani dat slechts sprake is van een gedeeltelijke 'transfer of power'. Musharraf zit nog steeds in het zadel. Hoewel vrijwel alle advocaten inmiddels op borg-

Deken weg

Bij het ter perse gaan van dit nummer werd bekend dat de Pakistaanse advocaat Aitzaz Ahsan is afgetreden als voorzitter van de Orde van Advocaten bij het Hooggerechtshof. Hij vertrekt uit protest tegen de manier waarop tegenstanders van president Musharraf, onder wie advocaten, een oud-minister bejegenden. Ze sloten hem op in een kantoor en bekogelden de ambulance met stenen waarin hij werd afgevoerd. Ahsan wilde geen voorzitter zijn 'van een genootschap dat zulke ploerten in zijn gelederen heeft.' (red.)

Ik sprak eens op een internationaal congres van ombudslieden. Een collega was tevens psychiater. 'Je klinkt niet als een jurist', zei ze na afloop. Dat vond ik een groot compliment. Conflicten moet je niet puur juridisch benaderen.

Alex Brenninkmeijer, Nationale ombudsman, *Trouw*, 7 april 2008

Rechterswerk betekent vooral vechten tegen (voor)oordelen die in het door politie en justitie opgebouwde strafdossier liggen opgesloten.

Tom Schalken, emeritus hoogleraar strafrecht, *de Volkskrant*, maandag 7 april 2008

Maar met sociale advocatuur verdient je niet zoveel. Dat grote pand in Amsterdam-Zuid uit de serie en de luxe om er met zijn allen een paar dagen over na te denken, dat komt niet overeen met de werkelijkheid.

Reinier Feiner, advocaat bij Advokatenkollektief Rotterdam, bekritiseert de advocaten-tv-serie Keyzer & De Boer, *de Volkskrant*, 8 april 2008

Als het moet gaan advocaten dag en nacht door. Wij hebben ook onze lange dagen, maar gaan dan tenminste nog lekker uit eten en drinken tussendoor. Zij zitten maar op dat kantoor.

Horecaondernemer Willem Tielman, *Legal Stuff*, april 2008

College van Afgevaardigden, 27 maart jl.

Cohesie: speerpunt of neveneffect?

De afgevaardigden bespraken 27 maart onder meer het Financieel Jaarverslag 2007, het rechtsgebiedenregister, het protocol inzake Wid en Wet MOT, en het vrijstellingsbeleid voor de Beroepsopleiding.

.....
Jan Pieter Nepveu

Bij de opening door deken Bekkers zitten er in de Irenezaal van de Jaarbeurs ongeveer tachtig afgevaardigden. Afgemeld heeft zich de hoofdredacteur van *Mr.* die de vorige vergadering 'buitengewoon interessant' vond maar nu vakantie heeft. Het is de laatste vergadering met Bert Bouma (zie kader).

Ter bespreking staat allereerst het vrijstellingsbeleid voor de Beroepsopleiding. Afgevaardigden vrezden een afnemende cohesie binnen de balie als gevolg van vrijstellingen voor de Law Firm School (LFS). LFS is een opleiding die veertien grote kantoren hebben opgericht voor hun stagiaires. De Advocatenwet biedt ruimte voor vrijstellingen en Bekkers ziet geen reden om het bestaande beleid te wijzigen. Cohesie zou bovendien geen doel zijn maar slechts een 'nuttig neveneffect' van de Beroepsopleiding.

Snijders (Rotterdam) vergelijkt de bijbehorende

AR-notitie met 'slappe thee'. 'Zodra je ergens kritiek op zou kunnen hebben, wordt gezegd dat alles eigenlijk bij het oude blijft.' Louwerier (Breda) krijgt van de notitie een 'rare bijmaak'. De AR is in 2007 namelijk zelf met het cohesieargument gekomen. 'Wij bevestigen het belang van cohesie en de opmerking dat het slechts een nuttig bijeffect is schiet ons in het verkeerde keelgat.'

De Haagse deken Bruins vindt dat Bekkers het cohesieargument 'bagatelliseert'. 'Cohesie moet een speerpunt zijn en geen neveneffect.' Zij noemt de LFS een *closed shop*, waar alleen stagiaires van de grote kantoren kunnen meedoen. De Haagse fractie gelooft in de kwaliteit maar wil toch niet dat de LFS de beroepsopleiding vervangt: 'Ons uitgangspunt blijft één goede opleiding voor alle stagiaires'. Uiteraard staat het ieder kantoor vrij om aanvullend ('on top off') een eigen opleiding te organiseren.

Bekkers heeft onlangs gesproken met LFS-initiatiefnemer Steven Schuit (Allen & Overy) en is ervan overtuigd dat de LFS geen *closed shop* wordt. Alle stagiaires die aan bepaalde voorwaarden voldoen, zouden de opleiding mogen volgen. Niettemin belooft Bekkers de vandaag gehoorde opmerkingen serieus te nemen, opdat de afgevaardigden zich in het beleid blijven herkennen.

Herbert Cotterell (AR) presenteert het protocol op de naleving Wid en Wet MOT. Hij ziet het als een Ordedocu-

ment dat de bestaande praktijk vastlegt en als leidraad kan dienen voor 'vreedzame co-existentie' met het Bureau Financieel Toezicht (BFT).

Van Alkemade (Den Bosch) wil liever nooit meer iets horen over het protocol. 'De status is onduidelijk, het is cosmetische regelgeving en wij vinden de audits te duur.' Van Alkemade verlangt een helder A4tje voor in de meterkast: 'Wat te doen als het BFT voor de deur staat?' Cotterell belooft het hem.

Uiteindelijk streeft de Algemene Raad overigens naar een integraal (financieel) integriteitsbeleid. Hier vinden Van Alkemade en de AR elkaar. De Boekhoudverordening, de Verordening op de beroepsaansprakelijkheid, de Verordening op de praktijkuitoefening (onderdeel Wid en Wet MOT) en de Bruyninckxrichtlijn zouden opgenomen moeten worden in één verordening. Een eerste concept wordt in juni verwacht.

Rode cijfers

Bert Bouma breekt 'voor de zoveelste keer' een lans voor het Rechtsgebiedenregister. Dat beoogt rechtzoekenden informatie te verschaffen over de rechtsgebieden waarin advocaten werken. De conceptregeling is zeker vier keer aangepast aan de wensen van het College. Zonder uitzondering prijzen afgevaardigden daarom het doorzettingsvermogen en de volharding van Bouma.

Maar van het oorspronkelijke plan resteert slechts een compromis. 'Een uitgeklee-

idee' (Van Lieshout, Utrecht); 'Een wolf zonder tanden, om niet te zeggen slappe koffie' (Leeman, fractie Den Bosch); 'De keizer loopt naakt over straat.' (Lanting; Leeuwarden, Assen, Groningen).

Bouma dankt met milde zelfspot voor de vriendelijke woorden. Hij stelt voor om de regeling toch aan te nemen. 'Er zijn altijd wel bezwaren te bedenken, laten we maar zien hoe het loopt.' Een ruime meerderheid gaat inderdaad akkoord met dit Rechtsgebiedenregister.

Bij de behandeling van het *Financieel Verslag 2007* blijkt dat de Orde in de rode cijfers is geraakt. Het resultaat is ongeveer 164 duizend euro negatief, terwijl men gerekend had op een batig saldo van 17 duizend euro. Johan Kleyn (AR) wijt het tekort aan met name de kosten van de reorganisatie op het landelijk Bureau. De stijgende kosten van tuchtrechtspraak hebben ook een rol gespeeld. Het negatieve resultaat vindt Kleyn niet echt zorgelijk, de solvabiliteit is voldoende. De Orde zal wel meer de hand op de knip houden: 'De goede oude tijd van vermogenspendels is voorbij.' Het *Financieel Verslag 2007* wordt goedgekeurd.

Na een vriendelijk afscheidwoord door Smeets (Haarlem), waarin deze Bouma feliciteert met het te elfder ure binnenhalen van het Rechtsgebiedenregister, nodigt Bekkers iedereen uit om in de aangrenzende zaal wat sterkers te drinken dan slappe thee en koffie.

Bert Bouma verlaat Algemene Raad

Bert Bouma verlaat de Algemene Raad, waarin hij sinds 2005 werkzaam was op de gebieden vakbekwaamheid, voorlichting en communicatie. Hij wordt bestuursvoorzitter van zijn kantoor Kienhuis Hoving.

agenda

GEVANGENPOORT-LEZING: 'JEUGD-INRICHTINGEN'

De heer De Bruijn, directeur jeugdinrichting Teylingereind, geeft op **zondag 27 april 2008** inzicht in de dagelijkse gang van zaken bij een jeugdinrichting. Via een webcam wordt geprobeerd de jeugdige gedetineerden aanwezig te laten zijn bij deze lezing om vragen van het publiek te beantwoorden. De bijeenkomsten worden gehouden in het Haags Historisch Museum aan de Korte Vijverberg 7, om 11.00 uur. Aanmelding: Haags Historisch Museum, Korte Vijverberg 7, 070-364 69 40, info@haagshistorischmuseum.nl.

'GODSDIENSTVRIJHEID: AFSCHAFFEN OF BESCHERMEN?'

Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten discussieert op **donderdag 8 mei 2008** over godsdienstvrijheid. In 2008 lijkt de godsdienstvrijheid onder druk te

staan en een toenemende intolerantie tegenover andere geloven waar te nemen. Is er aanleiding de godsdienstvrijheid als opzichzelfstaand mensenrecht te bestendigen? Sprekers: prof. dr. Paul de Beer, prof. dr. mr. Maurits Berger, PvdA Tweede Kamerlid mw. Samira Bouchibti, prof. mr. Tymen Jan van der Ploeg, en mr. dr. Bahia Tahzib-Lie (BuZa). Tijd: 19.00-22.30 uur in het Kamerlingh Onnes Gebouw, Faculteit Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden. De toegang is vrij.

CIROC: ILLEGALE WAPENHANDEL

Op **woensdag 14 mei 2008** organiseert het Centre for Information and Research on Organised Crime een seminar over Illegale wapenhandel. Nederland speelt een belangrijke rol in de productie, doorvoer en export van wapens in de legale en illegale handel, blijkt uit de prominente rol die internationale handelaars zoals Frans van Anraat en Guus Kouwenhoven

hebben gespeeld. Op het seminar worden centrale definities behandeld, problemen over wapenhandel en het beleid op wereldniveau geïntroduceerd en de relaties besproken tussen illegale wapenhandel, oorlogsgebieden en andere illegale activiteiten. Tijd: 9.30-16.30 uur, Vrije Universiteit, De Boelelaan 1105, Amsterdam. Informatie: www.ciroc.nl.

THEMADAG 'EERGERE-LATEERD GEWELD'

Op **woensdag 14 mei 2008** organiseert het Studiecentrum Rechtspleging (SSR) in samenwerking met het Ministerie van Justitie de themadag 'Eergere-lateerd geweld'. Slechts de ernstige zaken komen in de media, maar eergere-lateerd geweld komt in Nederland vaak voor. Exacte omvangcijfers ontbreken echter. Wel is er meer inzicht in de achtergronden, aanleidingen en uitingsvormen. Zo willen de Ministeries van Sociale Zaken en Justitie het inzicht in de

aard en omvang van eergere-lateerd geweld vergroten en de aanpak versterken. De deelname is gratis. Meer informatie: SSRServiceDesk 0575 - 59 53 45.

'WIE BESCHERMT HET NATUURBESCHERMINGSRECHT?'

De Vereniging voor Milieurecht organiseert in samenwerking met de Vlaamse Vereniging voor Omgevingsrecht op **donderdag 29 mei 2008** een studiedag 'Wie beschermt het natuurbeschermingsrecht?'. Behalve een vergelijking tussen Nederland en Vlaanderen, komt ook de bescherming van grensoverschrijdende natuurgebieden aan de orde, zoals de Westerschelde. Hoe wordt in beide landen het ontheffingenbeleid gevoerd? De studiedag vindt plaats aan de Universiteit van Tilburg. Aanmelden/informatie: www.milieurecht.nl of tel: 030-231 22 21.

(advertenties)

Alt Kam Boer advocaten

Civiele cassatie?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag,
tel.: 070 358 94 79, fax: 070 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

KB
systeemmappen

gratis
proefmap?
023-5422184

postbus 9687
2003 LR Haarlem
kb@systeemmappen.nl
www.systeemmappen.nl

De **Trias** dossiermap
"DE NIEUWE MAP VOOR DE ADVOCATUUR"

- 12 KLEUREN
- ELASTIEK
- ONVERSLIJTBAAR

Advisering over transacties niet buiten witwasmeldplicht

Het beroepsgeheim van de advocaat geldt alleen voor het domein van procesvoering en het bepalen van de rechtspositie van de cliënt. Dit antwoordden de ministers van Justitie en Financiën op 2 april jl. op vragen van de VVD-fractie over het wetsvoorstel (wijziging van WID en Wet MOT) ter implementatie van Europese witwasrichtlijnen. Volgens de ministers zijn advocaten verplicht te melden 'voor zover zij specifieke werkzaamheden zoals het assisteren bij de aan- en verkoop van onroerend goed of het oprichten van een vennootschap, verrichten'. Het antwoord is in lijn met de jurisprudentie van het Hof van Justitie, dat op 26 juni 2007 oordeelde dat de verplichting voor advocaten

in Europese witwasrichtlijnen om witwaspraktijken te melden, niet in strijd is met art. 6. EVRM. Het Belgisch Grondwettelijke Hof daarentegen beschermt het beroepsgeheim nog sterker. Het besliste op 23 januari jl. dat de vrijstelling niet alleen geldt wanneer de advocaat zijn cliënt verdedigt of in rechte vertegenwoordigt, maar ook wanneer hij zijn cliënten informeert over de staat van de wetgeving die van toepassing is op hun persoonlijke situatie of op de activiteiten die zij beogen. Ook advies over de manier waarop de cliënt die activiteiten binnen de grenzen van de wet kan uitvoeren, valt onder het beroepsgeheim, volgens het Belgische Hof.

Ordenieuws

Wijziging Huishoudelijk Reglement College van Afgevaardigden

Het College van Afgevaardigden besloot donderdag 27 maart jl.:

- in art. 3, aanhef en onder a eerste regel, te schrappen de woorden 'van de Algemene Raad' en deze te vervangen door de woorden 'als bedoeld in artikel 32, derde lid, van de Advocatenwet';
- in art. 3, aanhef en onder e, achter de woorden 'financiële commissie' op te nemen de woorden 'als bedoeld in artikel 32, derde lid, van de Advocatenwet'.

Inwerkingtreding: 27 maart 2008.

Toelichting

Art. 32 lid 3 Advocatenwet bepaalt dat het College van Afgevaardigden uit zijn midden een commissie aanwijst die tot taak heeft de rekening

en verantwoording van het geldelijk beheer van de Algemene Raad te onderzoeken en daarvan verslag aan het College uit te brengen. Art. 3 Huishoudelijk Reglement voor het College van Afgevaardigden spreekt onder a. van 'de financiële commissie van de Algemene Raad' en onder en van 'de financiële commissie'. Het gestelde onder a. is een misslag. Geen misverstand behoort te bestaan over de positie van de financiële commissie, te weten een commissie van en uit het College.

Derhalve stelde de Algemene Raad voor deze misslag te corrigeren en zowel onder a. als onder e. door een verwijzing naar art. 32 lid 3 Advocatenwet duidelijk te maken dat hier sprake is van de financiële commissie van het College van Afgevaardigden. Het College heeft op 27 maart 2008 ingestemd met de wijziging van artikel 3.

De Algemene Raad is overigens voornemens dit reglement in zijn geheel te moderniseren.

88e jaargang –
18 april 2008 – nr. 6
Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. M.R. Maathuis
mr. W.J.B. van Nielen
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. A.P. Ploeger
mr. L.H. Rammeloo
mr. P.H.E. Voûte

Redactionele bijdragen
Artikelen, met een maximum van 2000 woorden, zijn van harte welkom. Ze kunnen worden gemaild naar: linus.hesselink@reedbusiness.nl, of per post naar Reed Business, t.a.v. L. Hesselink, Postbus 16500, 2500 BM Den Haag. **Informatie:** Linus Hesselink, 070-4415226, fax 070-4415919, linus.hesselink@reedbusiness.nl

Uitgever
mr. Robert Sanders

Eindredactie
Linus Hesselink

Bureauredactie
Charlotte Helmer

Vormgeving
Dimdim, Dmitry de Bruin

Illustratie
Floris Tilanus

Correctie
Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Digitaal archief
Advocatenblad
www.advocatenorde.nl, voor houders van het (gratis) Balienetcertificaat

Orde van de dag
Gratis abonneren op de wekelijkse nieuwsbrief voor advocaten? Stuur een e-mail naar enova@reedbusiness.nl met als onderwerp 'Inschrijven Orde van de dag'.

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

ISSN 0165-1331

HOI
2008
PRINT

Nederlands
uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Advertenties
Brouwer's Direct Marketing bv
Steektenweg 80 G, 2407 BH
Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460,
fax 0172-233017
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op
aanvraag.
Inzendtermijn:
afl. 7: 25 april 2008
afl. 8: 16 mei 2008

Abonnementen
Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen
€ 191 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Opgave via www.reedbusiness.nl of bij onze Klantenservice. Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze Klantenservice wordt opgezegd. Dit kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail. Ook voor informatie over uw lopende abonnement kunt u contact opnemen met onze Klantenservice.

Klantenservice
Postbus 808, 7000 AV Doetinchem
Telefoon: 0314-358358 (op werkdagen tussen 8.30 en 17.00 uur).
Fax: 0314-349048
e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnements)-overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business bv en haar groepsmaatschappijen. Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

14 juni 2008 - Doe mee en schrijf je nu in!

Het NK Wielrennen voor Juristen 2008

14 juni 2008 - Wheeler Planet/La Ronde - Zijkanaal C6 - Spaarndam

Wie wordt de meester van het peloton?

Elsevier Juridisch organiseert op zaterdag 14 juni 2008 het eerste NK Wielrennen voor Juristen. Een mooie dag vol sportiviteit en gezelligheid. Alle fiets-enthousiaste juristen van Nederland zijn uitgenodigd om met elkaar en in diverse leeftijdscategorieën de strijd aan te gaan; en de winnaar mag zich een jaar lang Nederlands kampioen noemen!

Het NK Wielrennen voor Juristen staat open voor iedereen met een behaald doctoraal of master in rechtsgeleerdheid: advocaten, rechters, notarissen, bedrijfsjuristen maar ook alle overige meesters. Ook rechtenstudenten in de masterfase mogen deelnemen. Collega's, vrienden en familie zijn van harte welkom om te komen supporteren. Alle deelnemers worden geklasseerd. Dames en heren rijden elk in hun eigen koers en er zijn ereprijzen in diverse categorieën, op leeftijd en op branche. Kantoren- en bedrijfsteams dingen mee naar het ploegenklassement. Wedstrijdervaring is niet nodig, meedoen is uiteraard belangrijker dan winnen.

Ja, wij fietsen mee met het NK Wielrennen voor Juristen 2008!

Deelnemen kan individueel en per ploeg. De kosten zijn € 25,- per deelnemer, inclusief KNWU-dagkaart. Het dragen van een valhelm is verplicht.

Kantoor: Adres:
Postcode en woonplaats: Telefoon:
 Individueel Ploeg

Deelnemer 1

Naam: M V
E-mail:
Leeftijd: Titel: mr. prof. dr. drs. student
Functie:

Deelnemer 2

Naam: M V
E-mail:
Leeftijd: Titel: mr. prof. dr. drs. student
Functie:

Vergeet niet uw e-mailadres in te vullen, dan houden we u op de hoogte!

Het NK Wielrennen voor Juristen 2008 wordt georganiseerd door Elsevier Juridisch en JBB.nl in samenwerking met Stichting Tour de Force en WheelerPlanet. Stuur het formulier in naar Elsevier Juridisch, Antwoordnummer 16010, 2501 VE Den Haag. Faxen kan uiteraard ook: 070 441 59 24.

Ordenieuws

Extra onderwijs Belastingrecht Beroepsopleiding

Zoals bericht in *Advocatenblad* 2006-14, p. 704, zal per voorjaarscyclus 2007 het cursusonderdeel Belastingrecht doorzakken naar de Voortgezette Stagiaire Opleiding. Stagiaires die starten vanaf de voorjaarscyclus 2007 hoeven geen onderwijs meer te volgen en ook geen toetsen af te leggen in het onderdeel Belastingrecht. Dit betekent dat iedere stagiaire die met de Beroepsopleiding is gestart vóór de voorjaarscyclus 2007 nog het onderwijs dient te volgen én de toets in dit onderdeel met goed gevolg dient af te leggen. Dit is óók het geval als het onderwijs ingehaald moet worden óf de toets herkanst dient te worden.

Voor diegenen die nog geen onderwijs hebben gevolgd in hun reguliere cyclus wordt op vrijdag 6 juni 2008 een zogenoemde bezemklas georganiseerd. Nadat het onderwijs gevolgd is, mag de toets afgelegd worden op 13 juni 2008.

Stagiaires dienen zich aan te melden bij de Nederlandse Orde van Advocaten, afdeling Opleiding, t.a.v. mevrouw D. de Muijnck, faxnummer 070-335 35 34, d.demuijnck@advocatenorde.nl. U ontvangt een schriftelijke bevestiging van inschrijving.

Wilt u bij inschrijving duidelijk het volgende vermelden: naam, voorletter(s) en geslacht; het adres waar de bevestiging naartoe gezonden moet worden; uw cursuscode.

Voor informatie kunt u bellen met de Nederlandse Orde van Advocaten, afdeling Opleiding, 070-335 35 79.

De Orde van de Dag kwijtgeraakt?

Ontvangt u *Orde van de dag* niet meer en weet u niet precies waarom? Dan is de kans groot dat uw spamfilter deze wekelijkse, in het algemeen erg goed gewaardeerde nieuwsbrief van de Orde en Reed Business niet doorlaat. En wanneer achtereenvolgende tien edities worden geweigerd, zet ons systeem uw abonnement automatisch op non-actief.

Wilt u de nieuwsbrief weer ontvangen, dient u eerst de afzender 'bounce@mail.tripolis.com' toe te voegen als vertrouwde afzender aan de 'white list' van uw anti-spamprogramma. Vaak kan men dit zelf, maar in sommige gevallen zal de systeembeheerder uitkomst moeten bieden. Hierna kunt u uw abonnement weer laten reactiveren door een e-mail met het onderwerp 'Reactiveren' te sturen naar enova@reedbusiness.nl.

Orde van de dag wordt ook vaak

niet meer ontvangen omdat niet is doorgegeven dat het e-mailadres gewijzigd is. Ook in dat geval stuurt u een e-mail naar enova@reedbusiness.nl, maar dan met als onderwerp 'Wijzigen'. (Vermeld in de mail eerst het te schrappen adres en daaronder het nieuwe.)

(Peter Kloppenburg,
webmaster Reed Business)

Van de deken

Willem Bekkers

Burgerschap

Advocaten houden niet van generaliseren behalve natuurlijk aan de borreltafel. Dat laatste is maar goed ook, ieder mens moet zo nu en dan stoom kunnen afblazen. Als advocaat heb je altijd met een bijzonder geval te maken. Om dat waar te kunnen maken, moet je niet alleen je vak verstaan maar ook beschikken over een behoorlijke dosis optimisme. Wie in de advocatuur verzuurt, heeft zijn houdbaarheidsdatum als advocaat overschreden. Niet alleen een advocaat past optimisme. Het zou moeten gelden voor iedere behoorlijke burger.

'Optimisme is een morele plicht', liet Alexander Rinnooy Kan, de voorzitter van de pas ingestelde Raad van Advies voor de Advocatuur, eind 2007 in *NRC Handelsblad* optekenen. Met het aantreden van de Raad begint de Orde een nieuwe fase in haar bestaan. Daar hebben we naar uit gezien. De leden van de Raad die in het volgende *Advocatenblad* zullen worden voorgesteld, hebben we na de benoeming bij acclamatie in ons College van Afgevaardigden, van harte welkom geheten.

Binnenkort vindt ons eerste constituerend overleg plaats. Dat zal ongeveer samenvallen met het uitkomen van het jaarverslag van de Orde, dat de titel draagt 'Orde en Burgerschap' en dat voortbordurt op de brief die alle advocaten van mij ontvingen aan het einde van 2007.

Ook voor de Orde zelf kan een gezonde dosis optimisme geen kwaad. De advocatuur is voor niemand een rustig bezit en zo hoort dat ook. Dat bevordert creativiteit en doet eer aan het vrije beroep. Om creativiteit en originaliteit te kunnen blijven opbrengen, zal de Orde nog meer diversiteit moeten laten zien dan tot nu toe het geval is geweest. Maar ook wat dat betreft ben ik optimistisch. Enkele decennia terug kenden advocaten van elkaar de religieuze achtergrond, de universiteit waar ze gestudeerd hadden, van welke vereniging je lid was geweest en wat je afkomst was. En dat niet alleen, een en ander kon gevolgen hebben voor je positie als advocaat. Er was sprake van elitevorming, verzuiling en verkokering. Inmiddels is het beroep van advocaat wezenlijk veranderd en is de balie getransformeerd tot een open beroepsorganisatie, waar iedereen, die getalenteerd is en de kernwaarden van de advocatuur onderschrijft, welkom is ongeacht sekse, afkomst, religie of wat dies meer zij, en wel uit alle segmenten van de bevolking.

Ik ben ervan overtuigd dat de komende jaren de diversiteit nog zichtbaarder zal worden en dat dit gepaard zal gaan met toename van burgerschap in de Orde: een maatschappelijke Orde.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

Nieuwe wetgeving geeft de overheid ruimere mogelijkheden voor de opslag van politiegegevens en justitiële gegevens. Voor een verklaring omtrent het gedrag of een verklaring van geen bezwaar, om bijvoorbeeld onderwijzer te worden of een vergunning te verkrijgen, moet de burger veel vaker strijden tegen het ingesleten idee dat er wel vuur zal zijn waar het een beetje rookt.

Meer rook zonder vuur

Nieuwe wetgeving voor opslag politiegegevens

.....
Renate Hoogendoorn
advocate in Rotterdam*
.....

Politie en justitie beschikken over steeds ruimere mogelijkheden voor de opslag van gegevens. Voor een verklaring omtrent het gedrag of een verklaring van geen bezwaar, om bijvoorbeeld onderwijzer te worden of een vergunning te verkrijgen, moet de burger veel vaker strijden tegen het ingesleten idee dat er wel vuur zal zijn waar het een beetje rookt.

Vrij geruisloos is op 1 april 2004 de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (WJSG) in werking getreden, terwijl de wijzigingen ten opzichte van de vervallen Wet justitiële documentatie (Wet JD) toch niet gering zijn. Het 'strafblad' waarin alleen onherroepelijke veroordelingen stonden, bestaat bijvoorbeeld niet meer.¹ Ook vrij geruisloos trad op 1 januari jl. de Wet politiegegevens in werking, evenals het daarmee samenhangende Besluit politiegegevens. Hiermee zijn de Wet politieregisters en het Besluit

politieregisters vervallen.² Een en ander heeft consequenties voor het aanvragen van een zogenoemde verklaring omtrent het gedrag en het aanvragen van een verklaring van geen bezwaar. In beginsel kunnen namelijk alle geregistreerde gegevens bij de afgifte van deze verklaringen worden betrokken, ook indien de juistheid van de gegevens niet door een rechter is vastgesteld.

Binnen politie, OM en rechterlijke macht circuleren allerhande gegevens over (mogelijk) gepleegde strafbare feiten, 'onverdachten', verdachten, gewezen verdachten en veroordeelden. Wat is de grondslag van de verschillende gegevensverwerkingen en wat zijn de bijbehorende bewaartermijnen? Staat de praktijk niet op gespannen voet met de onschuldpresumptie van art. 6 EVRM?

Politie verzamelt gegevens

Gegevens op politieniveau worden (sinds 1 januari 2008) op grond van de Wet politiegegevens verwerkt. De Wet politiegegevens biedt meer ruimte voor verwerking van politieke gegevens dan voorheen. Art. 1 sub a Wet politiegegevens bepaalt dat elk gegeven betreffende een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon een politiegegeven is zodra het in het kader van de uitvoering van de politietoelating wordt verwerkt.

De wet is niet van toepassing op gegevens die uitsluitend met rechtspersonen in verband kunnen worden gebracht. Gegevens betreffende rechtspersonen zijn echter vrijwel altijd te herleiden tot natuurlijke personen, in welke hoedanigheid dan ook (bestuurder, vertegenwoordiger, feitelijk leidinggever, getuige, verdachte, betrokkene enzovoort). In dat geval zullen de Wet politiegegevens en het daarmee samenhangende Besluit onverkort gelden.³

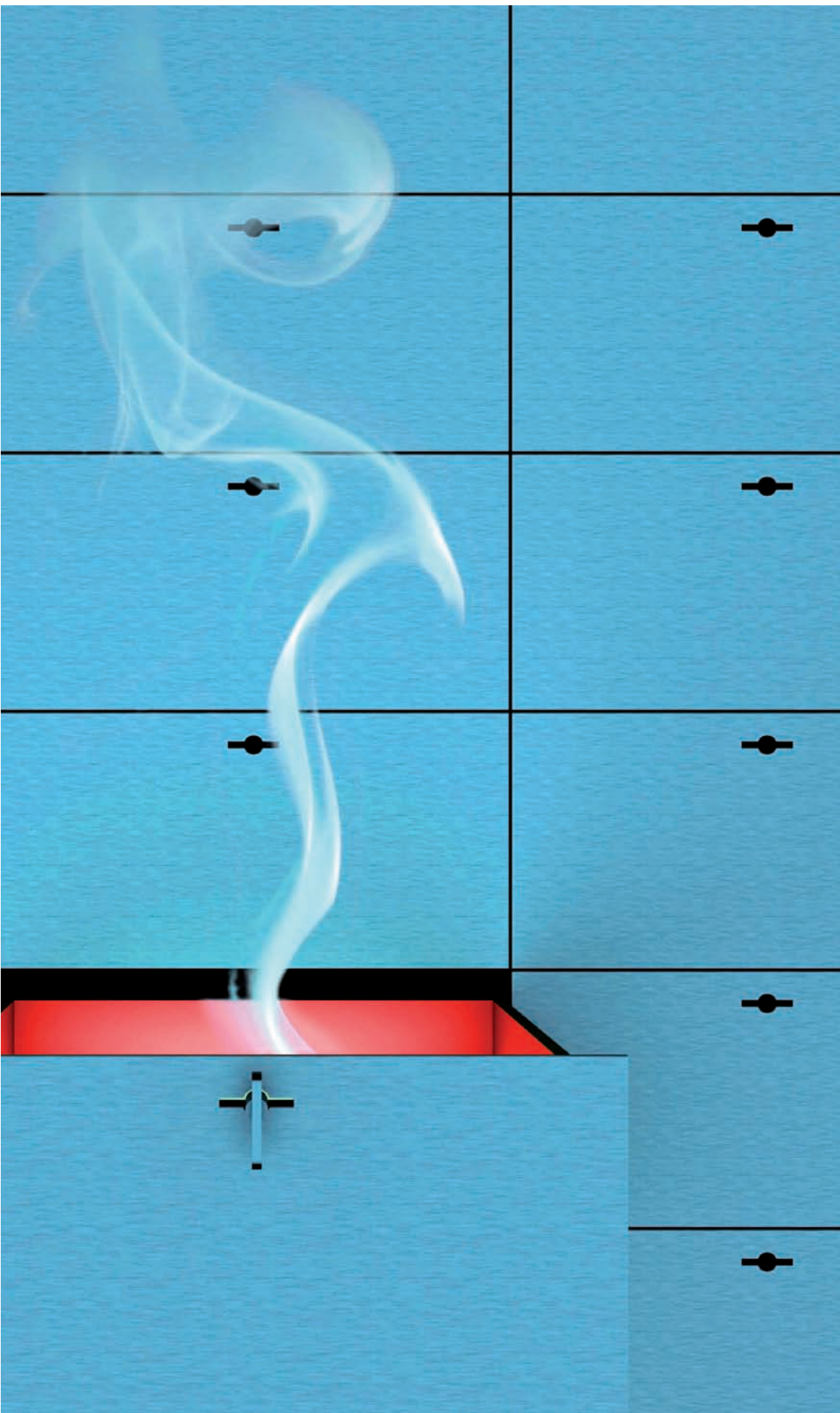
De Wet politiegegevens maakt voor de verwerkingsmogelijkheden geen onderscheid tussen gegevens ten aanzien van verdachte en onverdachte (rechts)personen. De wet maakt in beginsel alleen onderscheid in gegevens die worden verwerkt met het oog op de uitvoering van de dagelijkse politietoelating (art. 8 van de wet) en gerichte verwerking van politiegegevens (artt. 9 en 10). Bij de eerste soort gegevens gaat het om gegevens die voortkomen uit alle in art. 2 Politiewet 1993 genoemde onderdelen van de politietoelating, zoals surveillance, afhandeling verkeersproblematiek, eenvoudig recherchewerk, verlenen van hulp en het handhaven van wetten en regels. Van de tweede soort gegevens is sprake zodra een rechercheonderzoek is aangemeld, een verkennend onderzoek wordt opgestart en bijzondere opsporingsmethoden worden ingezet. Daarbij geldt dat art.

.....
* Advocate bij Simmons & Simmons, praktijkgroep Corporate Criminal Defence.

1 Zie voor een uitgebreide verhandeling over de verschillen tussen de oude en nieuwe wetgeving aangaande justitiële gegevens: E.Z. Perez, 'Van de Wet justitiële documentatie naar de Wet justitiële gegevens', *Ondememing & Strafrecht* 2003, nr. 4, p. 110-120.

.....
2 *Stb.* 2007, 300 (Wet politiegegevens), *Stb.* 2007, 550 (Besluit politiegegevens) en *Stb.* 2007, 549 (inwerkingtreding).

.....
3 MvT Kamerstukken II 2005/2006, 30 327, nr. 3, p. 25.

9 Wet politiegegevens de gerichte verwerking van gegevens in verband met de handhaving van de rechtsorde in een bepaald geval betreft, terwijl art. 10 ziet op de gerichte verwerking van gegevens die inzicht verschaffen in de betrokkenheid van personen bij bepaalde ernstige bedreigingen van de rechtsorde. De Toelichting noemt zware criminaliteit, terrorisme en ernstige verstoringen van de openbare orde door bijvoorbeeld voetbalvandalen en activisten.⁴ Waar de Wet politieregisters nog aansloot bij het registerbegrip, met voor elk register een apart reglement, worden politiegegevens thans verwerkt in een – ik noem het maar – centraal landelijk informatieplatform, met toegang tot verschillende gegevensbestanden en systemen van de politie. Niet iedere politieambtenaar kan zomaar politiegegevens verwerken, dat is in beginsel voorbehouden aan de verantwoordelijke als gedefinieerd in art.1 sub f van de wet.

Controle en verwijdering

Als algemene regel geldt dat politiegegevens dienen te worden verwijderd zodra zij niet langer noodzakelijk zijn voor het doel waarvoor zij zijn verwerkt.⁵ Gegevens die worden verwerkt voor de dagelijkse politietaken worden in elk geval vijf jaar na de eerste verwerking vernietigd.⁶ De gegevens van art. 10 Wet politiegegevens worden verwijderd uiterlijk vijf jaar na de datum van de laatste opname van gegevens die blijkt geeft van de noodzaak tot verwerken van de gegevens van betrokkene.⁷ De politiegegevens die op grond van de art. 9 Wet politiegegevens gericht zijn verwerkt, worden pas vernietigd zodra zij niet langer noodzakelijk zijn voor het doel waarvoor zij zijn verwerkt.

In de Toelichting wordt aangegeven dat dat moment voor de gegevens van art. 9 Wet politiegegevens pas is aangebroken als de rechter onherroepelijk heeft beslist. De gegevens zijn volgens de Toelichting immers nog nodig voor het geval de officier van justitie, de rechter-commissaris of de rechter ter terechtzitting nader onderzoek verlangt.

4 Ibidem, p. 12.

5 Art. 4 lid 2 Wet politiegegevens.

6 Art. 8 lid 6 Wet politiegegevens.

7 Art. 10 lid 6 Wet politiegegevens en Kamerstukken II 2005/2006, 30 327, nr. 3, p. 51.

De minister ziet met deze toelichting over het hoofd dat (bij lange na) niet alle politiegegevens aan het oordeel van een rechter zullen worden onderworpen. Daarover hierna meer.

Alleen voor gegevens van art. 10 Wet politiegegevens is uitdrukkelijk bepaald dat elk halfjaar door de verantwoordelijke een controle op de noodzakelijkheid van de gegevensverwerking dient plaats te vinden.⁸ Ten aanzien van de overige gegevens mag vooralsnog niet worden verwacht dat de verantwoordelijke op eigen initiatief telkens beoordeelt of de gegevens nog noodzakelijk zijn voor het doel van de verwerking. Het ligt veeleer voor de hand dat in de praktijk wordt gewerkt aan de hand van een ‘piep-systeem’ en dat pas een beoordeling van de noodzakelijkheid plaatsvindt nadat de betrokkene een verzoek tot verstrekking en/of verwijdering indient.

Justitie verzamelt gegevens

Politiegegevens worden in beginsel pas omgedoopt tot ‘justitiële gegevens’ indien het daarmee samenhangende proces-verbaal in behandeling is genomen door het OM en er dus een zogenoemd parketnummer aan de zaak wordt toegekend. Gegevens van zaken die op politieniveau blijven steken, inclusief expliciete politiesepts en niet-ingeschreven OM-septs⁹, zullen dus niet als justitiële gegevens worden aangemerkt.¹⁰ Justitiële gegevens zijn in beginsel alle gegevens die zijn verzameld op het niveau van het OM en de rechterlijke macht.¹¹ Zij wor-

.....

8 Art. 10 lid 6 Wet politiegegevens en Kamerstukken II 2005/2006, 30 327, nr. 3, p. 16.

9 Dat wil zeggen septs van de officier van justitie zonder parketnummer.

10 Politietransacties ex art. 74c Sr worden ingevolge art. 5 van het Besluit justitiële gegevens toch als justitiële gegevens aangemerkt. De politie is bij het aanbieden van een politietransactie overigens strikt gebonden aan voorwaarden genoemd in de Aanwijzing politietransactie inzake eenvoudige diefstal en verduistering, *Strt.* 2003, 223.

11 Uitgebreider: als justitiële gegevens kunnen worden aangemerkt, gegevens betreffende

- misdrijven, zodra het proces-verbaal door het OM is ingeschreven, met uitzondering van OM-septs met code 01 – ten onrechte als verdachte aangemerkt –, zie art. 7 lid 1 sub a Besluit justitiële gegevens;
- overtredingen, met uitzondering van OM-transacties € 100 euro, onvoorwaardelijke septs, geldboetes van 100 euro, vrijspraken, OVAR en toepassing art. 9a Sr, zie art. 3 sub a Besluit justitiële gegevens.

Het kan eenieder gebeuren

De adagia ‘waar rook is, is vuur’ en ‘je hebt gewone mensen en je hebt criminelen’ zijn nog meer dan voorheen achterhaald. Van eenieder, dus ook van onverdachte personen, kunnen politiegegevens worden verwerkt. Bovendien wordt miskend dat eenieder als verdachte kan worden geconfronteerd met opsporing en strafvervolgning: een wraakzuchtige ex die ten onrechte aangifte doet; een volgens protocollen gestart strafrechtelijk onderzoek na een verkeersongeluk; politieverhoren van medewerkers van bedrijven wegens te veel schroot in containers of wegens een arbeidsongeval met een vorkheftruck.

Sinds de nieuwe wetgeving zijn er meer barricades bij de afgifte van een verklaring omtrent het gedrag of van geen bezwaar

.....

den vastgelegd in het Justitieel Documentatieregister. De bewaartermijn van misdrijven in de justitiële documentatie bedraagt dertig jaar, uitzonderingen en verlengingen daargelaten. De gegevens betreffende overtredingen blijven in beginsel vijf jaar bewaard, eveneens uitzonderingen en verlengingen daargelaten.

Verklaring omtrent het gedrag

Op verschillende momenten kan van een (rechts)persoon worden verlangd een verklaring omtrent het gedrag te overleggen. Van natuurlijke personen kan een verklaring bijvoorbeeld worden gevraagd in het kader van een sollicitatie voor een bepaalde functie, zoals onderwijzer. Verklaringen van natuurlijke personen worden meestal gevraagd indien de persoon zal gaan werken met vertrouwelijke gegevens of kwetsbare personen. Een verklaring omtrent het gedrag van een rechtspersoon kan bijvoorbeeld nodig zijn bij bepaalde (overheidsgerelateerde) aanbestedingen, het aanvragen van vergunningen, het sluiten van bepaalde overeenkomsten of het lidmaatschap van een brancheorganisatie. De afgifte van een verklaring is thans voorbehouden aan de Minister van Justitie. Binnen dit bestek volsta ik met de verwijzing naar art. 35 WJSG waarin het

criterium is opgenomen op basis waarvan de minister de afgifte kan weigeren ‘indien in de justitiële documentatie met betrekking tot de aanvrager een strafbaar feit is vermeld, dat, indien herhaald, gelet op het risico voor de samenleving en de overige omstandigheden van het geval, aan een behoorlijke uitoefening van de taak of bezigheden waarvoor de verklaring omtrent het gedrag wordt gevraagd, in de weg zal staan’.¹²

Invloed van de gegevens

Daar waar de burgemeester onder de vroegere Wet JD bij de afgifte van een verklaring alleen inzage had in het strafblad met de onherroepelijke veroordelingen, kan de Minister van Justitie thans op grond van de artt. 36 en 28 WJSG jo. art. 18 lid 1 Wet politiegegevens jo. art. 4:3 Besluit politiegegevens bij zijn onderzoek kennisnemen van alle justitiële gegevens alsmede de verwerkte politiegegevens. Bij het onderzoek in relatie tot de eventuele afgifte van een verklaring omtrent het gedrag van een rechtspersoon kan daarenboven kennis worden genomen van de gegevens als bedoeld in art. 1 onder b van de Wet documentatie vennootschappen. Dit artikel verwijst naar de registratie van gegevens bij het aanvragen voor de afgifte van een verklaring van geen bezwaar. Zie de volgende paragraaf.

Sinds de inwerkingtreding van de WJSG wordt vaker ondervonden dat (rechts) personen geen verklaring (meer) krijgen, omdat uit justitiële gegevens zou blijken dat zij als verdachte betrokken zijn (gewest) in een strafrechtelijk onderzoek. Ook als de zaak (nog) niet bij een rechter is aangebracht, kan de afgifte van een verklaring worden geweigerd. Zie in dit verband ook de Toelichting bij de WJSG waarin wordt overwogen dat het voor de afgifte in beginsel niet relevant is of met betrekking tot het strafbare feit een veroordeling is uitgesproken of dat slechts een vervolging op basis van dat strafbare feit is ingesteld.¹³

.....

12 Zie voor een uitgebreide verhandeling over het criterium wederom de hiervoor in noot 1 aangehaalde E.Z. Perez en de desbetreffende wetgevingstoelichtingen.

13 MvT Kamerstukken II 1995/1996, 24 797, nr. 3, p. 12. NB: in de Memorie wordt nog gesproken van de bevoegdheid van de burgemeester. Later is evenwel besloten dat de Minister van Justitie

In de Toelichting wordt aangegeven dat de wijze waarop een strafzaak is afgedaan (veroordeling, transactie, sepot) wel zal worden meegewogen bij de omstandigheden van het geval, overeenkomstig het gewicht dat hieraan is toegekend. Daarbij zal rekening moeten worden gehouden met de zwaarte van een bepaald type afdoening. Zo zal het gewicht dat aan een sepot moet worden toegekend afhangen van de sepotgrond. Is een zaak geseponeerd omdat er geen wettig bewijs is (technisch sepot, code 02), dan is niet voorstelbaar dat aan het daarbij behorende strafbare feit betekenis wordt toegekend, aldus de Toelichting.¹⁴

Justitiegegevens corrigeren politiegegevens niet altijd

Opvallend is dat de minister ook politiegegevens bij de aanvraag van een verklaring omtrent het gedrag kan betrekken. In de Toelichting wordt toegegeven dat politiegegevens minder betrouwbaar zijn aangezien de gegevens niet zonder meer corresponderen met de actuele stand van zaken. Volgens de Toelichting is het mogelijk dat in de politieregisters¹⁵ een delict op naam van de betrokkene is vermeld, terwijl de zaak door het OM reeds is geseponeerd. De minister kan evenwel de politieke gegevens met de justitiële gegevens vergelijken en desondanks uitgaan van de actuele situatie. De Toelichting lijkt daarmee te miskennen dat de onbetrouwbaarheid van de politiegegevens niet altijd kan worden gecorrigeerd door de justitiële gegevens. Niet alle zaken worden door de politie aan het OM doorgezonden en bovendien zijn er zaken die wel aan het OM zijn doorgezonden, maar nimmer een parketnummer kregen toegekend. In het geval er geen parketnummer aan de zaak is toegekend, zal er geen officieel (OM-)sepot en dus ook geen registratie in de justitiële documentatie volgen. In sommige gevallen stuurt de officier van justitie wel een schriftelijke bevestiging dat betrokkene niet langer vervolgd zal worden, maar ook daarvan zal geen mel-

ding in de justitiële gegevens worden gemaakt. De gegevens van verdenkingen die zijn geëindigd in een politieseptot of een niet-ingeschreven OM-sepot blijven aldus als politiegegevens bewaard zonder dat ze te corrigeren zijn door vergelijking met de justitiële gegevens. Met deze omissie wordt in de Toelichting geen rekening gehouden.

De minister overweegt dat onderscheid moet worden gemaakt tussen 'harde' en 'zachte' gegevens. Zachte gegevens zijn gegevens die niet of niet voldoende onderbouwde strafrechtelijke relevante informatie bevatten. Zachte gegevens zullen volgens de Toelichting alleen gebruikt kunnen worden om een reeds op harde gegevens gebaseerd oordeel te bevestigen.¹⁶ Voorbeelden van zachte en harde gegevens worden niet gegeven. Ook wordt niet gezegd dat politiegegevens per definitie zachte gegevens zijn. In een latere nota¹⁷ wordt wel duidelijker overwogen dat met politiegegevens geen rekening mag worden gehouden als er geen justitiële gegevens op naam van betrokkene zijn vermeld. Wat opvalt is dat niet de eis wordt gesteld dat de betreffende politieke gegevens betrekking moeten hebben op de justitiële gegevens. Zie ik het goed, dan kunnen – zodra van iemand justitiële gegevens geregistreerd zijn – voortaan alle politiegegevens worden meegewogen bij de beoordeling of een verklaring omtrent het gedrag wordt afgegeven.

Verklaring van geen bezwaar

Iedereen die in Nederland een besloten of naamloze vennootschap of Societas Europaea¹⁸ wil oprichten, dan wel de statuten van een in Nederland opgerichte vennootschap wil wijzigen, moet een verklaring van geen bezwaar bij de Minister van Justitie aanvragen. Dit gebeurt via de notaris, die de verklaring bij de zogenoemde Dienst Justis aanvraagt. De Dienst Justis voert namens de minister een 'misbruiktoets' uit. Volgens de vigerende Beleidsregels preventief toezicht op vennootschappen 2005¹⁹ vindt bij de oprichting van een vennootschap

'Sprake van één of meer criminele antecedenten'

Notarissen ontvangen bij de oprichting van vennootschappen van de Dienst Justis dikwijls een brief met de strekking en in de vorm als hieronder. Dergelijke brieven worden ook verstuurd aan betrokkenen die nog geen enkele veroordeling op hun naam hebben of in zaken waarin nog volop een onderzoek à decharge gaande is.

Uw aanvraag van [redacted] heb ik in goede orde ontvangen. Naar aanleiding hiervan vraag ik uw aandacht voor het volgende.

Uit de toegezonden aanvraagformulieren blijkt dat als oprichters, directeuren en aandeelhouders van de op te richten vennootschap [redacted] zullen optreden de rechtspersonen [redacted] en [redacted]. De directeur en enig aandeelhouder van laatstgenoemde onderneming is de heer [redacted]. De directeur en enig aandeelhouder van [redacted] is de heer [redacted]. De heren [redacted] en [redacted] kunnen derhalve aangemerkt worden als de feitelijke beleidsbepalers en uiteindelijke belanghebbenden van de op te richten vennootschap.

Uit verkregen gegevens van de Justitiële Documentatiedienst is mij gebleken dat er sprake is van één of meer criminele antecedenten. Om privacyredenen volsta ik met hierna aan te geven wie het betreft, de pleegdatum, het Parket en parketnummer: [redacted] een strafbaar feit met pleegperiode [redacted], parketnummer [redacted].

Teneinde op de aanvraag een zorgvuldige en weloverwogen beslissing te kunnen nemen verzoek ik u de heer [redacted] te vragen mij zijn visie op dit antecedent weer te geven. In het bijzonder verneem ik graag:

1. de feiten en omstandigheden van het delict;
2. de rol die uw cliënt daarin heeft gespeeld;
3. in hoeverre er sprake is geweest van opzettelijk handelen;
4. of uw cliënt maatregelen heeft genomen om herhaling van de strafbare gedragingen te voorkomen en zo ja, waaruit die maatregelen bestaan.

Voorts attendeer ik uw cliënt op het feit dat ik bij brief van heden het Parket heb verzocht mij nader te informeren over het aangetroffen antecedent. Ik zal de afhandeling van de aanvraag dan ook aanhouden totdat ik van zowel betrokkene als de Hoofdofficier van justitie een reactie heb ontvangen op de door mij gestelde vragen.

Wat in deze brief geeft nog de indruk dat iedereen voor onschuldig wordt gehouden totdat zijn schuld in rechte is komen vast te staan?

de beoordeling van de betrouwbaarheid en de integriteit plaats aan de hand van een onderzoek naar de voornemens en naar de criminele en financiële antecedenten van de bij de vennootschap betrokken (mede)beleidsbepalende personen.²⁰ Een verklaring van geen bezwaar kan worden geweigerd indien er op grond van de voornemens van de oprichters van de vennootschap gevaar bestaat dat de vennootschap zal worden gebruikt voor ongeoorloofde doeleinden.

In geval van criminele antecedenten geldt dat de verklaring van geen bezwaar kan worden geweigerd indien de betrokken (mede)beleidsbepalende persoon:

²⁰ Paragraaf 1.1 van de Beleidsregels.

verantwoordelijk is voor de afweging van gegevens in het kader van de afgifte van de verklaring.

¹⁴ Ibidem, p. 13.

¹⁵ Ten tijde van de Toelichting hanteerde men nog 'politieregisters' als centraal begrip.

¹⁶ Ibidem, p. 14.

¹⁷ Kamerstukken II 1995/1996, 24 797, nr. 7, p. 4.

¹⁸ Europese nv.

¹⁹ *Stcr.* 2005, 100, met laatste wijzigingen 10 januari 2007 in *Stcr.* 2007, 7.

1 is veroordeeld ter zake van misdrijven en overtredingen die verband houden met het doel en/of de activiteiten van de op te richten vennootschap;²¹

2 een vrijwillige betaling als bedoeld in art. 74 Sr heeft gedaan ter zake van misdrijven en overtredingen die verband houden met het doel en/of de activiteiten van de op te richten vennootschap; of 3 op grond van andere feiten en omstandigheden redenen geeft om aan te nemen dat er gevaar bestaat dat de vennootschap zal worden gebruikt voor ongeoorloofde doeleinden en/of benadeling van schuldeisers.

Onder feiten en omstandigheden zoals bedoeld onder 3 worden onder andere begrepen feiten en omstandigheden die ten grondslag liggen aan een dagvaarding, kennisgeving van (niet) verdere vervolging en sepot. Bij de beoordeling van de betrouwbaarheid of integriteit van de bij de vennootschap betrokken personen die het beleid (mede) bepalen, worden onder andere meegewogen de aard en de ernst van het strafbare feit waarvan iemand werd of wordt verdacht, de omstandigheden rondom het strafbare feit en de datum waarop het feit is of zou zijn gepleegd.²² In geval van statutenwijziging is de misbruiktoets dezelfde als die voor een op te richten vennootschap.²³

Op grond van art. 3 Wet documentatie vennootschappen²⁴ jo. art. 18 lid 1 Wet politiegegevens jo. art. 4:3 Besluit politiegegevens kunnen voor de afgifte van een verklaring van geen bezwaar behalve justitiële ook weer politieke gegevens door de minister worden betrokken.

Strijd met onschuldpresumptie

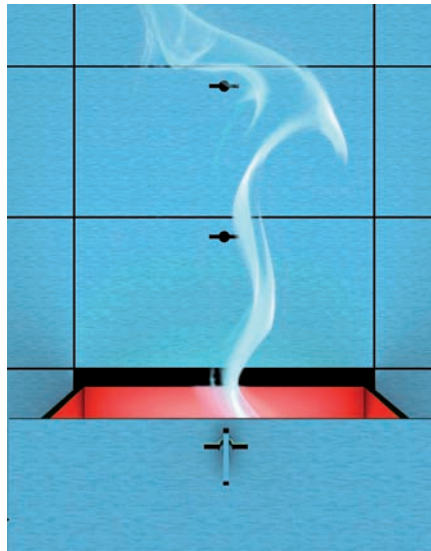
Niet alleen de wijze van formuleren in de voorbeeldbrief (zie kader), ook het gegeven dat bij het aanvragen van een verklaring omtrent het gedrag en een verklaring van geen bezwaar acht wordt

21 Zie in verband met deze weigeringsgrond een uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) d.d. 25 april 2002, AB 2002, 237, welke uitspraak terugverwijst naar de eerdere uitspraak van het CBB d.d. 28 maart 2002, AB 2002, 165, m.nt. JHvdV: de veroordeling wegens fraudedelicten levert op zichzelf gezien geen toereikende grond op voor afwijzing van de verklaring van geen bezwaar.

22 Paragraaf 1.1.2 ad 3 van de Beleidsregels.

23 Paragraaf 2 van de Beleidsregels.

24 Nog aan te passen aan de Wet politiegegevens.

Sommige gegevens van verdenkingen die zijn geëindigd in een politiesept of een niet-ingeschreven OM-sepot, blijven bewaard zonder automatisch correctiesysteem

geslagen op gegevens die niet door een rechter zijn beoordeeld, verdraagt zich bezwaarlijk met de onschuldpresumptie van art. 6 lid 2 EVRM. De onschuldpresumptie behelst namelijk niet alleen het verbod om nog niet veroordeelden te straffen, maar behelst ook het verbod om verdachten te behandelen alsof het ten laste gelegde feit reeds vaststaat en aan de strafbaarheid van het feit en de verdachte niet meer getornd kan worden. De onschuldpresumptie normeert bovendien niet alleen het optreden van rechters, maar ook het gedrag van het OM, de politie en ook andere overheidsgerelateerde actoren, zoals de minister. Het betrekken van gegevens bij de afgifte van genoemde verklaringen waarover de rechter nog niet heeft geoordeeld, staat dan ook op gespannen voet met het bepaalde in art. 6 lid 2 EVRM. De formulering van de geciteerde brief lijkt er mee in strijd te zijn.

Ten aanzien van politiegegevens geldt daarenboven dat zij niet alleen onvoldoende betrouwbaar zijn, maar dat het bovendien de vraag is of het betrekken van deze gegevens bij het aanvragen van een verklaring omtrent gedrag en een verklaring van geen bezwaar niet strijdig is met het doel van de verwerking van de gegevens. Uit de aard van

de gegevens worden politiegegevens veelal aangelegd om de interne informatievoorziening binnen de politie te verbeteren. De opname van de politieke gegevens wordt gerechtvaardigd door het doel van de verwerking. Met art. 36 WJSG krijgen politieke gegevens echter externe werking en worden de gegevens gebruikt voor een ander doel dan waarvoor ze aanvankelijk zijn verwerkt. Een strikter opname-, controle- en verwijderingsbeleid had dan ook in de rede gelegen. Helaas bieden de aangehaalde bepalingen uit de nieuwe wet onvoldoende waarborgen. De gegevens van art. 9 Wet politiegegevens blijven bijvoorbeeld bewaard totdat de zaak door een rechter is beoordeeld, zonder dat er een tussentijdse verplichte controle plaatsvindt of de verwerking nog noodzakelijk is voor het doel van de verwerking. Dat er, zoals we zagen, tal van zaken zijn die nimmer aan een rechter zullen worden voorgelegd, wordt over het hoofd gezien.

Er is momenteel een wetsvoorstel tot wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Wet documentatie vennootschappen in de maak, waarbij de eis van het verkrijgen van een verklaring van geen bezwaar bij de oprichting en statutenwijziging van een bv en nv zal vervallen. Het systeem van preventief toezicht zal worden vervangen door een repressief en permanent toezicht door de minister, aldus de schaarse informatie op de websites van de overheid.²⁵ Wat dat precies impliceert is nog niet bekend, nu de (belangrijkste) concept-wetgevingsstukken kennelijk nog niet openbaar zijn.

Achterstand

Om illusies te voorkomen: hoe genuanceerd betrokkene ook op geciteerde brief reageert, eenzelfde brief gaat tegelijkertijd ook naar het OM, met het verzoek op de gestelde vragen haar visie te geven. Zo loopt de verdachte meestal een achterstand op en moet hij zich met hand en tand verzetten tegen het ingesloten idee dat er vuur is waar het rookt.

25 MvT Kamerstukken II 2006/2007, 31 058 (Wet vereenvoudiging en flexibilisering bv-recht), nr. 3, p. 9 en bijvoorbeeld http://www.justitie.nl/onderwerpen/recht_en_rechtsbijstand/administratieve-lasten/ondernemers/andere-maatregelen/index.aspx.

Tendentieuze en schijnheilige argumenten

Gefinancierde rechtsbijstand

De nieuwe *Leidraad bewerkelijke zaken* bevindt zich nog lang niet in rustig vaarwater. En als een directeur van de Raad voor Rechtsbijstand de *Leidraad* waagt te verdedigen, kan hij rekenen op kwade replieken.

Henk Kersting
Antonietta Pinkster
 Advocaten Amsterdam Noord

De directeur van de Raad voor Rechtsbijstand te Den Haag, drs. J. van Dijk, eindigt zijn artikel 'Leidraad bewerkelijke zaken: noodzakelijke harmonisering' (*Advocatenblad* 2008-4,

p. 120-122) met: 'Het antwoord is aan ú.' Dat antwoord krijgt de heer Van Dijk nu van ons: de argumenten waarmee u de nieuwe *Leidraad bewerkelijke zaken* verdedigt zijn tendentieuze en schijnheilig.

Doodleuk stelt de heer Van Dijk dat de nieuwe leidraad niet het doel heeft om te bezuinigen. Waarom wordt dan het beleid van de Raad voor Rechtsbijstand te Amsterdam niet tot algemene norm verheven? Daar werd vóór de 'harmonisering' meer betaald. Waarom legt de Haagse directeur niet uit dat het beleid van de Amsterdamse raad niet zou deugen? Van Dijk wijdt mooie woorden aan ons systeem van gesubsidieerde rechtsbijstand, hij noemt deze het beste van de wereld. Als dat zo zou zijn, waarom verdedigt hij ons systeem dan niet?

Hebben advocaten het altijd oneerlijk gevonden dat in het ene deel van het land een profijtelijker beleid wordt gevoerd dan in het andere deel? Nee, die jaloezie is de meeste advocaten vreemd. Zoals een straatrover in Amsterdam zich niet bezighoudt met de strafmaten in Amsterdam en in Almelo, zo wordt een advocaat in Leeuwarden niet gelukkiger als het beleid daar tot landelijke norm wordt. Deze motivering van de centralisering dient een ander doel: de centralisering wordt sneller geaccepteerd indien je erin slaagt je tegenstanders tegen elkaar uit te spelen.

Veel minder dan honderd

De heer Van Dijk is van oordeel dat advocaten op één lijn gesteld dienen te worden met subsidieaanvragers die blij mogen zijn met het overheidsgeld voor restauratie van de kerktoren in hun dorp. Alsof het recht op rechtsbijstand niet iets anders is dan een donatie van overheidswege.

Met 'het verkrijgen van de vaak aanzienlijke subsidie' en aanspraken op 'schaarse publieke middelen' is de directeur even demagogisch als die politici die roepen dat zij ook wel honderd euro per uur willen verdienen. De heer Van Dijk weet dat een advocaat geen honderd euro per uur verdient, dat daarvan namelijk de helft opgaat aan kosten, dat over het restant vijftig euro belasting moet

worden betaald alsmede premies voor pensioen en arbeidsongeschiktheid, dat advocaten slechts vijf uur per dag met declarabele werkzaamheden bezig zijn, dat slechts een klein deel van de toevoegingen uiterst bewerkelijk is, dat werkzaamheden tussen de 8 en 24 uur niet vergoed worden et cetera. Advocaten, met een academische opleiding, verdienen, ook als ze tientallen jaren ervaring hebben, gemiddeld evenveel als een politieagent, als zij grotendeels van toevoegingsgelden afhankelijk zijn – maar dan zonder de mogelijkheid van bijklussen en zonder vergelijkbare bestaanszekerheid.

In wiens tijd heeft de heer Van Dijk zijn artikel geschreven? In werktijd met behoud van salaris, ook betaald uit subsidiegelden? Dient de heer Van Dijk ook over ieder uur dat hij verdient verantwoording af te leggen over zijn aanspraken op de schaarse publieke middelen?

Het bos in

Nergens in het artikel gaat het over waar het eigenlijk over zou moeten gaan: handhaving van het systeem dat iedere burger in Nederland recht op rechtsbijstand door een advocaat garandeert. De Raden voor Rechtsbijstand weten als eerste wat de gevolgen zijn als zij een verzoek tot rechtsbijstand afwijzen: een burger wordt zonder rechtsbijstand het bos in gestuurd en dient zich zonder deskundig verweer menige onrechtvaardigheid te laten welgevallen. Daarover spreekt de heer Van Dijk niet. Moeten advocaten dan uit liefdadigheid hun cliënten blijven bijstaan, als hun verzoek tot toestemming bewerkelijke uren wordt afgewezen?

De Haagse directeur heeft evenals de andere directeuren van de raden van rechtsbijstand wellicht niet de moed om de staatssecretaris af te vallen, hun beleidsvrijheid om anders te handelen dan het ministerie wenst is wellicht zeer beperkt. Dat zou begrijpelijk zijn, maar zeg dat dan! Kom dan niet aan met oneigenlijke argumenten ter verdediging van deze gecentraliseerde bezuiniging.

Kroniek

Straf proces recht deel 2

2007

.....

Deel I

Inleiding
Aanwezigheidsrecht en de
gemachtigd raadsman
Benadeelde partij
Beslag en beklag
Betekening
Bevoegde rechter
Bekennende verklaring
- Eigen waarneming
- Processen-verbaal
- Zwijgrecht
Bewijsrecht en -motivering
Dwangmiddelen
- Dwangmiddelen, gvo en
het gesloten stelsel van
rechtsmiddelen
- Bloedproef en ademanalyse
- DNA
- Onbevoegde bevelen
- Voorlopige hechtenis
Getuigen (horen van)

.....

Deel II

Klaagschrift tegen niet vervolgen
(art. 12)
Onderbouwde standpunten
Ontnemingsprocedure
Processtukken
Rechtsmiddelen
- Hoger beroep
- Cassatie
- Herziening
Spreekrecht (voor slachtoffers)
Vormverzuimen en art. 359a Sv
- Dwangmiddelen
- Opsporingshandelingen/
strafrechtelijk financieel
onderzoek
- Verschoningsrecht
Verzoekschriften ex art. 89 Sv
en 591a Sv
Wet- en regelgeving

.....

Petra van Kampen zet de belangrijkste jurisprudentie van 2007 op het terrein van strafprocesrecht op een rij. De kroniek is gebaseerd op uitspraken gepubliceerd in de Nieuwsbrief Strafrecht (NbSr), Nederlandse Jurisprudentie (NJ) en Nederlands Juristenblad (NJB). Er zijn geen uitspraken over uit- en overlevering en WOTS-procedures opgenomen, en de kroniek bevat uitsluitend procesrechtelijke uitspraken, geen strafrechtelijke.

.....
Petra van Kampen
advocate te Rotterdam
.....

Klaagschrift tegen niet vervolgen (art. 12)

De Grote Kamer van het EHRM spreekt zich in de procedure Ramsahai tegen Nederland op 15 mei 2007 uit over de beklagprocedure ex art. 12 Sv. Ramsahai komt op 19 juli 1998 tijdens het Kwakoe-festival in Amsterdam door een politiekogel om het leven. Op 11 september 1998 bericht de officier van justitie zijn ouders dat de betrokken agent niet vervolgd zal worden in verband met de dood van hun zoon, omdat sprake zou zijn van een bedreigende situatie, zodat het neerschieten van Ramsahai gerechtvaardigd zou zijn geweest. De grootouders en vader van Ramsahai beklagen zich daarover bij het Hof Amsterdam. In hun klacht stellen zij zich onder meer op het standpunt dat het onderzoek ineffectief en niet onafhankelijk is geweest, omdat het onderzoek aanvankelijk door het betrokken politiekorps zelf werd verricht. Het verzoek om de zaak in het

.....
1 Advocate bij Simmons & Simmons, Rotterdam.

Wat denk jij - zullen we durven te gokken op de kwaliteiten van de griffier? Dat we cliënt het beste bijstaan door hem niet bij te staan?

openbaar te behandelen, wordt door het hof afgewezen. Zo ook de klacht zelf: ook het hof acht het lossen van het dodelijke schot gerechtvaardigd. Een kamer van het EHRM concludeert op 10 november 2005 dat art. 2 EVRM in deze zaak werd geschonden, omdat de beslissing op het beklag niet openbaar werd gemaakt. Op verzoek van de Nederlandse regering wordt de zaak verwezen naar de Grote Kamer. Deze kamer oordeelt op 15 mei 2007 dat art. 2 EVRM is geschonden

omdat het onderzoek naar de dood van Ramsahai 'inadequate' was. Zo werd niet onderzocht welke baan de kogel aflegde, werden de handen van de betrokken agenten niet onderzocht op kruitsporen, werden hun wapens niet onderzocht en werden de betrokken agenten pas na enige dagen ondervraagd. Het EHRM concludeert voorts tot schending van art. 2 EVRM omdat het onderzoek niet onafhankelijk was; de rijksrecherche werd pas na 15,5 uur ingeschakeld. Het EHRM

acht het ongelukkig dat het onderzoek werd geleid door de officier van justitie die ook verantwoordelijk was voor het politiewerk dat in het betrokken bureau werd verricht, maar concludeert uiteindelijk niet tot schending van art. 2 EVRM op dit punt, omdat de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het onderzoek bij de hoofdofficier van justitie lag, terwijl de nabestaanden de mogelijkheid hadden om het besluit tot niet-vervolgen voor te leggen aan een onafhankelijk college. Het EHRM concludeert, anders dan de kamer, dat art. 2 EVRM niet vereist dat de procedure als bedoeld in art. 12 Sv in het openbaar plaatsvindt. Evenmin eist dat artikel naar het oordeel van het EHRM dat de uitspraak openbaar wordt gemaakt (EHRM 15 mei 2007, NJ 2007, 618 m.nt. Schalken (Ramsahai tegen Nederland)).

Onderbouwde standpunten

Bekend is het standaardarrest van de Hoge Raad waarin uiteen wordt gezet wanneer van een onderbouwd standpunt sprake is, wat daarmee moet gebeuren en tot hoever de motiveringsplicht reikt (HR 11 april 2006, *NbSr* 2006, 157/NJ 2006, 393 m.nt. Buruma/NJB 2006, 886 en de Kroniek 2006). Zie daartoe o.a. ook HR 16 mei 2006, NJ 2007, 119, HR 16 mei 2006, NJ 2007, 120, HR 12 september 2006, NJ 2007, 121 m.nt. Schalken, HR 28 november 2006, NJ 2007, 122 en 123, HR 3 april 2007, *NbSr* 2007, 189, HR 13 maart 2007, NJ 2007, 180, HR 25 september 2007, NJ 2007, 534, HR 6 november 2007, NJB 2007, 2297. Zie omtrent NJ 2007, 121 ook de Kroniek 2006. Zie voor een overzicht van de na het standaardarrest gewezen jurisprudentie ook de hiervoor genoemde noot van Schalken.

Zowel in HR 5 december 2006, *NbSr* 2007, 14/NJB 2007, 92 als in HR 9 januari 2007, *NbSr* 2007, 30/NJ 2007, 53 laat de Hoge Raad ervan blijken dat het nieuwe art. 359 lid 2 ook gevolgen heeft voor de griffier en de verslaglegging van het onderzoek ter terechtzitting, meer in het bijzonder ook indien de verdachte niet wordt bijgestaan door een raadsman. Blijkens het eerstgenoemde arrest kan

in die zaak niet geheel worden nagegaan of door de verdediging uitdrukkelijk onderbouwde standpunten anders dan vermeld in het vonnis naar voren werden gebracht, omdat bij het proces-verbaal van de zitting de daarin vermelde pleitnotities ontbreken. De Hoge Raad oordeelt dat dit verzuim strijdt met een behoorlijke procesorde. Nu dat verzuim kennelijk onherstelbaar is, leidt dat verzuim in het onderhavige geval tot nietigheid van het onderzoek en de naar aanleiding daarvan gedane uitspraak. Zie ook HR 18 september 2007, NJB 2007, 1924.

In het tweede arrest werd de verdachte niet bijgestaan door een raadsman. De Hoge Raad wijst erop dat van een dergelijke verdachte in redelijkheid niet kan worden gevergd dat hij een pleitnota overlegt dan wel overeenkomstig art. 326 lid 4 Sv aantekening verzoekt van hetgeen hij heeft aangevoerd. Hij mag (moet?) erop vertrouwen dat het door de voorzitter en de griffier vastgestelde proces-verbaal de kern weergeeft van eventuele door hem naar voren gebrachte verweren en van argumenten voorziene standpunten die tot een gemotiveerde beslissing nopen. Of een en ander ook gepaard gaat met hernieuwde aandacht voor de (interne) opleiding voor griffiers is niet bekend.

Op dezelfde dag heeft de Hoge Raad arrest gewezen in een zaak waarin de A-G uitgebreid schriftelijk requireerde tot bewezenverklaring en daarbij ook inging op de betrouwbaarheid van afgelegde verklaringen en de rechtspraak inzake steunbewijs. Het hof concludeerde slechts dat het ten laste gelegde niet wetig en overtuigend bewezen kan worden en motiveerde dat niet. Ten onrechte, aldus de Hoge Raad: art. 359 lid 2 Sv had tot een dergelijke motivering aanleiding moeten geven: HR 9 januari 2007, *NbSr* 2007, 31/NJ 2007, 124. Zie ook HR 23 april 2007, *NbSr* 2007, 193.

Een motiveringsgebrek ex art. 359 lid 2 Sv doet zich ook voor in HR 4 september 2007, *NbSr* 2007, 356/NJ 2007, 471/NJB 2007, 1860. In de desbetreffende zaak wordt een getuige geconfronteerd met de foto's van een aantal personen. Hij wijst daarbij foto 5 aan als zijnde de foto

van de dader. Vervolgens wordt hij door de politie benaderd met de mededeling dat de getuige niet de juiste persoon heeft aangewezen (dat blijkt namelijk de broer van de verdachte te zijn). Daarop vindt een tweede fotoconfrontatie plaats, waarbij de nummering van de foto van de verdachte dezelfde zou zijn als de foto die de getuige bij de eerste confrontatie heeft aangewezen. De verdediging stelt dat de gang van zaken suggestief is en baseert dat niet alleen op het bovenstaande, maar ook op het argument dat de getuige aanvankelijk verklaarde dat de schutter een man met een lichte huidskleur was, terwijl hij vervolgens een man met een donkere huidskleur heeft aangewezen op de foto. Het hof verwerpt het verweer en reageert daarbij wel op het laatste argument, maar niet op het eerste. De Hoge Raad vernietigt het arrest: ook het eerste is een onderbouwd standpunt dat gemotiveerd dient te worden verworpen.

In HR 20 februari 2007, NJ 2007, 146 wijst de Hoge Raad erop dat de inwerkingtreding van art. 359 lid 2 Sv geen verandering heeft gebracht in de motiverings-eisen die reeds op grond van art. 358 Sv jo. art. 359 lid 2 (oud) Sv bestonden ten aanzien van verweren als een beroep op een strafuitsluitingsgrond.

In HR 6 november 2007, *NbSr* 2007, 430 wijst de Hoge Raad erop dat art. 359 lid 2 Sv ook van toepassing is in ontnemingsprocedures. Aldus zullen rechtbanken en hoven die in dergelijke procedures afwijken van een onderbouwd standpunt van de betrokkene (of het OM) dat van een motivering moeten voorzien.

Ontnemingsprocedure

HR 8 mei 2007, *NbSr* 2007, 219/NJB 2007, 1211 handelt over een verkort arrest ex art. 365a lid 2 Sv. Dat verkorte arrest houdt voor wat betreft de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel in dat uit het strafdossier en het verhandelde ter zitting naar voren is gekomen dat de verdachte uit het onder 3 primair en 4 bewezen verklaarde handelen financieel voordeel heeft genoten. In de

aanvulling op het verkorte arrest schrijft het hof dat abusievelijk in de uitspraak niet is vermeld dat de vaststelling van dat voordeel mede is gebaseerd op soortgelijke feiten. Gelet op art. 365a, 138b Sv en het stelsel van de wet, zoals dat blijkt uit onder meer art. 36e Sr, had deze beslissing, die een tweede grondslag in de zin van dat artikel toevoegt aan de in het verkorte arrest aangeduide grondslag, in het verkorte arrest moeten worden opgenomen, aldus de Hoge Raad. Dat is zo wezenlijk dat veronachtzaming nietigheid van het arrest met zich meebrengt.

HR 2 oktober 2007, *NbSr* 2007, 390/*NJB* 2007, 2040 handelt om een rechtspersoon die op 30 juni 2003 wordt ontbonden. Reeds in eerste aanleg op 5 oktober 2001 heeft het OM in aanwezigheid van de veroordeelde het voornemen kenbaar gemaakt tot het aanhangig maken van een ontnemingsvordering, nadat de rechter-commissaris op 31 augustus 2002 machtiging verleende tot het instellen van een strafrechtelijk financieel onderzoek. Omdat de rechtspersoon inmiddels is ontbonden, wordt door de verdediging betwist dat ter zake nog een vervolgingsrecht zou bestaan. De Hoge Raad wijst er nog eens op dat de ontnemingsprocedure in samenhang met de vervolging in de hoofdzaak moet worden beschouwd (*NJ* 2000, 56) en dat de vervolging aanvangt op het moment

dat het OM de strafrechter in de zaak betreft, bijvoorbeeld door het doen van een vordering ex art. 126 Sv. Aldus is het recht tot strafvervolging in casu niet vervallen, omdat de rechtspersoon op het desbetreffende moment nog bestond. Daaraan doet niet af dat de betrokken rechtspersoon mogelijkerwijs ingevolgt art. 2:19 lid 4 BW in civielrechtelijke zin is opgehouden te bestaan omdat zij op het moment van ontbinding geen baten meer had. Van een kale kip kun je best nog eens plukken.

Zie omtrent de ontnemingsmaatregel *Geerings versus Nederland*, EHRM 1 maart 2007, *NJB* 2007, 1167, waarin het EHRM zich uitlaat over de onschuldpresumptie in combinatie met die maatregel. Naar het oordeel van het Europese Hof verhoudt de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel uit strafbare feiten waarvoor de verdachte eerst is vrijgesproken, terwijl niet is aangetoond dat betrokkene beschikt over onverklaarbaar aanwezige vermogensbestanddelen, zich niet met de onschuldpresumptie.

Zie ook HR 24 april 2007, *NJB* 2007, 1170, waarin de Hoge Raad zich uitlaat over de methoden van vermogensvergelijking bij het opleggen van de maatregel. In HR 15 mei 2007, *NJ* 2007, 506 m.nt. Reijntjes, ligt besloten dat de door de rechter ge-

hanteerde berekeningswijze van de ontnemingsmaatregel er wel een moet zijn waarmee de verdediging op basis van de stukken en de het verhandelde ter zitting rekening moest houden. Zie ook de noot van Reijntjes, die meent dat om een veelheid van redenen een zorgvuldige heroverweging van de gehele voordeelsontneming verstandig lijkt en dat het belang van de verdediging daarbij alsnog de aandacht behoort te krijgen die het destijds (bij invoering van de huidige regeling) moest ontberen.

Processtukken

Jaren geleden sprak de Hoge Raad reeds uit dat aan het procesdossier behoren te worden toegevoegd stukken die redelijkerwijs van belang kunnen zijn, hetzij in voor de verdachte belastende, hetzij in voor hem ontlastende zin (HR 7 mei 1996, *NJ* 1996, 687). Vanuit dat vertrekpunt laat zich denken dat een hof dat een verzoek van de verdediging om het procesdossier met de nodige stukken te completeren (ex art. 315 Sv), afwijst omdat 'tegenover de beweerdelijk ontlastende verklaringen [...] ruim voldoende voor verdachte belastend materiaal' staat, van de Hoge Raad de kous op de kop krijgt. HR 16 oktober 2007, *NbSr* 2007, 413/*NJ* 2007, 568/*NJB* 2007, 2154.

Rechtsmiddelen

Hoger beroep

In zijn arrest van 27 februari 2001 (*NbSr* 2001, 70/*NJ* 2001, 499) bepaalde de Hoge Raad dat uit de artikelen 449-452 Sv moet worden afgeleid dat een verdachte slechts op naam (en derhalve niet als N.N.) rechtsmiddelen kan aanwenden. In HR 12 december 2006, *NbSr* 2007, 4/*NJ* 2007, 13 stelt de verdachte inderdaad op naam hoger beroep in, maar het hof stelt daarop kennelijk vast dat de door de verdachte gebruikte naam bij het instellen van het hoger beroep onjuist is en verklaart de verdachte niet-ontvankelijk in het hem gestelde beroep. De Hoge Raad kan zich daarin vinden: 'Het spreekt voor zich dat die gegevens de ware persoonsgegevens behoren te betreffen.' Zie ook HR 13 maart 2007, *NbSr* 2007, 155/*NJ* 2007, 170.

In HR 3 april 2007, *NbSr* 2007, 191/*NJ* 2007, 211/*NJB* 2007, 958 wordt door de officier van justitie hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de rechtbank waarbij de verdachte is vrijgesproken van het hem onder 1 primair ten laste gelegde. Voor het onder 1 subsidiair ten laste gelegde wordt de verdachte partieel vrijgesproken (namelijk van 'meermalen gepleegd'). In de appèlmemorie neemt de officier van justitie op dat het hoger beroep zich richt tegen de onder 1 subsidiair gevolgde vrijspraak. De verdediging meent dat het OM aldus niet-ontvankelijk moet worden verklaard in zijn hoger beroep, omdat op grond van art. 407 lid 1 Sv hoger beroep alleen kan worden ingesteld tegen het vonnis in zijn geheel. Het hof is eenzelfde mening toegedaan, maar de Hoge Raad denkt daar anders over. De appèlakte zelf houdt geen beperking in en de appèlakte is in dergelijke gevallen bepalend.

In de zaak die centraal staat in HR 4 september 2007, *NbSr* 2007, 358/*NJ* 2007, 492/*NJB* 2007, 1862 bevat de appèlakte wel een beperking: daarin staat dat het hoger beroep alleen betrekking heeft op parketnummer 93-04 onder 2. Ter zake van het andere parketnummer (75-04), waarin verdachte werd veroordeeld tot (onder meer) een bijkomende straf van drie maanden voorwaardelijke rijontzegging, wordt geen hoger beroep ingesteld. Het hof spreekt de verdachte in

zodra er voldoende bewijs is, kunnen we redelijkerwijs geen enkel belang meer hebben bij ontlastende stukken ...

hoger beroep vrij van het ten laste gelegde onder parketnummer 93-04 onder 2, maar ziet in de bescherming van de verkeersveiligheid kennelijk aanleiding om voor wat betreft de bijkomende straf (opgelegd met verwijzing naar 75-04) een hogere straf op te leggen, namelijk negen maanden onvoorwaardelijk. Het hof verwijst daarbij naar art. 423 lid 4 Sv, hetgeen verwijst naar samenloop van meerdere feiten waarbij één hoofdstraf is uitgesproken (en niet ter zake van alle feiten hoger beroep is ingesteld). Dat betekent dat het artikel derhalve niet van toepassing is op bijkomende straffen, ook niet indien alleen een bijkomende straf is opgelegd, zodat het hof niet vrijstond om aan die straf te tornen, zo concludeert de Hoge Raad.

HR 3 april 2007, *NJ* 2007, 210 betreft een verdachte die wordt vrijgesproken van poging tot doodslag en wordt veroordeeld ter zake het onder 2 en 3 cumulatief ten laste gelegde. De verdachte gaat van dit vonnis in hoger beroep. In hoger beroep stelt de verdediging zich op het standpunt dat het hoger beroep zich niet richt tegen de gegeven vrijspraak. Volgens de A-G is dit niet mogelijk, omdat het niet om gevoegde (cumulatieve) zaken gaat (maar om een primair/subsidiaire tenlastelegging). Het hof concludeert dat de tenlastelegging hetzij als cumulatief, hetzij als alternatief moet worden aangemerkt. In dit geval zijn de feiten telkens gescheiden door de woorden 'en/of'. Het hof concludeert (onder andere) dat indien daarmee zou zijn bedoeld de feiten cumulatief en alternatief aan de rechter voor te leggen, dergelijke

tenlastelegging feitelijk innerlijk tegenstrijdig is. Het hof heeft ook geen andere aanwijzing dat het OM bedoelde om de feiten alternatief ten laste te leggen. Het hof gaat er derhalve vanuit dat de feiten cumulatief ten laste zijn gelegd, dat de verdachte in die situatie niet in cassatie kan tegen de vrijspraak (en het OM daartegen geen cassatie heeft ingesteld), zodat de vrijspraak van de poging tot moord onherroepelijk is. De Hoge Raad oordeelt dat die uitleg met de bewoordingen van de tenlastelegging niet onverenigbaar zijn, zodat deze uitleg in cassatie moet worden geëerbiedigd.

In HR 20 november 2007, *NbSr* 2007, 442/*NJB* 2008, 21 wordt de verdachte in eerste aanleg bij verstek veroordeeld. Dat is op 5 juli 2005. Op 17 februari 2006 wordt hoger beroep ingesteld. Volgens het hof is dit te laat, omdat in het dossier een brief van de raadsman aanwezig is waarin de raadsman meldt dat de zitting op 15 juli 2005 zal plaatsvinden en dat cliënt hem 'verzocht hem ter terechtzitting als raadsman bij te staan'. Volgens het hof volgt daaruit dat verdachte met de dag van de zitting bekend was, zodat het hoger beroep binnen veertien dagen na de einduitspraak had moeten worden ingesteld. Ten onrechte, aldus de Hoge Raad: de enkele omstandigheid dat de raadsman op de hoogte was van de zitting en dat de verdachte de raadsman heeft verzocht hem ter zitting bij te staan, brengt nog niet met zich mee dat zich een omstandigheid heeft voorgedaan waaruit voortvloeit dat de dag van de zitting de verdacht tevoren bekend was.

Cassatie

Rechtsmiddelenperikelen zijn er ook in HR 27 maart 2007, *NbSr* 2007, 166. Daarin machtigt de advocaat (in Hoofddorp) per fax een juridisch medewerkster bij het hof (in Leeuwarden) om voor de verdachte cassatie in te stellen. De Hoge Raad herhaalt dat ingevolge de artt. 449 en 450 Sv namens een verdachte slechts beroep in cassatie kan worden ingesteld door een verklaring op de griffie van het gerecht af te leggen hetzij door een advocaat, indien deze verklaart door de verdachte bepaaldelijk gevolmachtigd te zijn, hetzij door iemand die bij een door verdachte zelf gegeven bijzondere vol-

macht daartoe schriftelijk gemachtigd is. Nu geen van beide situaties zich in dit geval voordoet, is verdachte niet-ontvankelijk in zijn cassatieberoep.

HR 5 december 2006, *NJ* 2006, 93 m.nt. Reijntjes handelt om een voorwaardelijke veroordeling tot een geldboete van € 288 en de ontvankelijkheid van de verdachte in cassatie op de voet van art. 427 Sv. Zie de Kroniek 2006. In HR 6 november 2007, *NbSr* 2007, 341/ *NJ* 2007, 601/*NJB* 2007, 2303 wijst de Hoge Raad erop dat de uitspraak op een vordering tot tenuitvoerlegging van een voorwaardelijk opgelegde straf wel buiten beschouwing dient te blijven voor de vraag of cassatieberoep ontvankelijk is. Indien de verdachte derhalve een rechterlijk pardon (art. 9a Sr) heeft gekregen en een ‘tul’ van € 300, is het cassatieberoep niet-ontvankelijk.

Zie ook HR 27 november 2007, *NJ* 2007, 651/ *NJB* 2008, 82, waarin de Hoge Raad erop wijst dat als de dagvaarding in persoon is betekend, het beroep in cassatie binnen veertien dagen na uitspraak dient te worden ingesteld, en dat daaraan niet afdoet dat de raadvrouw van verdachte in strijd met art. 51 Sv geen afschrift van de dagvaarding in appèl ontving.

Herziening

HR 27 september 2005, *NJ* 2007, 453 betreft de aanvraag tot herziening na een arrest van het EHRM (d.d. 8 april 2003) waarin deze laatste instantie tot schending van art. 8 EVRM concludeerde, omdat de wijze waarop de politie het slachtoffer behulpzaam was geweest bij het opnemen van telefoongesprekken die zij met verdachte voerde, een inbreuk maakte op het privéleven van de verdachte, terwijl die inbreuk niet bij wet was voorzien. De Hoge Raad concludeert dat, gelet op de door het EHRM geconstateerde schending van art. 8 EVRM, herziening noodzakelijk was met het oog op rechtsherstel. In zoverre is de aanvraag gegrond. De aanvraag strekt tot niet-ontvankelijkheid van het OM, maar die conclusie volgt zoals bekend slechts in uitzonderlijke gevallen, waarvan in dit geval naar het oordeel van de Hoge Raad geen sprake is. De Raad wijst daarbij naar de conclusie van het

EHRM dat de klacht dat art. 6 EVRM werd geschonden ‘*manifestely ill-founded*’ was. Gelet daarop, alsmede gelet op het feit dat de inhoud van de opgenomen gesprekken niet tot het bewijs is gebezigd, is er ook geen reden om de zaak op de voet van art. 461 Sv naar een ander hof te verwijzen. De Hoge Raad doet de zaak vervolgens zelf af en vermindert de door het hof opgelegde geldboete (van f 10.000) naar € 4.000.

Spreekrecht

Sinds 1 januari 2005 kan het slachtoffer of diens nabestaande op grond van art. 302 Sv op de terechtzitting een verklaring afleggen omtrent de gevolgen die het ten laste gelegde feit teweeg heeft gebracht. In HR 17 april 2007, *NbSr* 2007, 207/*NJB* 2007, 1076 doet de moeder van een slachtoffer dat. In het proces-verbaal van de zitting wordt opgenomen dat een dergelijke verklaring is afgelegd, maar niet wat de inhoud daarvan was. In cassatie wordt daarover geklaagd, met verwijzing naar art. 326 Sv. Het eerste lid daarvan bepaalt dat de griffier aantekening houdt van al hetgeen met betrekking tot de zaak ter zitting is voorgevallen. In het tweede lid is opgenomen dat het proces-verbaal de zakelijke inhoud behelst van de verklaringen van getuigen, deskundigen en verdachten die ter zitting zijn afgelegd. In zijn uitspraak wijst de Hoge Raad erop dat, hoewel het aanbeveling verdient dat de zakelijke inhoud van hetgeen het slachtoffer of nabestaande ter zitting heeft verklaard in het proces-verbaal van de zitting wordt vermeld, art. 326 Sv niet een zodanige eis bevat. Het tweede lid van dat artikel is in dit geval niet van toepassing, omdat de nabestaande niet als getuige is beëdigd.

Vormverzuimen art. 359a Sv

Dwangmiddelen

In Hof Den Bosch 29 januari 2007, *NbSr* 2007, 176 wordt voor een vergelijkend DNA-onderzoek gebruikgemaakt van een DNA-profiel van de verdachte dat ten tijde van dat onderzoek niet meer in de DNA-databank beschikbaar had

mogen zijn. De opdracht ‘verwijderen’ is in alle opzichten voor politie en justitie een kennelijk veel lastiger bevel dan de opdracht ‘vullen’. Het hof concludeert tot vormverzuim, maar niet één die consequenties heeft. In de alom bekende redenering wordt er door het hof op gewezen dat de verdachte door dit vormverzuim weliswaar is geschaad in een belang dat de geschonden norm beoogt te beschermen, maar daaraan behoren wat het hof betreft geen consequenties te worden verbonden, nu de officier op grond van art. 151b Sv in het onderhavige geval het bevel had kunnen geven. Bovendien schijnt relevant dat het verzuim niet opzettelijk werd begaan en niet aan politie of justitie, betrokken bij het onderhavige onderzoek, kan worden verweten. Privacy, persoonlijke levenssfeer en lichamelijke integriteit zijn kennelijk uitermate relatieve begrippen in het strafrecht.

Niet onrechtmatig is het overigens om een DNA-onderzoek conform art. 151b Sv te bevelen om een bevestiging te krijgen van de reeds vergaarde onderzoeksresultaten. Zie HR 19 december 2006, *NJ* 2007, 27 en de Kroniek 2006.

Evenmin onrechtmatig is het betreden van een afgesloten erf door over een hekje van één meter te stappen. Zie daaromtrent HR 19 december 2006, *NJ* 2007, 28 en de Kroniek 2006.

HR 29 mei 2007, *NbSr* 2007, 246/*NJB* 2007, 1382 betreft een ‘lijfsvisitatie’ als bedoeld in art. 17 Douanewet, althans volgens het OM. Bij die visitatie moet de verdachte – die toen nog niet als zodanig was aangemerkt – zich ontkleden en worden de natuurlijke holten van het onderlichaam ‘geschouwd’. Daarbij komt men tot de conclusie dat zij in één van die holten een bol cocaïne verbergt. De verdediging concludeert dat een dergelijke visitatie niet kan worden gebaseerd op art. 17 Douanewet. Het hof is het daarmee eens. Het hof wijst op art. 56 Sv, waarin sinds de wet van 1 november 2001 (*Stb.* 532) is vastgelegd dat visitatie van een verdachte persoon slechts onder strikte voorwaarden kan plaatsvinden. Eén van de eisen is dat de betrokkene als verdachte is aangemerkt en tegen deze persoon ernstige bezwaren zijn gerezen.

Het hof concludeert dat in dat licht niet aanvaard kan worden dat aan douanecontrole onderworpen personen die geen verdachte zijn in de zin van art. 27 Sv in een slechtere positie verkeren dan personen die wel worden verdacht van een strafbaar feit. Aldus is onrechtmatig gehandeld en dient het door de schouwing aan het licht gekomen bewijs als onrechtmatig verkregen te worden aangemerkt. De Hoge Raad deelt de mening van het hof, zowel op het punt van de betekenis van het woord 'lijfsvisitatie' in art. 17 Douanewet als met betrekking tot de toepassing van art. 359a Sv door het hof.

De vraag naar onrechtmatigheid staat ook centraal in HR 18 november 2003, *NJ* 2007, 8 en HR 21 oktober 2003, *NJ* 2007, 9; oude arresten die eerst in 2007 in *NJ* zijn gepubliceerd (met noot van Mevis). In het eerste arrest gaat het om de vraag of art. 9 lid 1 sub b Opiumwet voor 'gewone' opsporingsambtenaren de bevoegdheid tot doorzoeking omvat. Die vraag wordt door de Hoge Raad ontkenkend beantwoord. Het rondschuiven van enkele dozen om de weg vrij te maken naar een daarachter gelegen deur valt echter volgens de Hoge Raad niet te kwalificeren als een doorzoeking; de bevoegdheid tot binnentreden omvat ook de bevoegdheid om zich de doorgang tot het perceel te verschaffen. In het tweede arrest gaat het om de vraag of een machtiging tot binnentreden voor de opsporingsambtenaar – naast de bevoegdheid om de woning zonder toestemming van de bewoner binnen te treden – ook de bevoegdheid omvat om binnen die woning deuren te verbreken om zich de toegang tot enig vertrek te verschaffen. De Hoge Raad beantwoordt ook die vraag – anders dan A-G Wortel – bevestigend. Dat laat (uiteraard) onverlet dat de opsporingsambtenaar niet gerechtigd is om daarna dat vertrek te doorzoeken (dus meer te doen dan zoekend rondkijken). Zie uitgebreid de noot van Mevis.

Zie over onrechtmatig binnentreden zonder machtiging om twee ton hennep te halen waarvan de uitlevering is gevorderd HR 7 november 2006, *NJ* 2007, 65 en de Kroniek 2006.

HR 13 november 2007, *NbSr* 2007, 438

betreft een verdachte die tijdens de inverzekeringstelling verstoken blijft van rechtsbijstand omdat de politie de inverzekeringstelling niet tijdig meldt. De verdediging betoogt dat dit vormverzuim moet leiden tot niet-ontvanke-lijkheid. Het hof is een andere mening toegedaan en wijst er daarbij op dat niet is vast te stellen dat bij een correcte melding wel tijdig een raadsman bijstand had kunnen verlenen, dat de politie niet op de komst van de advocaat had behoeven te wachten bij het afnemen van het verhoor en dat de verdachte er bij aanvang van het verhoor op is gewezen dat zij niet tot antwoorden verplicht is. Kortom: waarom hebben we eigenlijk zo'n piketdienst en -melding?

Opsporingshandelingen/ strafrechtelijk financieel onderzoek

In HR 3 april 2007, *NbSr* 2007, 188/*NJ* 2007, 209/*NJB* 2007, 957 staat de vraag centraal of het door opsporingsambtenaren aan de verdachte vragen naar zijn telefoonnummer (in het verlengde van het vragen naar zijn personalia) moet worden beschouwd als een verhoor. Het hof oordeelde dat een dergelijke vraag niet betreft het vragen naar diens betrokkenheid bij een strafbaar feit, zodat niet de cautie behoeft te worden gegeven en derhalve geen sprake is van onrechtmatig verkregen bewijs. De Hoge Raad meent dat de kennelijke conclusie dat dit nimmer het geval is niet juist is: bijzondere omstandigheden kunnen meebrengen dat die vraag wel tot een zodanig verhoor wordt gerekend. Dat leidt in dit geval evenwel niet tot cassatie, omdat het hof zijn conclusie (dat geen sprake was van onrechtmatig verkregen bewijs) ook heeft doen steunen op het feit dat de verdachte instemming verleende voor een onderzoek naar het telefoonverkeer op het desbetreffende telefoonnummer.

In HR 17 april 2007, *NbSr* 2007, 210/*NJ* 2007, 250/*NJB* 2007, 1077 wordt de verdachte wegens vermoedelijke overtreding van art. 8 Wegenverkeerswet 1994 aangehouden door de Koninklijke Marechaussee (KMar). Deze laatste is echter op grond van art. 141 Sv voor wat betreft de opsporing alleen bevoegd ten aanzien van de in art. 6 lid 1 sub b Politiewet genoemde personen (grofweg: de

strijdkrachten) dan wel indien het gaat om het verlenen van bijstand aan en samenwerking met de politie krachtens de Politiewet. Het hof concludeert dat van die omstandigheden in dit geval geen sprake was, oordeelt de aanhouding onrechtmatig, sluit de ten gevolge daarvan verkregen onderzoeksresultaten uit van bewijs en spreekt de verdachte vrij. De Hoge Raad deelt die mening: weliswaar blijkt uit het proces-verbaal van aanhouding dat op het desbetreffende moment sprake was van een gecombineerde alcoholcontrole tussen de politie en de KMar, maar volgens art. 58 Politiewet dient het verlenen van bijstand aan bepaalde vereisten te voldoen (waarover hier niets was vastgesteld), terwijl van samenwerking slechts sprake kan zijn indien de KMar een eigen politietaak uitoefent (hetgeen hier niet het geval was).

Op 4 juli 2007 trad overigens ten aanzien van de KMar een wet in werking waarin de taken en bevoegdheden van de KMar zijn verruimd: zie onder 'Wet- en regelgeving'.

Opmerkelijk is Rb. Den Haag 2 april 2007, *NbSr* 2007, 203. Daarin wordt op 5 december 2005 door de officier een vordering tot een strafrechtelijk financieel onderzoek gedaan, op basis van het gegeven dat verdachte zich schuldig zou hebben gemaakt aan valsheid in geschrifte (bijstandsfraude) en overtreding van de Opiumwet. De rechter-commissaris verleent tot het onderzoek machtiging, maar volgens de rechtbank ten onrechte. De rechtbank constateert namelijk dat de gemeente Den Haag vijf maanden voor de aanvraag van het strafrechtelijk financieel onderzoek al met de bijstandsfraude en de omvang van de vordering bekend was en die had teruggevorderd. Daartoe was een executoriale titel afgegeven en een deurwaarder ingeschakeld. Voor wat betreft de vermeende overtreding van de Opiumwet: daarover werd einduitspraak gedaan op 12 november 2005. De officier blijkt – tijdens de zitting – niet bekend met die einduitspraak. Wel is duidelijk dat er ten aanzien van de verdachte geen nieuwe verdenking ter zake van overtreding van de Opiumwet is gerezen. De rechtbank constateert dat de rechter-commissaris

Als de politiek ons voldoende middelen
verschafft, hoeven we zijn telefoontje niet te
tappen; dan zetten we gewoon 24/7 een
arrestatieteam voor de deur van
zijn advocaat...

van deze omstandigheden op het moment van de vordering niet op de hoogte was; dat hij derhalve onjuist is voorgelicht en dat de zittingsrechter op grond van de rechtspraak van de Hoge Raad (vgl. HR 31 januari 2006, *NbSr* 2006, 78) bevoegd is de rechtmatigheid te beoordelen. De rechtbank concludeert daarop dat ten aanzien van het opiumdelict niet aan de wettelijke voorwaarden voor opening van een sfo werd voldaan en dat het openen van een sfo voor de bijstandsfraude in elk geval niet proportioneel was. Die onrechtmatigheid treft in dit geval ook de twee andere verdachten die in de aanvraag sfo worden genoemd, gelet op de verwevenheid met de feiten aanzien van de verdachte. Dat leidt tot bewijsuitsluiting en vrijspraak van de verdachte.

Een onrechtmatigheid wordt ook geconstateerd door de Rechtbank Amsterdam, op het moment dat deze rechtbank wordt geconfronteerd met een Amerikaanse 'pseudokoopactie' op Nederlands grondgebied. De rechtbank concludeert dat de handelwijze van de Amerikaanse autoriteiten niet in overeenstemming is geweest met het Nederlands strafproces-

recht, zodat sprake is van een ernstige schending van de beginselen van een behoorlijke procesorde. De rechtbank concludeert ook dat het Nederlandse OM niet van de handelwijze van de Amerikaanse autoriteiten op de hoogte was of kon zijn, zodat de geconstateerde schending niet aan het OM kan worden verweten. Toch volgt niet-ontvankelijkheid van het OM, omdat de rechtbank van oordeel is dat de grenzen van wat toelaatbaar is bij opsporing in het kader van rechtshulp overschreden zijn en dit de gehele strafrechtelijke procedure raakt, zoals die in Nederland wordt voorgestaan. Vervolgging binnen dat systeem is naar het oordeel van de Rechtbank niet passend. Zie Rb. Amsterdam 27 april 2007, *NbSr* 2007, 234.

Zie voorts HR 14 november 2006, *NJ* 2007, 179, over de Kredietbank Luxemburg (KB-Lux)-documenten en de vraag of bewijsmateriaal dat door diefstal of verduistering is verkregen en vervolgens ter beschikking is gekomen van de Belgische autoriteiten, die een deel van het materiaal aan de Nederlandse autoriteiten hebben overgedragen, voor bewijs kan worden gebezigd. Het hof

concludeert dat dit kan en stelt in dat kader vast dat niet is gebleken dat overheidsdienaren op enigerlei wijze direct of indirect betrokken zouden zijn bij de diefstal of de verduistering van de documenten van de KB-Lux of op enige andere wijze frauduleus gedrag van ex-werknemers van KB-Lux hebben geïnitieerd of gefaciliteerd. Het oordeel van het hof dat de omstandigheid dat bewijsmateriaal dat door diefstal of verduistering, gepleegd door particulieren, is verkregen niet aan de weg staat aan het gebruik van dat materiaal in een strafzaak, getuigt wat de Hoge Raad betreft niet van een verkeerde rechtsopvatting. Zie ook de noot van Buruma bij dit arrest, die zich terecht afvraagt of we in Nederland inmiddels zo terughoudend zijn geworden in het afstraffen van vormverzuimen, dat er vergelijkenderwijs te weinig mee wordt gedaan en dat over de wijsheid van die terughoudendheid juist bij grensoverschrijdende zaken kan worden getwijfeld.

Interessant in dit kader is ook Van Vondel versus Nederland, EHRM 25 oktober 2007, *NJB* 2007, 2171. Van Vondel klaagt erover dat telefoongesprekken die hij met een derde voerde, door die derde werden opgenomen met door de rijksrecherche ter beschikking gestelde apparatuur, waarbij die derde in minstens één geval uitdrukkelijk werd geïnstrueerd over de van klager te verkrijgen informatie. Klager meent dat een en ander in strijd is met art. 8 EVRM. Het hof concludeert dat art. 8 EVRM inderdaad werd geschonden: in de gegeven omstandigheden hebben de autoriteiten een belangrijke bijdrage geleverd aan de tenuitvoerlegging van de operatie. Een andere conclusie zou erop neerkomen dat het de onderzoeksautoriteiten wordt toegestaan hun verdragsverantwoordelijkheden te ontwijken door de inzet van private agenten. De overheid heeft niet aangetoond dat de inbreuk gebaseerd of in overeenstemming was met enig wettelijk voorschrift of andere wegen. Nu het onderzoek waarbinnen de inbreuk zich voordeed een niet-strafvorderlijk onderzoek betrof, was de rijksrecherche niet bevoegd om strafvorderlijke onderzoeksbevoegdheden toe te passen. Klager heeft niet de minimale bescherming genoten die hem onder de *rule of*

law in een democratische samenleving toekomt.

Verschoningsrecht

In de zaak die centraal staat in HR 20 februari 2007, *NbSr* 2007, 123 wordt van klager op enig moment de uitlevering gevorderd van de in zijn huis aanwezige computers. Klager geeft daarbij te kennen dat zich in die computers bestanden bevinden die onder zijn geheimhoudingsplicht als (oud-)advocaat vallen. De computers worden daarop toch in beslag genomen. De voorzieningenrechter verklaart de inbeslagneming onrechtmatig, omdat de beslissing daartoe niet is genomen door een rechter-commissaris en evenmin overleg met de deken plaatsvond. Weliswaar is door de officier van justitie verzekerd dat de computers tot dat moment niet werden ingezien en is aangeboden om bij die inzage de deken aanwezig te hebben, maar de voorzieningenrechter oordeelt dat de procedureafspraken ter bescherming van het verschoningsrecht *vooraf* aan de inbeslagneming moeten worden gemaakt. De computers worden daarop teruggegeven en vervolgens direct opnieuw in beslag genomen. Dat beslag wordt door de rechtbank rechtmatig geoordeeld, waarna de Hoge Raad zich over dat oordeel dient te buigen. De Hoge Raad overweegt dat de opvatting dat niet de gehele computer in beslag mag worden genomen, maar dat een verschoningsgerechtigde (advocaat) in de gelegenheid moet worden gesteld om per bestand aan te geven of dit onder zijn verschoningsrecht valt, door de Hoge Raad niet wordt gedeeld. Wat de Hoge Raad betreft mag voor de waarheidsvinding onderzoek worden gedaan aan in beslag genomen voorwerpen teneinde gegevens ter beschikking te krijgen. In computers opgeslagen gegevens zijn daarvan niet uitgezonderd. Wel moet bij een dergelijk onderzoek het verschoningsrecht worden gerespecteerd. Dat betekent echter niet dat bij een dergelijk onderzoek behoudens toestemming van de verschoningsgerechtigde niet zou mogen worden gezocht naar gegevens die voorwerp van het strafbare feit uitmaken of tot het begaan ervan hebben gediend.

Het EHRM wees arrest over het doorzoe-

ken van digitale bestanden op een advocatenkantoor in het kader van een Oostenrijks strafrechtelijk onderzoek naar derden in *Wieser en Bicos Beteiligungen GmbH* d.d. 16 oktober 2007, *NJB* 2008, 10. Het EHRM herhaalt dat het doorzoeken en in beslag nemen van elektronische data in een advocatenkantoor een inbreuk vormt op art. 8 EVRM. Deze inbreuk voldeed voor wat betreft de elektronische bestanden niet aan de eisen van proportionaliteit, zo concludeert het EHRM. Bovendien bracht de wijze waarop het onderzoek werd uitgevoerd het risico met zich dat het beroepsgeheim van de advocaat zou worden geschonden (schending art. 8 EVRM).

Het verschoningsrecht van de notaris komt aan de orde in HR 15 mei 2007, *NbSr* 2007, 220/*NJ* 2007, 300/*NJB* 2007, 1256. Daarin herhaalt de Hoge Raad hetgeen inmiddels standaardjurisprudentie is, namelijk dat het verschoningsrecht in zoverre niet absoluut is dat zich zeer uitzonderlijke omstandigheden laten denken waarin het belang dat de waarheid

aan het licht komt – ook ten aanzien van datgene waarvan de wetenschap de notaris als zodanig is toevertrouwd – moet prevaleren boven het verschoningsrecht. Doorzoeking ter inbeslagneming bij een notaris zonder diens toestemming kan reeds plaatsvinden als het gaat om brieven en geschriften die voorwerp van het strafbare feit uitmaken of tot het begaan ervan hebben gediend. Evenmin is die toestemming in zeer uitzonderlijke gevallen nodig als de doorzoeking een verdere strekking heeft en is gericht op brieven en geschriften die kunnen dienen om de waarheid aan het licht te brengen. Wanneer van dergelijke omstandigheden sprake is, laat zich niet in zijn algemeenheid beantwoorden. Daarvoor gelden in elk geval zware motiveringseisen. De enkele omstandigheid dat de notaris als verdachte is aangemerkt is – zoals ook bij de advocaat – niet toereikend, maar wel de verdenking van een ernstig strafbaar feit zoals het vormen van een crimineel samenwerkingsverband van een notaris met bepaalde cliënten. Ook in dat geval mag de inbreuk

niet verder gaan dan strikt noodzakelijk is voor het aan het licht brengen van de waarheid, waarbij zorg moet worden betracht om te voorkomen dat de belangen van andere cliënten van de notaris onevenredig worden getroffen. Zie daartoe eerder HR 14 juni 2005, *NbSr* 2005, 253/*NJ* 2005, 353. De rechter die moet oordelen of zich zodanige omstandigheden voordoeden, mag niet volstaan met een marginale toetsing, maar moet zich daaromtrent aan de hand van de stukken en het onderzoek in raadkamer een eigen, zelfstandig oordeel daarover vormen.

Zie omtrent het verschoningsrecht van de notaris ook HR 30 oktober 2007, *NbSr* 2007, 421 (notariskantoor) en *NbSr* 2007, 422/*NJB* 2007, 2239 (notaris). Daar concludeert de Rechtbank Rotterdam dat de in beslag genomen voorwerpen gegevens bevatten die de notaris als zodanig zijn toevertrouwd en voorts dat die voorwerpen geen voorwerpen van het strafbare feit uitmaken of tot het begaan ervan dienden. De rechtbank oordeelt voorts dat het om voorwerpen gaat waarvan kennisneming essentieel is voor de voortgang van het onderzoek, op welke grond het belang van de waarheidsvinding zou moeten prevaleren. De Hoge Raad meent dat die gevolgtrekking niet gerechtvaardigd is: de enkele omstandigheid dat er een onderzoeksbelang is, is zonder nadere motivering niet voldoende om te kunnen aannemen dat dit belang moet prevaleren. Dat leidt echter niet tot cassatie. Dat komt doordat de stukken in beslag zijn genomen in de strafzaken tegen meerdere verdachten, onder wie de bij het klagende notaris-kantoor werkzame notaris, en de Hoge Raad bij beschikking van dezelfde dag het cassatieberoep van die notaris (verdacht van het vormen van een crimineel samenwerkingsverband met cliënten) ongegrond heeft verklaard. Dat betekent dat het beslag in stand blijft. En dat betekent weer dat een rechter die, indien het onderhavige cassatieberoep gegrond zou worden verklaard, tot geen ander oordeel kan komen dan dat de gegrondheid van het beklag niet tot teruggave kan leiden, omdat die stukken onder beslag zullen blijven.

Het verschoningsrecht staat ook centraal in Rb. Rotterdam 20 februari 2007, *NbSr* 2007, 145. Daar wordt een gesprek tussen de verdachte en zijn raadvrouw afgeluisterd waarin de verdachte een afspraak maakt om bij zijn raadvrouw langs te komen. Direct na dat bezoek wordt de verdachte door de politie aangehouden. De rechtbank oordeelt dat dit gesprek onder de reikwijdte van het verschoningsrecht valt en dat de officier terstond de vernietiging van de processen-verbaal of andere voorwerpen waarin of waarop het gesprek was weergegeven had dienen te bevelen. Nu de officier van justitie niet alleen dat naliert, maar bij de rechtmatigheidstoets geen openheid van zaken gaf en de verdediging derhalve de mogelijkheid onthield om zich over de wijze van aanhouding uit te laten, werd hij in de vervolging niet-ontvankelijk verklaard.

Die conclusie trok ook het Hof Den Haag in de uitspraak van 3 april 2007, *NbSr* 2007, 175 in een exact zelfde situatie (maar een andere advocaat).

In HR 2 oktober 2007, *NbSr* 2007, 389/*NJB* 2007, 2043 werd een verdachte (van de invoer van (bolletjes) cocaïne) afgeluisterd die met een arts telefoneerde. Tijdens zijn verhoor door de politie wordt hij met de weergave van dat telefoongesprek geconfronteerd. Hij verklaart daarop dat hij voor een ander het ziekenhuis belde omdat deze nog bolletjes cocaïne in zijn lichaam had, die er niet uit wilden komen. Het hof gebruikt die verklaring voor bewijs en leidt daaruit blijkens de bewijsoverwegingen – in samenhang met ander bewijs – af dat het de verdachte zelf was die problemen ondervond met de in zijn lichaam bevindende bolletjes cocaïne. De Hoge Raad wijst in cassatie op art. 126aa (oud) lid 2 Sv, art. 218 Sv, art. 4 van het Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken en de memorie van toelichting bij art. 126aa lid 1 Sv. Daarin wordt onder meer opgemerkt dat mededelingen gedaan door of aan een persoon die zich ex art. 218 Sv zou kunnen verschonen indien hem als getuige naar de inhoud van die mededeling zou worden gevraagd, in beginsel niet bij de processtukken worden gevoegd, omdat de ratio van het

verschoningsrecht anders illusoir zou worden. Daaruit vloeit voort dat de in art. 126aa lid 2 Sv genoemde gegevens niet in het strafproces kunnen worden gebruikt. Het hof had het desbetreffende bewijsmiddel, voor zover daarin wordt gerelateerd dat de verdachte is geconfronteerd met de weergave van het gesprek tussen hem en de arts en zijn reactie daarop, derhalve niet voor bewijs mogen bezigen.

Verzoekschriften ex art. 89 Sv en 591a Sv

Discussie is er over de vraag hoeveel dagen er op de voet van art. 89 Sv voor vergoeding in aanmerking komen indien de verdachte tijdens de invezekeringstelling in vrijheid wordt gesteld en derhalve geen voorlopige hechtenis volgt. In art. 27 lid 2 Sr is opgenomen dat bij de berekening van de in mindering te brengen dagen (ex art. 27 lid 1 Sr) de eerste dag van de invezekeringstelling als volle dag geldt, terwijl de dag waarop zij eindigt niet wordt meegerekend. Die bepaling is voor sommige rechters kennelijk aanleiding om te concluderen dat die laatste dag dus ook niet meetelt bij de berekening van de schadevergoeding op de voet van art. 89 Sv. Zie onder andere Rb. Breda 29 augustus 2007, *NbSr* 2007, 466. Ten onrechte, aldus Anker in *NbSr* 2007, p. 1175-1176, die er op wijst dat er ook rechters zijn die (terecht) royaler zijn, waaronder Rechtbank Zwolle-Lelystad 11 september 2007, *NbSr* 2007, 406. Zie ook Rb. Amsterdam 30 maart 2007, *NbSr* 2007, 267 en Rb. Amsterdam 10 april 2007, *NbSr* 2007, 269.

Wet- en regelgeving

Op 1 januari 2007 traden in werking de wijzigingen die het gebruik van videoconferentie in het strafrecht mogelijk maken (*Stb.* 2006, 609/388, Kamerstukken 29 828). De nadere regelgeving is vervat in het gewijzigde Besluit video-

conferentie, dat eveneens op 1 januari 2007 in werking trad (*Stb.* 2006, 610/275). Zie daartoe ook de *Kroniek* 2006 en *NbSr* 2006, p.1297-1303. Zie voorts *Viola versus Italië*, EHRM 5 oktober 2006, *NJB* 2007, 73.

Eveneens op 1 januari 2007 trad in werking de Wet elektronische aangiften en processen-verbaal en het daarbij behorende proces-verbaal (*Stb.* 2006, 727-728/*Stb.* 2005, 470, Kamerstukken 29 438). Op basis van deze wet kan voor een groot aantal strafbare feiten elektronisch aangifte worden gedaan. Deze aangifte en het elektronisch opgemaakte proces-verbaal hebben dezelfde status als een 'gewoon' proces-verbaal, mits aan een aantal vereisten is voldaan, meer in het bijzonder met betrekking tot de identificeerbaarheid van de aangever. Een aantal strafbare feiten is uitgezonderd. Daaronder vallen onder meer klachtdelicten.

Op 1 februari 2007 trad in werking de Wet opsporing en vervolging terroristische misdrijven en het daarbij behorende Besluit (*Stb.* 2006, 730-731/580, Kamerstukken 30 164). Voornoemde wet voorziet in een verruiming van de mogelijkheden om in een verkennend onderzoek informatie te verzamelen en om personen te fouilleren buiten een concrete verdenking, een verruiming van de toepassingsmogelijkheden van bijzondere opsporingsbevoegdheden, in het mogelijk maken van bewaring bij verdenking van een terroristisch misdrijf, tot uitstel van volledige inzage in de processtukken en de introductie van bevoegdheden inzake het controleren van vervoermiddelen en het onderzoeken van voorwerpen. Het bij de wet horende Besluit voorziet in nadere voorschriften met betrekking tot de toepassing van bijzondere opsporingsbevoegdheden. Volgens het besluit is de toepassing daarvan mogelijk in het geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Zie daartoe ook *NbSr* 2007, p. 18-26.

Op 1 maart 2007 trad gedeeltelijk in werking de Wet stroomlijnen hoger beroep (*Stb.* 2007, 70/*Stb.* 2006, 470, Kamerstukken 30 320). Kern van deze wet is het voortbouwend appèl. Daarnaast is het rechtsmiddel van verzet geschrapt, zoals ook de eenparigheidsregels in hoger beroep. Op 1 juli 2007 trad het resterende gedeelte van de wet in werking, te weten het beperkte verlofstelsel en een bepaling over het instellen van hoger beroep door een brief te richten aan de griffie. Zie *NbSr* 2007, p. 333-338. Zie omtrent de Wet stroomlijnen hoger beroep ook *NJB* 2007, p. 1584 e.v.

De gewijzigde Ambtsinstructie politie, Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar trad in werking op 23 mei 2007 (met uitzondering van een aantal onderdelen) (*Stb.* 2007, 174).

Op 1 juni 2007 trad in werking de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten (*Stb.* 2007, 172/*Stb.* 2006, 285, Kamerstukken 30 182). Daarbij werd het aantal bijzondere opsporingsdiensten teruggebracht naar vier, te weten de Belastingdienst/FIOD-ECD (ministerie van Financiën), de VROM Inlichtingen- en Inspectiedienst (ministerie van VROM), de AID (ministerie van Landbouw) en de SIOD (ministerie van SZW). Deze vier diensten hangen onder het functioneel parket, dat gezag over en toezicht op deze diensten uitoefent voor zover het gaat om opsporingsactiviteiten verricht door bijzondere opsporingsambtenaren.

Op 4 juli 2007 trad in werking de wijziging van de Politiewet en het Wetboek van Strafvordering in verband met de taken en bevoegdheden van de KMar (*Stb.* 2007, 230, Kamerstukken 30 557). De algemene opsporingsbevoegdheid van de KMar wordt daardoor niet langer beperkt tot bepaalde gebieden, personen of strafbare feiten.

Op 1 december 2007 trad in werking de Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging strafrechtelijke sancties, welke wet strekt tot implementatie van het kaderbesluit 2005/214/JBZ van de Europese Unie d.d. 24 februari 2005 (*Stb.* 2007, 432/354, Kamerstukken 30 699). De bedoeling van het besluit is om de samenwerking van de lidstaten met betrekking tot de tenuitvoerlegging van geldelijke sancties te versnellen en te vereenvoudigen. Ook het bijhorende uitvoeringsbesluit is op 1 december 2007 van kracht geworden. Zie *NbSr* 2007, p. 1255-1258.

Op 1 januari 2008 trad in werking de Wet tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht inzake de vervroegde invrijheidstelling in een voorwaardelijke invrijheidstelling (*Stb.* 2007, 500/523, Kamerstukken 30 513). De wet heeft tot gevolg dat gedetineerden vanaf genoemde datum alleen nog onder voorwaarden vervroegd vrij kunnen komen. Indien deze voorwaarden worden geschonden, dient de gedetineerde alsnog het restant van zijn straf uit te zitten. Zie daarover ook *NJB* 2008, p. 128.

Op 1 januari 2008 trad in werking de Wet politiegegevens die de Wet politieregisters vervangt. In de Wet politiegegevens wordt nader geregeld voor welke doeleinden de politie persoonsgegevens mag verwerken en welke termijnen voor het bewaren van die gegevens van toepassing zijn. Ook zijn in de wet regels omtrent de verstrekking van politiegegevens aan derden opgenomen (*Stb.* 2007, 300/549, Kamerstukken 30 327). Zie ook *NbSr* 2008, p. 17 e.v.

Voorts traden op 1 januari 2008 in werking een wijziging van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken en het Besluit tot wijziging van de opsomming van gewelds- en zedenmisdrijven waarop de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden van toepassing is. Zie respectievelijk *NbSr* 2008, p. 19 en p. 23.

Wetenschapper vindt

Rechtspsycholoog
Eric Rassin

Foto: Jiri Büttler

.....
'Het Wetboek van
Strafvordering
geeft een opdracht
tot tunnelvisie'
.....

De kennis die psychologen inbrengen in de rechtszaal stoelt op onwetenschappelijke onderzoeks- en behandelmethodes. En juristen zijn niet in staat om hun rapporten op waarde te schatten. Toch neemt de rechter ze vaak klakkeloos over. Een nieuw op te zetten deskundigenregister moet daar verandering in brengen, maar dat heeft ook nogal wat gebreken, betoogt rechtspsycholoog Eric Rassin.

.....
Tatiana Scheltema
journalist
.....

Vorige maand werd jurist en rechtspsycholoog Eric Rassin (1969) benoemd tot bijzonder hoogleraar Rechtspsychologie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Eerder schreef hij *Tussen sofa en toga, een inleiding tot de rechtspsychologie* en *Waarom ik altijd gelijk heb: over tunnelvisie*. Zijn boodschap: de werkwijze van psychologen die zich als 'deskundige' met het strafproces bemoeien, stoelt niet op controleerbare wetenschappelijke methodes, maar wordt niettemin

als zoektoek geslikt door rechters, officieren en advocaten.

De oorzaak is volgens hem een gebrekkig wederzijds begrip van de manier van wetenschapsbeoefening. 'Waar de rechtswetenschap wordt gekenmerkt door argumentatieleer en hermeneutiek, geworteld in een zelfgecreëerde realiteit, is de psychologie een empirische wetenschap waarin realistische experimenten en onderzoeksdesigns een belangrijke rol spelen. Wetenschappelijk psychologisch onderzoek is pas acceptabel als de onderzoeker al het mogelijke heeft gedaan om alternatieve scenario's van zijn onderzoeksvraag uit te sluiten. Bovendien worden publicaties in gerenommeerde

vakbladen onderworpen aan *peer review*.⁷ Daarmee voorkomt de onderzoeker dat hij zich vastbijt in vooropgestelde conclusies en dat hij het slachtoffer wordt van de zogeheten *confirmatie bias*: het zoeken naar bevestiging voor een bepaalde hypothese.

Maar in de forensisch-psychiatrische praktijk laten psychologen zich aan de empirie weinig gelegen liggen, zegt de wetenschapper. Rassin: 'Dat begint al met de manier waarop de diagnose "ontoerekeningsvatbaar" wordt gesteld. In het Pieter Baan Centrum (PBC) bijvoorbeeld gebruikt men onder meer de Psychopathic Checklist (PCL). Dat is een lijst met twintig criteria waarop de patiënt kan scoren. Het eerste criterium is bijvoorbeeld "oppervlakkig charmant". Dat houdt in dat iemand weliswaar vriendelijk is, maar ook manipulatief, en geen diepgaande gevoelens lijkt te koesteren. Een ander criterium is het hebben van een crimineel verleden. Zo wordt de persoon gediagnosticeerd: stel je voor dat je mij tegenkomt, en ik lach eens vriendelijk. Maar als jij dan al in mijn dossier hebt gelezen dat ik verdacht word van verkrachting en moord, denk je: typisch oppervlakkig charmant! Dat duidt op een persoonlijkheidsstoornis. Dan kijk je al met een gekleurde bril.'

Ontlastende gegevens

Het zou niet zo erg zijn als deze informatie over verdachten niet klakkeloos door de rechter werd overgenomen. Rassin: 'Rechters zijn zich er niet van bewust dat zo'n rapport niet aan empirisch wetenschappelijke criteria voldoet; die zien het rapport als een "af" stukje bewijs. Er wordt door de opstellers van zo'n rapport binnen het Pieter Baan Centrum wel overlegd. En er zijn natuurlijk mensen die meer ervaring hebben dan anderen, er

.....

'Je moet als deskundige niet komen met een eigen mening, verpakt in jargon, die gebaseerd is op kennis van tien jaar terug uit één of ander boek'

.....

staat niet alleen maar onzin in. Dat neemt niet weg dat de rapporten die het PBC produceert, kritiekloos door het leven gaan. Procedureel is er geen andere deskundige die dat werk beoordeelt, en de rechter al helemaal niet.'

De rechter is vervolgens niet verplicht om ook eventueel ontlastende gegevens in zijn vonnis op te nemen. Rassin: 'Nog mooier: hij krijgt in het Wetboek van Strafvordering de opdracht om in zijn vonnis bij de motivering de bewijsmiddelen op te nemen die de schuld van de verdachte ondersteunen. In de empirie zou je dan een komma verwachten: én schenk ook aandacht aan de bewijsmiddelen voor zover die de onschuld van de verdachte ondersteunen. Maar dat staat er niet. In dat wetboek staat dus in feite een opdracht tot tunnelvisie.'

Voor altijd deskundig

Het ministerie van Justitie wil een deskundigenregister opzetten, waarin wetenschappers worden opgenomen die hun sporen als forensisch deskundige hebben verdiend. Maar aan de plannen kleven bezwaren. 'De coördinator van dat plan belegde een bijeenkomst voor vijftig deskundigen om over het plan na te denken. In kleine groepjes werden de toekomstige criteria besproken. In alle bescheidenheid heb ik toen geroepen: je

zou er ook *peer review*-publicaties in moeten opnemen. Toen riep iemand: ja, maar als we dat doen, komt bijna niemand meer op die lijst. Vijf minuten later vond men dat alle zittende deskundigen wél op die lijst moeten. Want tegen iemand die tien jaar bij het PBC zit, zou je niet mogen zeggen: jij hebt geen kwaliteit. Dat stoort mij, want de ervaring die je bij het PBC opdoet, is feedbackloos. Je kunt daar wel veertig jaar werken, en honderd rapporten hebben geschreven. Maar dat zegt niet dat ze goed zijn. Dat bepaalt de deskundige zélf.'

Het gevaar, zegt Rassin, is dat je een lijst krijgt die de huidige status-quo alleen maar bevestigt. 'Iedereen die nu deskundig is, is dat straks ook. Ik voorzie een situatie waarin deskundige A zegt: ik vind dat deze persoon ontoerekeningsvatbaar is, want ik heb die en die – ongevalideerde – instrumenten afgenomen. Maar deskundige B zegt: waar slaat dat op? Vervolgens zegt de rechter: meneer A staat op de lijst, meneer B niet, en ik snap het ook niet maar ik volg meneer A. Want die staat op de lijst.'

Beter zou zijn om een systeem op te zetten naar Amerikaans model, waarin een deskundige voor elke rechtszaak waarin hij meedraait moet beantwoorden waarom hij of zij geschikt is om antwoord te geven op die bepaalde onderzoeksvraag, meent Rassin. 'Een psycholoog moet *state-of-the-art, evidence-based*, informatie aanbieden, en niet komen met een eigen mening, verpakt in jargon, die gebaseerd is op kennis van tien jaar terug uit een of ander boek. Want de ontvanger denkt namelijk: "o prima, dus zo zit het, bedankt. Opgelost, dankzij de expert. Maar de ontvanger denkt dat ook als het flauwekul is wat er wordt verteld.'

(advertentie)

"Voor mijn klant haal ik er altijd uit wat er in zit"

Jurist Tim van Santen in zijn persoonlijke video op JuristBijDAS.nl

DAS rechtsbijstand
AMSTERDAM ARNHEM 'S-HERTOGENBOSCH RIJSWIJK

Je bereikt eerder de top...

Wat voor bomen geldt, geldt nog veel sterker voor organisaties. Hoe groter ze zijn, des te langer en moeizamer de weg naar de top. En hoe kleiner de kans dat je bij de weg omhoog de juiste hulpmiddelen krijgt aangereikt. SNS REAAL is met een balans-totaal van € 103 miljard en zo'n 6.700 medewerkers groot genoeg voor een inhoudelijk uitdagende werkomgeving en klein genoeg om de afstand tot de top nog goed te kunnen overzien. En we bieden je altijd een positie aan die voldoende houvast biedt om verder te klimmen. Bijvoorbeeld bij de praktijkgroep Bankrecht binnen de stafafdeling Juridische Zaken. De afdeling Juridische Zaken is gevestigd in ons hoofdkantoor in Utrecht en telt circa 40 juristen, verdeeld over de praktijkgroepen Bankrecht, Verzekeringsrecht en Ondernemingsrecht. De praktijkgroep Bankrecht geeft juridische ondersteuning aan de bancaire onderdelen van SNS REAAL. Ter versterking van deze praktijkgroep zijn wij op zoek naar een:

Jurist bankrecht

Je adviseert de bancaire onderdelen van SNS REAAL en richt je

...als je niet voor de grootste kiest.

daarbij op de implementatie van nieuwe wet- en regelgeving, productontwikkeling, het monitoren van ontwikkelingen in de jurisprudentie, het opstellen van overeenkomsten en de begeleiding van procedures en geschillen. We vragen tussen de 4 en 8 jaar ervaring in de advocatuur, bij een financiële instelling of als bedrijfsjurist.

Jurist SNS Financial Markets

Je verleent juridische ondersteuning aan SNS Financial Markets. In samenwerking met de beste advocatenkantoren zorg je voor de juridische begeleiding van securitisaties en andere funding-programma's. Ten minste 5 jaar relevante juridische werkervaring combineer je met een uitstekende beheersing van het Engels.

Neem voor meer informatie contact op met het hoofd Bankrecht, mr. Miranda Lambie, (030) 291 52 59. Kijk voor een uitgebreider functieprofiel en voor meer informatie over werken bij SNS REAAL op www.werkenbijnsreaal.nl.

SNS REAAL

De Commissie Insolventierecht wilde de huidige Faillissementswet niet slopen maar renoveren. Maar doordat ze in overleg met het ministerie koos voor fundamentele koerswijzigingen, samengebracht in een kant-en-klaar Voorontwerp, plaatst ze de wetgever voor een voldongen feit. Wat behelzen de voorstellen, en welke passen wel en welke niet bij een renovatie?

Voorontwerp Insolventiewet

Voorontwerp is geen eindpunt

.....
Willem van Nielen

redactielid en advocaat te Den Haag

Marc Udink

advocaat te Den Haag
.....

Voor de instelling van de commissie bestond er weinig onvrede over de huidige Faillissementswet. Wel was er sprake van professionalisering en modernisering bij rechters, curatoren, banken en academi-ci. Curatoren gingen, geïnspireerd door de literatuur, mooie uitspraken halen: curatoren plus rechters raakten bevredigd in hun creativiteit en expansiedrift. De academicus speelde een becommen-tariërende rol.

Het insolventierecht is door toedoen van Nijmegen maar ook universiteiten als Tilburg en Groningen, een welbetreden pad voor de academicus geworden. 'Nijmegen' heeft vanaf het begin de ontwikkelingen een enorme impuls gegeven. Het lag dan ook voor de hand om daar advies te vragen over een nieuwe Insolventiewet. De Commissie heeft haar verantwoordelijkheid genomen door een brede kring van betrokkenen bij faillissementen in haar gelederen op te nemen. De Commissie en haar opdrachtgever hebben vervolgens gedacht dat het debat in stilte kon plaatsvinden, een verkeerde inschatting.

Ten eerste kan het onderhandelen van private belangen niet in besloten kring plaatsvinden. Ten tweede ligt het pri-

maat bij het maken van definitieve beslissingen bij de wetgevende macht. Het advies van de Commissie is geen advies maar beleid, in een dusdanig vaststaande vorm (complete wet met toelichting) dat het kabinet er omheen zal moeten gaan als het – na het publieke debat – op bepaalde punten een andere koers wil varen. Dit lijkt ons overigens vooral de verantwoordelijkheid van de minister, die over deze aanpak heeft overlegd met de Commissie Insolventierecht. Een ander nadeel van deze aanpak is dat het advies niet in kaart brengt wat de voor- en nadelen zijn van andere systemen en keuzen die in literatuur en praktijk naar voren zijn gebracht.

Renoveren

De Commissie is ingesteld om te adviseren over wetgeving op het terrein van het insolventierecht. Volgens de Commissie verdient een integrale voorziening de voorkeur, gezien de onderlinge samenhang van de verschillende kwesties die in een insolventiewet dienen te worden geregeld. Ook de samenhang van het insolventierecht met andere rechtsgebieden, zoals het algemeen vermogensrecht en het fiscale recht, vraagt om een integrale benadering. De Commissie heeft geen volledig nieuw

Graag reacties uit praktijk

Op 1 november 2007 heeft de voorzitter van de Commissie Insolventierecht, prof. mr. S. C. J. J. Kortmann, het Voorontwerp Insolventiewet aan de Minister van Justitie aangeboden. De minister wil via internetconsultatie reacties op het voorontwerp inwinnen. Reacties kunnen *tot 1 mei a.s.* gestuurd worden naar insolventiewet@minjus.nl; reacties op dit artikel graag naar de redactie van dit blad en/of naar wvannielen@ujlaw.nl.

Reacties zouden niet alleen moeten komen uit de academische wereld, maar vooral ook uit de praktijk. En dan niet alleen van curatoren, rechters-commissarissen, banken en fiscus, maar ook uit de bredere kring van de advocatuur, omdat een advocaat bij tal van situaties rekening moet houden met een mogelijke insolventie van zijn cliënt of diens wederpartij.

maar begin van discussie

Foto: iStock

insolventiesysteem maar een grondige renovatie en modernisering van de Faillissementswet beoogd. De voorstellen van MDW-Werkgroep Modernisering Faillissementsrecht Tweede Fase, onder voorzitterschap van prof. Raaijmakers, hebben daarbij een belangrijke rol gespeeld, aldus de toelichting bij het Voorontwerp. Toch bevat het Voorontwerp belangrijke koerswijzigingen.

R-C op afstand

Een belangrijke koerswijziging¹ betreft

1 Voorgestelde veranderingen die in het kader van dit artikel verder niet worden besproken zijn: samenvoeging van de drie procedures (faillissement, surseance van betaling, schuldsanering) tot één doelmatige en flexibele insolventieprocedure, vervanging van de benaming 'curator' door 'bewindvoerder' en salariskosten en verschotten van de curator ten laste van de staat (niet meer afhankelijk van de boedel, terwijl bij een lege

Het toekennen van meer bevoegdheden aan crediteuren lijkt een modegril

de wijziging in de 'corporate' governance van de Faillissementswet. De rechter-commissaris (R-C) wordt meer op afstand gezet en het toezicht wordt in de eerste plaats bij de schuldeisers gelegd. Aan crediteuren worden meer bevoegdheden gegeven en er wordt een crediteurencommissie ingesteld met bevoegdheden die vergelijkbaar zijn met

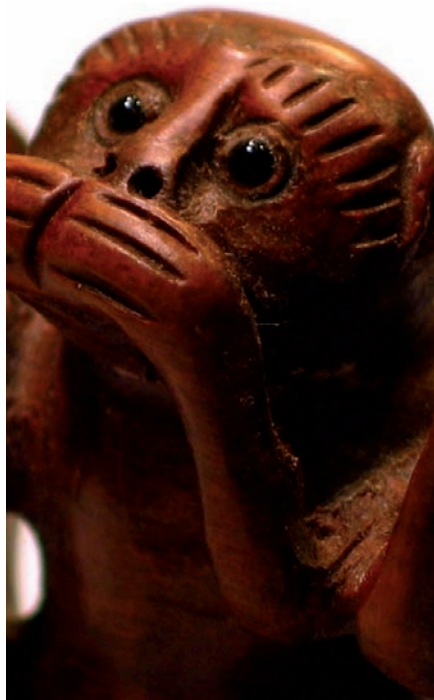
boedel juist vaak moet worden opgetreden tegen insolventiefraude).

die van de R-C nu. De crediteuren, en/of een deskundige uit het midden van de crediteuren, moet volgens het Voorontwerp de bewindvoerder nieuwe stijl gaan controleren.

Waar komt dit vandaan? Het is niet de roep uit de praktijk, waar juiste kritische geluiden vandaan komen. De commissie van schuldeisers speelt nu ook geen rol van betekenis, en de vraag is waarom de (preferente) schuldeisers straks wel in actie zouden komen.² Het toekennen van meer bevoegdheden aan crediteuren lijkt meer een modegril.

Doordat in de crediteurencommissie plaats is gemaakt voor een insolventiedeskundige, zullen vakgenoten (curatoren) elkaar controleren. Het staat niet

2 Zie prof. mr. F.M.J. Verstijlen in *TvI* 2008/1, p. 20 en F.H.E. Boerma, *TvI* 2007/38, p. 191-192.

vast dat aan een dergelijke, extra geld kostende controle behoefte bestaat.

De Commissie wil de R-C meer op afstand zetten om te voorkomen dat hij – zoals nu – als rechter heeft te oordelen over kwesties waar hij als toezichthouder, al dan niet door het geven van een machtiging, al bij betrokken was. De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat het Voorontwerp uiteindelijk op dit punt haar doel niet.³ Dat is onzes inziens ook niet verkeerd. De R-C's stellen terecht dat zij door hun toezichthoudende en adviserende rol een goed beeld hebben van de deskundigheid van de door de rechtbank te benoemen curatoren. Een goed werkend systeem van toezicht en benoemingsbeleid is onzes inziens een voorwaarde voor de kwaliteit van de afwikkeling van de insolventieprocedures en dient niet zonder goede redenen en zonder draagvlak in gevaar te worden gebracht.

Vergaande bevoegdheden

Een van de taken die de Commissie mee heeft gekregen is het versterken van het 'reorganiserend vermogen' ook tijdens insolventie. Daarvoor is onder meer de regeling van de afkoelingsperiode uitgebreid, die automatisch gaat lopen gedurende drie maanden. De bewindvoerder krijgt vergaande bevoegdheden, zoals gebruik en verbruik van (bijvoorbeeld) verpande of in eigendomsvoorbehoud

³ Zo heeft ook in het Voorontwerp de R-C de mogelijkheid op verzoek van de bewindvoerder de schuldeiserscommissie te overrulen, door alsnog de door de bewindvoerder gevraagde toestemming te geven. Zie verder prof. mr. F.M.J. Verstijlen in *TvI* 2008/1, p. 18-23, die meent dat het voorontwerp op dit punt geen wezenlijke verandering brengt.

Welke verhaalspositie krijgt de curator bij activa die justitie in beslag nam ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel?

geleverde goederen. Ook kan de bewindvoeder leveranciers van goederen en (niet-financiële) diensten verplichten tot leveringen, die voor de voortzetting van de onderneming noodzakelijk zijn tegen betaling van de postfaillissementsvorderingen. De prefaillissementsvorderingen van deze leveranciers blijven concurrente vorderingen, hetgeen meestal betekent dat de bewindvoerder deze onbetaald moet laten wegens gebrek aan bate.

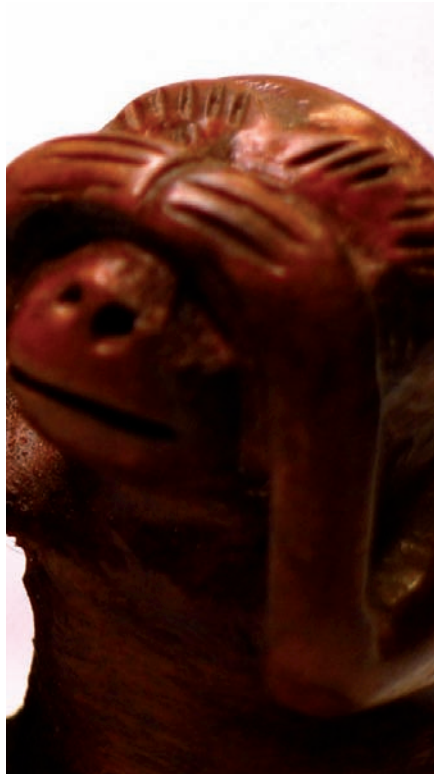
Controversieel zijn de bevoegdheden van de bewindvoerder tot het zelfstandig te gelde maken van verpande en verhypothekerde zaken waardoor de pand-/hypothekhouder zijn recht van separatisme verliest. De banken verzetten zich met klem tegen deze voorstellen. Een dergelijke afweging van belangen vraagt om een publiek debat en een zichtbaar zorgvuldige afweging door de wetgevende macht.

Strafrecht niet ultimum remedium

Het advies van de Commissie bevat ter bestrijding van insolventiefraude ook een voorstel om de wettelijke strafbepalingen inzake faillissementen aan te scherpen. Dit voorstel is van mevrouw mr. dr. C.M. Hilverda, die in haar toelichting strafrechtelijke bestrijding onmisbaar acht als civielrechtelijk optreden hiertegen onmogelijk of onvoldoende is. Wij merken op dat strafrechtelijk optreden ultimum remedium moet zijn; dit is ook het beleid van de huidige regering, die daarmee de Commissie Bestrijding Faillissementsfraude volgt.⁴ Faillissementsfraude moet niet vooral strafrechtelijk worden bestreden – civiele (en bestuursrechtelijke) middelen moeten beter worden gebruikt. Door inzet van het strafrecht immers krijgen crediteuren hun geld niet terug; het dient veeleer als afschrikking, straf en emotionele genoegdoening voor de slachtoffers.

Terecht stelt Hilverda dat civielrechtelijke rechtshandhaving enkel zinvol is indien de weggesluisde activa te achterhalen zijn. Zij stelt dat politie en justitie de dwangmiddelen hebben om insolventiefraude, weggesluisde boedelactiva en verhaalsvermogen op te sporen, het laatste in het kader van de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel. De bewindvoerder zou de opgespoorde boedelactiva onder zich kunnen nemen of conservatoir kunnen beslag leggen op de achterhaalde verhaalsactiva, en zich ten behoeve van de gezamenlijke schulde-

⁴ Ondergetekende W.J.B. van Nielen is lid van deze commissie, die onder voorzitterschap staat van ondergetekende mr. M.C. Udink.

eisers als benadeelde partij voegen in het strafproces tegen de fraudeur.

Bij dit mooi geschetste plaatje stellen wij de vraag welke verhaalspositie de curator heeft bij activa die justitie in beslag nam ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel. Indien de fraudeur tevens de failliet is, vallen dan de door justitie in beslag genomen activa in de boedel? Indien de fraudeur niet de failliet is, wat is dan de positie van de curator indien deze beslag heeft gelegd op het door justitie in beslag genomen vermogen van de door de curator aangesproken fraudeur, bijvoorbeeld op grond van bestuurdersaansprakelijkheid? Het succes van de gewenste samenwerking tussen justitie en de curator is mede afhankelijk van het antwoord op deze vragen.

Wie beslist over aangifte?

Verder wordt in het Voorontwerp de bewindvoerder verplicht de R-C kennis te geven van vermoedens van strafbare feiten. Deze laatste kan vervolgens zelf aangifte doen of de bewindvoerder een aanwijzing geven om aangifte te doen. De vraag is hoe deze bevoegdheid zich verhoudt tot de rol die het Voorontwerp de R-C benadrukt, namelijk meer die van rechter. De R-C moet hier niet op de stoel van de curator zitten, zeker niet op afstand als rechter. Een aangifte kan indruisen tegen het belang van de schuldeisers, het kan er ook mee gediend zijn, als opsporing van verhaalbaar vermogen namelijk het resultaat is. Het is echter de curator en niet de R-C die deze afweging moet maken.

.....

Tot een renovatie behoort niet, zonder draagvlak in de praktijk, de aantasting van de positie van zekerheidsgerechtigden

.....

Commissie niet juiste orgaan

In deze verkennende fase is de Commissie niet het orgaan dat knopen door moet hakken, iets wat ze in dit Voorontwerp wel deed. Hoe breed ze ook is samengesteld, ze kan niet onderhandelen over de verschillende private belangen bij de verschillende 'pijnpunten'. De politiek dient op basis van onderhandelingen definitieve keuzes te maken op basis waarvan een Commissie Insolventiewet een ontwerp-Faillissementswet opstelt. Door het advies in een kant-en-klaar voorontwerp te gieten, heeft de Commissie de wetgever voor een voldongen feit geplaatst. Wijzigingen kunnen de samenhang van de Insolventiewet zo sterk aantasten dat de kwaliteit van het Voorontwerp, die er wel degelijk is, aanzienlijk vermindert.

Wat wel en wat niet?

Het Voorontwerp van de Commissie moet naar ons idee als start van de discussie worden aangemerkt.⁵ Hierin moe-

ten renovatie en modernisering van de Faillissementswet vooropstaan, iets wat ook de Commissie terecht als doel heeft gesteld. Daartoe behoren niet, zeker niet zonder draagvlak in de praktijk:

- * aantasting van de positie van zekerheidsgerechtigden;
- * omkering van rollen binnen corporate governance;
- * verruiming van mogelijkheden om met terugwerkende kracht rechtshandelingen aan te tasten die voor faillissement waren verricht.

Daartoe behoren ons inziens bijvoorbeeld wel:

- * terugdringing van boedelschulden en preferente schulden;
- * regeling voor geconsolideerde afwikkeling van verbonden faillissementen;
- * mogelijkheid van een akkoord buiten insolventie, dat de rechter algemeen verbindend kan verklaren voor schuldeisers die (daartoe in de gelegenheid gesteld) niet hebben ingestemd;
- * formele erkenningsprocedure voor insolventies uit niet-EU-landen;
- * Insolventieraad met deskundigen die (niet-bindende) richtlijnen kan geven voor de praktijk, en die aan de Minister van Justitie regels kan voordragen voor het efficiënte verloop van insolventieprocedures.

Op deze punten laat de commissie haar kracht zien, te weten oog voor de praktijk en het systeem van de wet.

.....

⁵ Zie o.a. ook prof. mr. F.M.J. Verstijlen in *Tvl* 2008/1, p. 23: 'Want het voorontwerp is precies

.....

dat, een voorontwerp. Het is niet de afsluiting van, maar een beginpunt voor discussie.'

Maleise mensenrechten pro Deo

Hoe werken vakgenoten in landen waar mensenrechten minder vanzelfsprekend zijn dan bij ons? Een dubbelportret uit Maleisië, geen arm land. Over beïnvloedbare rechters, het Guantánamo Bay van Azië en de invloed van de sharia.

Kah Pheng Cheah: 'Als dank voor mijn werk krijg ik vaak vruchten, vis, rijst, soms balpen-
nen of zelfs flessen shampoo'

.....
Gerrit Jan Pulles

publicist en advocaat te Amsterdam
.....

‘Snel foto’s maken’, zegt Kah Peng Cheah, ‘nu zien ze ons niet.’ We gaan op in de groepjes schoolkinderen die voor het middageten naar huis slenteren en fietsen. Aan de overkant van de weg van Kamunting naar Taiping in de westelijke Maleise deelstaat Perak liggen vrolijk gekleurde gebouwtjes in de hete zon. Ze vormen de ingang tot een van de beruchtste interneringskampen van de regio, het *Kamunting Detention Centre*. Hier worden politieke tegenstanders van de Maleise regering vastgehouden, vaak jarenlang en zonder proces. Tot de prominente gevangenen behoorden onder meer de voormalige Maleise vicepremier Anwar Ibrahim en mensenrechtenadvocaat Karpal Singh. Iedereen in Maleisië kent de verhalen over martelingen en slechte leefomstandigheden in het kamp, dat door Amnesty International ‘het *Guantánamo Bay* van Azië’ is genoemd.

Tussen de kinderen door fotograferen

.....
1 Bij Böhler Franken Koppe Wijngaarden te Amsterdam.

we snel de poort en de barakken die achter het hek in de verte te zien zijn. In de auto vraag ik Cheah of hij niet bang is. Ongetwijfeld is zijn nummerbord genoteerd. ‘Nee’, zegt hij, ‘Maleisië is geen politiestaat.’ Maar de bewakers houden niet van pottenkijkers. ‘Als ze willen kunnen ze ons aanhouden, onze fototoestellen afpakken.’

Kamunting is synoniem voor willekeur, ook voor advocaten. ‘Jarenlang heb ik hier gevangenen bijgestaan. Soms kwam ik binnen, soms niet. Soms pakten ze mijn mobiele telefoon af. Meestal was er een bewaker aanwezig terwijl ik met mijn cliënt sprak, maar niet altijd.’ Of iemand uiteindelijk een strafproces kreeg is vaak afhankelijk van connecties of van de politieke wind van het moment. Juridisch heeft hij daarom weinig voor cliënten kunnen uitrichten. ‘Maar aandacht is voor gevangenen vaak de enige troost die ze hebben. Daarom is het belangrijk dat je erover schrijft.’

Keihard

Advocaat Cheah (42) werkt in Georgetown, de hoofdstad van de Maleise deelstaat Penang. Hij heeft zich gespecialiseerd in zaken waarin grondrechten in het geding zijn: vrijheid van meningsuiting, non-discriminatie, een eerlijk proces. Veel van zijn cliënten zijn afkomstig

uit de arme onderlaag van de bevolking, voor wie een advocaat vaak een onbetaalbare luxe is. In de stad toont hij het bureautje voor rechtshulp dat door de lokale orde van advocaten is opgezet. Af en toe wordt hier spreekuur gehouden door een handjevol advocaten dat zich inzet voor het bureau.

‘Dit is de enige georganiseerde vorm van gratis rechtshulp voor de zes miljoen inwoners van Penang’, zegt hij. ‘Ongeveer de helft van de achthonderd hier ingeschreven advocaten doneert een bijdrage van omgerekend veertig euro per jaar. Daarvan moet alles worden betaald: de huur, de inrichting, de advocaten zelf.’

Cheah runt zijn eigen kantoor, samen met een juridisch medewerker en een secretaresse. Meer dan de helft van zijn zaken is pro Deo. Hij financiert ze met de inkomsten van ongeveer vijftienhonderd euro per maand uit zijn betalende praktijk. Hij leest voor uit een stapel recente dossiers. Over analfabete schoonmakers die zich door hun koppelbazen hebben laten ompraten om op eigen naam geldleningen aan te gaan. Het geld verdween in andere zakken en de schoonmakers hangt een astronomische civiele claim en een strafzaak wegens oplichting boven het hoofd. Of over een geval waarin de

.....
Kah Pheng Cheah:
'Aandacht is voor
gevangenen vaak de
enige troost die ze
hebben'
.....

Foto's: Gerrit Jan Pulles

lokale politie twee jongens mishandelde die zonder rijbewijs op een scooter reden. En over de verkrachting van drie vrouwelijke immigranten, waarvan er honderden in Penang in fabrieken of de huishouding werken.

‘Niemand van deze mensen durft aangifte te doen’, vertelt Cheah. ‘Vaak wordt er niet naar hen geluisterd, maar worden zijzelf onderwerp van een politieonderzoek. Ze worden geïntimideerd of hun verblijfsvergunning wordt ingetrokken. Zo worden misstanden verdoezeld en schuldigen gespaard. Alleen met een advocaat maken ze kans te worden gehoord.’ De onderkant van de samenleving kan keihard zijn, zegt hij. En dat treft de armsten het hardst. ‘Veel van mijn cliënten kunnen een advocatenrekening nooit betalen’, zegt Cheah, ‘maar als dank voor mijn werk krijg ik vaak vruchten, vis, rijst, soms een doos balpenen of zelfs flessen shampoo. Ze hebben niets, maar geven wat ze hebben.’

Niet sexy

Maleisië, met 26 miljoen inwoners, is geen arm land. Onder een strak en autoritair bewind groeide de economie de afgelopen decennia uit tot een van de sterkere in Azië. De Maleise balie heeft geprofiteerd van de sterke economie. Zij telt bijna dertienduizend advocaten, een aantal dat naar schatting nog elk jaar met ruim tien procent groeit.

Edmund Bon (34) is voorzitter van het mensenrechtencomité van de Maleise balie. Een deel van zijn praktijk, bij een middelgroot commercieel kantoor in de hoofdstad Kuala Lumpur, is gewijd aan ‘public interest litigation’, over fundamentele rechten en – niet zelden – politieke gevoeligheden.

Is er genoeg ‘goed recht’ in het land? ‘Op het internationale vlak is de situatie dramatisch’, zegt Bon. ‘Maleisië heeft nauwelijks mensenrechtenverdragen geratificeerd.’ En dat heeft zijn weerslag op de nationale situatie. De Maleise grond-

wet beschermt een aantal grondrechten als vrijheid van meningsuiting, geloof en een eerlijk proces. ‘Maar veel rechten worden door bijzondere wetten weer beperkt. Op de pers is staatstoezicht en verschillende veiligheidswetten perken het recht op een eerlijk proces drastisch in.’

Jarenlang waren advocaten nauwelijks geïnteresseerd in mensenrechten. ‘Het verdient niet en werd niet sexy gevonden.’ Zijn generatie brengt daar nu verandering in, zegt hij enthousiast. ‘Ik begon in 1997 als advocaat. Dat was tijdens de *Reformasi*-beweging die vocht voor politieke hervormingen. Bij demonstraties werden honderden mensen opgepakt. Ik zat in een rechtshulpteam dat de arrestanten bijstond. We werkten de klok rond, in gevangnissen, op politiebureaus, in de rechtszalen.’ De collegialiteit uit die jaren leeft voort in een netwerk van jonge advocaten dat zich is blijven inzetten voor de rechten van de

.....
 Edmund Bon: 'Als mijn mensen eenmaal voor de rechter staan, garandeert hun armoe vaak een eerlijk proces'

mens. 'We verdelen zaken naar specialisme, bespreken juridische problemen en lobbyen voor betere wetgeving.' De groep is een afspiegeling van de Maleise samenleving. Er zijn advocaten van Maleise, Chinese en Indiase afkomst, met een achtergrond in het Engelse, Maleise en islamitische recht. 'In een multi-etnische samenleving als Maleisië', benadrukt Bon, 'is dat van groot belang.'

Grondwettelijk voorkeursbeleid

In Maleisië bestaan grote Chinese en Indiase gemeenschappen, maar ruim zestig procent van de bevolking is van Maleise komaf. Volgens de Grondwet hebben zij automatisch de staatsgodsdienst: de islam. Sinds vier decennia bestaat voor deze groep een officieel voorkeursbeleid voor het verkrijgen van een baan in de ambtenarij en voor het verkrijgen van overheidsdiensten en hoger onderwijs.

Hoe gaat Bon – zelf afkomstig uit een

Chinese christelijke familie – daar in zijn werk mee om? 'Het voorkeursbeleid is in de Grondwet verankerd. Daartegen kun je alleen via de politiek actie ondernemen', verzucht Bon. De advocatuur worstelt volgens hem wel met de steeds sterker wordende invloed van het islamitische recht, de sharia. Hij noemt als voorbeeld de zaak van Lina Joy, die in mei 2007 wereldnieuws was. Het hoogste Maleise federale hof bepaalde toen dat Lina Joys verzoek om niet langer als moslim geregistreerd te staan, zodat ze met een christen kon trouwen, door een islamitische rechtbank moest worden beoordeeld. Die had geoordeeld dat de sharia geloofsafval verbood. 'Het federale hof heeft ten onrechte niet zelf een uitspraak gedaan', zegt Bon. 'Onze Grondwet bepaalt weliswaar dat alle etnische Maleisiërs moslim zijn, maar garandeert ook vrijheid van godsdienst voor iedereen. Door in geloofszaken uitsluitend de isla-

mitische rechtbank bevoegd te verklaren, ontnemt het hof aan een groot deel van de bevolking zijn constitutionele grondrechten.'

Deze ontwikkeling raakt ook de rechtshulp. Een moslimadvocaat die Lina Joy bijstond werd bedreigd omdat hij een afvallige zou steunen. 'In een dergelijk klimaat', zegt Bon, 'passen veel in de sharia gespecialiseerde advocaten ervoor om zulke zaken te behandelen. En de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in belangrijke zaken is vaak twijfelachtig. Er zijn gevallen van corruptie geweest, maar ook van beïnvloeding vanuit de politiek. De politiek gaat over benoeming en carrière van de rechterlijke macht.' En die politiek lijkt het bestaan van een seculier naast een islamitisch rechtssysteem te steunen. 'Dan', zegt Bon, 'heb je moedige rechters nodig om dat ongrondwettig te verklaren.'

Recht te koop

Ook de advocatuur kent haar affaires. In september 2007 verscheen op internetfora een filmpje waarop te zien is dat een bekende advocaat een zaak 'regelt' met een hoge rechter. Niemand kon toen nog om een groot onderzoek naar de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en advocatuur heen. Tegen zowel de rechter als de advocaat lopen inmiddels individuele onderzoeken.

'Dat is natuurlijk goed', zegt Kah Pheng Cheah. 'Maar het recht zal helaas nog vaak te koop blijven.' Ook hij kent de verhalen over de rechters en collega-advocaten die zaken met geld of politieke invloed naar hun hand zetten. In zijn eigen praktijk functioneert de rechtspraak vaak wel goed, vertelt hij laconiek. 'Bij mijn cliënten valt niets te halen. Als mijn mensen eenmaal voor de rechter staan, garandeert hun armoe vaak een eerlijk proces.'

Toonaangevend in veiligheid

Recherche, consultancy en training zijn bij Trigion samengebracht. Onze teamleden hebben hun sporen verdiend bij politie, Koninklijke Marechaussee, justitie of in de beveiliging. Zo doen we voor verzekeraars en advocatenkantoren onderzoek bij brand, inbraak, letselschade en transportschade. Trigion RCT werkt snel, zorgvuldig en efficiënt en weet met behulp van tactisch, technisch en digitaal onderzoek bijna altijd de ware toedracht te achterhalen. Resultaat is een rapportage die gegarandeerd procedurebestendig is. Wilt u weten wat Trigion voor uw organisatie kan betekenen? Kijk voor meer informatie op www.trigion.nl of bel 070 - 398 24 14. Wij zijn u graag van dienst.

De juiste mensen op de juiste plek

Het bureau van de orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Auditbureau (kwaliteitszorg)	070-335 35 71 / 82	audit@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
BalieNet-certificaten	070-335 35 71 / 26 / 92	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 71 / 86	helpdesk@advocatenorde.nl

Opleiding	Telefoonnummer	E-mailadres
Beroepsopleiding (09.00-12.00 uur)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (PO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (ontheffingen)	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl

Neuhuyskade 94, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
 Telefoonnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 35
 Faxnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 31

Opleidingen

VSO

Overige rechtsgebieden

Capita Selecta – Sancties in economische regelgeving
 14-05-2008 14:00 - 20:00
 21-05-2008 14:00 - 20:00
 28-05-2008 14:00 - 20:00
 04-06-2008 14:00 - 20:00
 11-06-2008 14:00 - 20:00
 Plaats Amsterdam
 Doelgroep VSO/PO
 Niveau *
 Instelling Academie voor Toegepaste Rechtswetenschappen, tel. 0570-751230
 Docent(en) mr. P. Amador Sanchez, mr. R. Appels, mr. R. de Bree, mr. dr. A.R. Hartmann, mr. J.T.C. Leliveld, mr. L.H.E. Moller, mr. G.P. Roth, mr. dr. P.M. Russen Groen, mr. F.H.H. Sijbers, mr. dr. C. Waling
 Cursusprijs € 3.295 exclusief btw
 Opleidingspunten 25 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 25 Totaal

Personen- en familierecht

*Opstapcursus
 Huwelijksvermogensrecht*
 19-06-2008 10:00 - 17:00
 26-06-2008 10:00 - 17:00
 Plaats Amsterdam
 Doelgroep VSO
 Niveau *
 Instelling KSU Studie,

tel. 020-4496420
 Docent(en) mr. W. Braak, mr. T.J. Kreeftenberg
 Cursusprijs € 775 exclusief btw
 Opleidingspunten 10 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 10 Totaal

PO

Aansprakelijkheidsrecht

Aansprakelijkheid en verzekering
 25-04-2008 10:00 - 16:45
 Plaats Utrecht
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Studiecentrum Rechtspleging, tel. 0575-595300
 Docent(en) prof. mr. C.E. Du Perron, mr. R.S. Meijer
 Cursusprijs € 318 inclusief btw
 Opleidingspunten 05 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 05 Totaal

Agrarisch recht

Algemene Ledenvergadering
 25-04-2008 10:00 - 17:00
 Plaats Arnhem
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Vereniging voor Agrarisch Recht, tel. 020-6182666

Docent(en) mr. E.H.M. Harbers, mr. G. Kerpestein, ir. L. Slangen
 Cursusprijs € 140 btw n.v.t.
 Opleidingspunten 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

Arbeidsrecht

JAR verklaard 19
 23-06-2008 16:15 - 20:00
 Plaats Amsterdam
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling Hugo Sinzheimer Instituut, tel. 020-5253400
 Docent(en) mr. R.M. Beltzer, mr. M.S.A. Vegter, prof. mr. E. Verhulp
 Cursusprijs € 302,50 exclusief btw
 Opleidingspunten 03 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 03 Totaal

Bouwwrecht

Verzekeringen in de Bouw
 01-07-2008 10:00 - 16:45
 Plaats Nieuwegein
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Het Nederlands Vastgoed Instituut, tel. 040-2972788
 Docent(en) mr. T. Dorhout Mees, prof. G. Kamphuisen, mr. M. Mutsaers, mr. A.P.E. de Ruiter
 Cursusprijs € 999 exclusief btw
 Opleidingspunten 05 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 05 Totaal

Burgerlijk (proces)recht

Bewijsrecht voor leden ZM
 10-06-2008 10:00 - 17:00
 Plaats Utrecht
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Studiecentrum Rechtspleging, tel. 0575-595300
 Docent(en) prof. mr. T.R. Hidma
 Cursusprijs € 308 inclusief btw
 Opleidingspunten 05 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 05 Totaal

Hoger beroep in civiele zaken
 19-06-2008 10:00 - 20:00

20-06-2008 09:00 - 16:30
 Plaats Zutphen
 Doelgroep PO
 Niveau ***
 Instelling Studiecentrum Rechtspleging, tel. 0575-595300
 Docent(en) mr. J.P. Fokker, mr. A. Hammerstein, prof. mr. H.J. Sijnders
 Cursusprijs € 1.432 inclusief btw
 Opleidingspunten 12 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 12 Totaal

Fiscaal recht

Verdiepingscursus vastgoed-btw en overdrachtsbelasting
 03-07-2008 14:00 - 18:30
 Plaats Utrecht
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling Sdu Juridische Opleidingen, tel. 070-3789896
 Docent(en) E. van den Elsen, mr. A.J. de Ruiter
 Cursusprijs € 695 exclusief btw
 Opleidingspunten 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

Gezondheidsrecht

Voor het geval dat – de nieuwe zelfbindingsregeling in de BOPZ
 29-05-2008 09:15 - 13:00
 Plaats Utrecht
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Medilex, tel. 030-6933887
 Docent(en) drs. R.H.P. van Beest, drs. F.E. Welles, mr. drs. F. Westenbergh
 Cursusprijs € 275 exclusief btw
 Opleidingspunten 03 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 03 Totaal

Ondernemingsrecht

Toezicht van de NMA in de Energiesector
 22-05-2008 10:00 - 16:30
 Plaats Den Haag
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Academie voor Toegepaste Rechtswetenschappen, tel. 0570-751230

Docent(en) mr. drs. E.T.W.M. van Leeuwen, mr. M. de Rijke
 Cursusprijs € 625 exclusief btw
 Opleidingspunten 05 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 05 Totaal

Overige rechtsgebieden

Digitaal Bewijs
 14-05-2008 13:00 - 18:00
 Plaats Almere
 Doelgroep PO
 Niveau *
 Instelling Hoffmann Bedrijfsrechercheer BV, tel. 036-5233070
 Docent(en) Deskundige docenten
 Cursusprijs € 750 exclusief btw
 Opleidingspunten 04 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 04 Totaal

Capita Selecta – Sancties in economische regelgeving

14-05-2008 14:00 - 20:00
 21-05-2008 14:00 - 20:00
 28-05-2008 14:00 - 20:00
 04-06-2008 14:00 - 20:00
 11-06-2008 14:00 - 20:00
 Plaats Amsterdam
 Doelgroep VSO/PO
 Niveau *
 Instelling Academie voor Toegepaste Rechtswetenschappen, tel. 0570-751230
 Docent(en) mr. P. Amador Sanchez, mr. R. Appels, mr. R. de Bree, mr. dr. A.R. Hartmann, mr. J.T.C. Leliveld, mr. L.H.E. Moller, mr. G.P. Roth, mr. dr. P.M. Russen Groen, mr. F.H.H. Sijbers, mr. dr. C. Waling
 Cursusprijs € 3.295 exclusief btw
 Opleidingspunten 25 Juridisch
 – Beroepsvaardigheden
 – Management/Organisatie
 25 Totaal

De Nieuwe Wet Personenvennootschappen

30-05-2008 10:00 - 17:00
 Plaats Zeist
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Euroforum, tel. 040-2974977
 Docent(en) mr. dr. J.J.A. Hamers, prof. mr. G.T.K. Meussen, prof. mr. C.A. Schwarz
 Cursusprijs € 899 exclusief btw

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen kunnen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Aan de slag met de nieuwe Wro en Grondexploitatiewet!

11-06-2008 10:00 – 17:00
18-06-2008 10:00 – 17:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO

Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974977
Docent(en) J.A.M. van den
Brand, mr. A.A.J. de Gier, mr.
P.L.G. Hacou
Cursusprijs € 1.649 exclusief btw
Opleidingspunten
11 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
11 Totaal

Digitaal Bewijs

12-06-2008 13:00 – 18:00
Plaats Almere
Doelgroep PO
Niveau *

Instelling Hoffmann
Bedrijfsrecherche BV,
tel. 036-5233070
Docent(en) Deskundige docenten
Cursusprijs € 750 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Dag van het Vastgoedrecht

24-06-2008 10:00 – 17:00
Plaats Den Haag/Scheveningen
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974977

Docent(en) mr. A. Boot, mr.
H. Breedveld, prof. ir. H. de
Jonge, prof. mr. N.S.J. Koeman,
mr. P. van Mierlo, K. Tegel, prof.
dr. B. van Zadelhoff
Cursusprijs € 999 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Personen- en familierecht

Familierecht en jeugdrecht
25-06-2008 14:15 – 18:00
25-11-2008 14:15 – 20:00
Plaats Hilversum
Doelgroep PO
Niveau * Actualiteiten
Instelling Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. G. Cardol, mr.
A. Heida, mr. A.P. van der
Linden, prof. dr. B. Reinhardt,
prof. mr. P. Vlaardingerbroek
Cursusprijs € 1.190 exclusief btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

Straf(proces)recht

*Criminele 18-: Dader
of slachtoffer?*
12-06-2008 14:45 – 21:00
Plaats Rotterdam
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. M.L.C.C. de
Bruijn-Lückers, mr. C. Dronkers,
drs. F. Imkamp, drs. J.H.M.
Nijhuis, mr. S.B. de Pauw
Gerlings
Cursusprijs € 645 exclusief btw

Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

*Getuigen (strategieën –
mogelijke verweren en tips)*

19-06-2008 13:30 – 18:00
Plaats Rotterdam
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Seebregts & Saey
Strafrechtadvocaten,
tel. 010-2411511
Docent(en) mr. drs. A.M.
Seebregts, mr. P. Verloop
Cursusprijs € 200 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

*Actualiteiten in het Strafproces –
van Aanhouding tot Vonnis*

26-06-2008 10:00 – 16:30
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en) prof. mr. J.W.
Fokkens, mr. B. van Merwijk,
prof. mr. J. Reijntjes, T. de Roos
Cursusprijs € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Jeugdstrafrecht en

Jeugdstrafprocesrecht
09-07-2008 13:00 – 17:30
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau * Actualiteiten

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

Instelling Anker en Anker
Opleidingen,
tel. 058-2442500
Docent(en) mr. H. Anker, prof.
dr. J. Boksem
Cursusprijs € 425 inclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Vervoersrecht

*Het Cognossement: problemen
uit de praktijk*
14-05-2008 13:30 – 18:00
Plaats Rotterdam
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling ORP Erasmus
Universiteit Rotterdam,
tel. 010-4081597
Docent(en) mr. H. Boonk, prof.
mr. F.G.M. Smeele, mr. J.M.
Turner, mr. D. Zwitter
Cursusprijs € 250 geen btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Vreemdelingenrecht

*Werkgroep Rechtshulp aan
Vluchtelingen*

28-04-2008 14:00 – 20:00
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling VluchtelingenWerk
Nederland,
tel. 020-3467229
Docent(en) Brenninkmeijer,
K. Kopp, A.M.J.M. Louwerse,
T. Wijn
Cursusprijs n.n.b.
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

Overige vaardigheden

Leidinggeven en coachen
29-05-2008 09:30 – 17:00
05-06-2008 09:00 – 17:00
Plaats Leusden
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Kluwer Opleidingen,
tel. 0570-673568
Docent(en) mr. R. Smit
Cursusprijs € 1.290 exclusief btw
Opleidingspunten
– Juridisch
12 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
12 Totaal

Beëdigd als advocaat en procureur

Acda, mr. P.B.A., Apollolaan 58 (1077 BC) Amsterdam, tel. 020-4705151, fax 020-6750946, e-mail pacda@knoops.info

Adjiebaks, mw. mr. S.A., Bijlmeerdreef 841 (1103 TB) Amsterdam, tel. 020-6982225, fax 020-6901464, e-mail advomir@xs4all.nl

Aerts, mr. E., Stationsstraat 15 (5121 EB) postbus 220 (5120 AE) Rijssen, tel. 0161-224457, fax 0161-224508, e-mail info@advocatenkantordaniels.nl

Asperen de Boer, mw. mr. C.M.I. van, Vondelstraat 89 (1054 GM) Amsterdam, tel. 020-6166676, fax 020-6185226, e-mail info@smvk.nl

Benbrahim, mw. mr. M., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119140, fax 020-7100140, e-mail maria.benbrahim@cliffordchance.com

Berg, mr. W.J. van den, Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999, e-mail info@cliffordchance.com

Berger, mw. mr. N.E.V., Buikslotermeerplein 1000 (1025 XL) Amsterdam

Bergmans, mw. mr. E.M.J., Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800

Beukers, mw. mr. L.A., Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785531, fax 020-5785819

Boersma, mr. J.S.W., Ceintuurbaan 67 (1072 EV) Amsterdam, postbus 12076 (1100 AB) Amsterdam Zuidoost, tel. 020-3681265, fax 020-3681327

Bosma, mw. mr. G.J., Zilverlaan 2 (9743 RK) postbus 723 (9700 AS) Groningen, tel. 050-5757400,

fax 050-5757444, e-mail advocaten@dehaaninfo.nl

Bouwman, mw. mr. H.G., Biltstraat 449 (3572 AW) postbus 13158 (3507 LD) Utrecht, tel. 030-2304579, fax 030-2313086, e-mail info@bolte-advocaten.nl

Breukelen, mw. mr. S.R. van, Gustav Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus 75510 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-7953953, fax 020-7953900, e-mail boekel.de.neree@bdn.nl

Bruijn, mw. mr. I.S.J., Abe Lenstra Boulevard 44 (8448 JB) postbus 225 (8440 AE) Heerenveen, tel. 0513-433433, fax 0513-433421, e-mail heerenveen@dommerholt.nl

Bunnik, mw. mr. S.C. van, Amstelveeld 7 (1017 JD) Amsterdam, tel. 020-6276684, fax 020-6206489, e-mail vanbunnik@vangesseladvocaten.nl

Caspers, mr. E.R., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6740000, fax 020-6741111

Cock, mr. M.G.W. de, Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 088-2535104, fax 088-2535150, e-mail mdecock@akd.nl

Dam, mr. W.J. van, Arnhemseweg 10 (3817 CH) Amersfoort, tel. 033-4450635, fax 033-4655535, e-mail aaadv@xs4all.nl

Deckers, mw. mr. S.W.A., Zuidplein 100 (1077 KV) postbus 79023 (1070 NB) Amsterdam, tel. 020-8909942, fax 020-8909842

Derkx, mr. T.H.C.M., Deken van Oppenbergsingel 130 (5911 AG) Venlo, tel. 077-3545566, fax 077-3520430, e-mail mail@huveradvocaten.nl

Diemel, mw. mr. O., Kastanjelaan 2 (3833 AN) postbus 230 (3830 AE) Leusden, tel. 033-4342126, fax 033-4342187, e-mail o.diemel@arag.nl

Dorrestein, mr. D.C., Spacelab 9 (3824 MR) postbus 2551 (3800 GC) Amersfoort, tel. 033-4562247, fax 033-4530287, e-mail dorrestein@ps-advocaten.nl

Eerbeek, mr. J., Biltstraat 182 (3507 LG) postbus 13266 (3507 LG) Utrecht, tel. 030-2724500, fax 030-2721585, e-mail utrecht@bvd-advocaten.nl

Egmond, mw. mr. M.M. van, Wibautstraat 224 (1097 DN) postbus 12929 (1100 AX) Amsterdam, tel. 020-5600600, fax 020-5600502, e-mail info@fplaw.nl

Ende, mw. mr. P.A. van den, Strawinskyaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460220, fax 020-5460736, e-mail patricia.vandenende@stibbe.com

Engels, mr. T.A.F., van Leijenberghlaan 199 (1082 GG) postbus 75781 (1070 AT) Amsterdam, tel. 020-5042000, fax 020-5042010, e-mail titus.engels@vondst-law.com

Esseveldt, mr. P.F. van, Boulevard 1 (3707 BK) Zeist, postbus 64 (3500 AB) Utrecht, tel. 030-8900215, fax 030-8900219, e-mail p.f.vanesseveldt@bartelsadvocaten.nl

Feenstra, mr. V.R., Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785089, fax 020-5785351, e-mail vilmar.feenstra@loyensloeff.com

Fliehe Boeschoten, mr. R.E.G.L., Oranje Nassaulaan 17 (1075 AH) postbus 53081 (1007 RB) Amsterdam, tel. 020-6646511, fax 020-6647076

Gelder, mw. G.C.F. van, Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 020-6741899, e-mail gabriel.vangelder@allenoverly.com

Gels, mw. mr. L.C.M.C., Veraartlaan 12 (2288 GM) Rijswijk/ZH

Gerritsma, mr. J.J., Einsteindreef 109-113 (3562 GB) postbus 9907 (3506 GX) Utrecht, tel. 030-2635050, fax 030-2635060, e-mail gerritsma@vra.nl

Gool, mw. mr. M. van, Maliebaan 10-a (3581 CN) postbus 14033 (3508 SB) Utrecht, tel. 030-2364600, fax 030-2364192, e-mail m.vangool@vandiepen.com

Graaf, mr. rm. A.J. de, Dorpsstraat 26 (2665 BJ) postbus 908 (2665 ZX) Bleiswijk, tel.

010-5217777, fax 010-5213622, e-mail hk-bleiswijk@hkklaw.nl

Groenewoud, mr. B.E., Droogbak 1-a (1013 EG) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999

Hamer, mr. J. den, Gustav Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus 75510 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-7953520, fax 020-7942827, e-mail jeroen.denhamer@bdn.nl

Hazeleger, mw. mr. J.M., Zonnehof 42 (3811 ND) postbus 2165 (3800 CD) Amersfoort, tel. 033-4451320, fax 033-4632945, e-mail info@bakkerenlieberwerth.nl

Hessels, mw. mr. E.E.J., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999, e-mail emmeline.hessels@cliffordchance.com

Heijnsbroek, mr. P., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172000, fax 010-2172706, e-mail info@houthoff.com

Hoynig, mr. B., Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056911, fax 020-6056715, e-mail b.hoynig@houthoff.com

Hulst, mw. mr. A.C. van der, Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58118 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506889, fax 020-5506989, e-mail info@kvdl.nl

Humme, mw. mr. C.W., Keizersgracht 639 (1017 DT) Amsterdam, tel. 020-5315959, fax 020-5315950

Jelsma, mw. mr. K.A., Keizersgracht 555 (1017 DR) postbus 545 (1000 AM) Amsterdam, tel. 020-5533615, fax 020-5533796, e-mail karen.jelsma@lovels.com

Jonker, mw. mr. A., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 020-6741111

Keuning, mr. H.J., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999

Kleeff, mr. R. van, Amstelplein 1 (1096 HA) postbus 94361 (1090 GJ)

Amsterdam, tel. 020-5924411, fax 020-4637296

Kleerekooper, mr. S.B., Krimweg 92 (7351 AW) Hoenderloo

Kloos, mw. mr. L.C.E., Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056000, fax 020-6056700

Koning, mw. mr. H.J., Gustav Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus 75510 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-7953309, fax 020-7953900, e-mail boekel.de.neree@bdn.nl

Kraaijvanger, mr. R.L.G., Euclideslaan 51 (3584 BM) postbus 85005 (3508 AA) Utrecht, tel. 030-2595959, fax 030-2595500, e-mail kraaijvanger@vbk.nl

Krispijn, mw. mr. A.E., Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506815, fax 020-5506915, e-mail a.krispijn@kvdl.nl

Krukziener, mw. mr. E.M., Spoorlaan 5 (2908 BG) Capelle aan den IJssel, tel. 010-4514400, fax 010-4514433, e-mail ganzeboom@internetjurist.nl

Lagendijk, mw. mr. C.R.V., Euclideslaan 51 (3584 BM) postbus 85005 (3508 AA) Utrecht, tel. 030-2595572, fax 030-2595690, e-mail clagendijk@vbk.nl

Laseur, mr. I., Stadsring 189 (3817 BA) postbus 765 (3800 AT) Amersfoort, tel. 033-4613048, fax 033-4617240, e-mail i.laseur@sapadvocaten.nl

Medema, mr. J., De Lairessestraat 131-135 (1075 HJ) postbus 75731 (1070 AS) Amsterdam, tel. 020-4700177, fax 020-6710974, e-mail info@vantill.nl

Meijering, mw. mr. K.I., Stadsring 99 (3811 HP) Amersfoort, tel. 033-4658104, fax 033-4656025, e-mail info@petersenvandijk.nl

Moolhuysen, mr. B.L.G., Kapellerlaan 40 (6041 JD) postbus 659 (6040 AR) Roermond, tel. 0475-315353, fax 0475-319524, e-mail moolhuysen@hbs-advocaten.nl

Mulder, mw. mr. A., Claude Debussylaan 54 (1082 MD) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517427,

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

fax 020-6267949, e-mail anika.mulder@bakernet.com

Mulder, mw. mr. C.W.M., Wibautstraat 224 (1097 DN) postbus 12929 (1100 AX) Amsterdam, tel. 020-5600600, fax 020-5600502, e-mail info@fplaw.nl

Nagtegaal, mw. mr. J.Ph., Wenckebachstraat 1 (1951 JZ) Velsen-Noord, postbus 10000 (1970 CA) IJmuiden, tel. 0251-493484, fax 0251-471083

Posthuma de Boer, mr. P., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119656, fax 020-7100556, e-mail pier.posthumadeboer@cliffordchance.com

Potharst, mw. mr. J.N., Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506875, fax 020-5506762, e-mail josine.potharst@kvdl.nl

Pulles, mr. G.J.W., Keizersgracht 560-562 (1017 EM) Amsterdam, tel. 020-3446200, fax 020-3446201, e-mail info@bfk.nl

Raaij, mr. D. van, Bezuidenhoutseweg 2 (2594 AV) postbus 97726 (2509 GC) Den Haag, tel. 070-5110903, fax 070-5111777

Ramboer, mw. mr. E.M.P., Cronenburg 75 (1081 GM) postbus 7911 (1008 AC) Amsterdam, tel. 020-3016119, fax 020-3018811, e-mail eveline.ramboer@hampemeyjes.nl

Ree, mw. mr. C.L.M. de, Stadsring 189 (3817 BA) postbus 765 (3800 AT) Amersfoort, tel. 033-4613048, fax 033-4617240

Reijntjes, mw. mr. F.E., Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111, e-mail info@nautadutilh.com

Reusch, mr. N.P., Newtonlaan 203 (3584 BH) postbus 85250 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2121355, fax 030-2121167, e-mail niels.reusch@cms-dsb.com

Roffel, mw. mr. D., Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460462, fax 020-5460440, e-mail demelza.roffel@stibbe.com

Romijn, mr. A.F.D., Johannes Vermeerstraat 18 (1071 DR) Amsterdam, tel. 020-5707700, fax 020-5707720, e-mail info@springadvocaten.nl

Ruigrok, mw. mr. F.A., Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171696, fax 020-7171334, e-mail floor.ruigrok@nautadutilh.com

Scherpenzeel, mr. C. van, Maliebaan 123 (3581 CK) postbus 13190 (3507 LD) Utrecht, tel. 030-2428599, fax 030-2428591, e-mail scherpenzeel@sdwadvocaten.nl

Schilder Spel, mw. mr. P.M.L., Euclideslaan 51 (3584 BM) postbus 85005 (3508 AA) Utrecht, tel. 030-2595521, fax 030-2595502, e-mail pschilderspel@vbk.nl

Scholten, mr. C.J., Zuidplein 100 (1077 XV) postbus 79023 (1070 NB) Amsterdam, tel. 020-8909900, fax 020-8909999, e-mail caspar.scholten@simmons-simmons.com

Schröder, mw. mr. J., Prins Bernhardstraat 1 (6521 AA) postbus 1094 (6501 BB) Nijmegen, tel. 024-3828384, fax 024-3828388, e-mail info@htenr.nl

Schutten, mw. mr. D.E., Euclideslaan 51 (3584 BM) postbus 85005 (3508 AA) Utrecht, tel. 030-2595572, fax 030-2595505, e-mail dschutten@vbk.nl

Slöetjes, mw. mr. J., Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506867, fax 020-5506967, e-mail janneke.sloetjes@kvdl.nl

Spraakman, mr. F., Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419335, fax 020-5419953, e-mail franx.spraakman@dlapiper.com

Stekelenburgh, mw. mr. N. van, Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119654, fax 020-7100554, e-mail nienke.vanstekelenburgh@cliffordchance.com

Sterk, mr. S.J., Jachthavenweg 121 (1081 KM) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789123, fax 020-7954589

Streng, mw. mr. H.M., Claude Debussylaan 54 (1082 MD) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517986, fax 020-6267949, e-mail halina.streng@bakernet.com

Steur, mr. W.M. de, Henry Dunantlaan 1 (2992 KP) postbus 156 (2990 AD) Barendrecht, tel. 0180-642000, fax 0180-642001, e-mail barendrecht@borsboomhamm.nl

Stolp, mw. mr. M.M., Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460606, fax 020-5460123, e-mail info@stibbe.com

Suërs, mr. B.J., Koningslaan 60 (1075 AG) postbus 70091 (1007 KB) Amsterdam, tel. 020-6645111, fax 020-6620470, e-mail suers@fortadvocaten.nl

Swart, mw. mr. M.C. de, Rivium Boulevard 156 (2909 LK) postbus 79 (2900 AB) Capelle aan den IJssel, tel. 0900-2022720, fax 010-3002461

Tanis, mw. mr. E.D., Karel Doormanweg 4 (3115 JD) postbus 144 (3100 AC) Schiedam

Teeuwen, mw. mr. W.M.S., Bahialaan 502 (3065 WC) postbus 4030 (3006 AA) Rotterdam, tel. 010-2425363, fax 010-2425358, e-mail teeuwen.guda@fplaw.nl

Tellingen, mr. W.M. van, Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056511, fax 020-6056702, e-mail w.van.tellingen@houthoff.com

Ullersma, mw. mr. C.J., Keizersgracht 560-562 (1017 EM) Amsterdam, tel. 020-3446200, fax 020-3446201, e-mail info@bfkw.nl

Vegten, mr. M. van, Claude Debussylaan 54 (1082 MD) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517400, fax 020-6267949, e-mail maarten.vanvegten@bakernet.com

Verhoeven, mr. S.J.M., Sarphatistraat 410 (1018 GW) postbus 700 (1000 AS) Amsterdam, tel. 020-5885280, fax 020-5885508, e-mail s.verhoeven@hetoosten.nl

Verkooijen, mw. mr. E.W.M., Dijkshofplantsoen 14-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747474,

fax 020-5747475, e-mail e.verkooijen@vandiepen.com

Vink, mw. mr. C.C. de, Weena 666 (3012 CN) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042111, fax 010-4042333, e-mail netherlands@simmons-simmons.com

Vleems, mw. mr. M.G., Dijkshofplantsoen 14-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-5747474, fax 020-5747475, e-mail m.vleems@vandiepen.com

Vliet, mr. M. van der, Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111, e-mail info@nautadutilh.com

Vonderen - Jagersma, mw. mr. J. van, Einsteindreef 109-113 (3562 GB) postbus 9907 (3506 GX) Utrecht, tel. 030-2635050, fax 030-2635060, e-mail vanvonderen@vrau.nl

Vos, mr. M.G., Maliebaan 57 (3581 CE) postbus 2169 (3500 GD) Utrecht, tel. 030-2333502, fax 030-2315674, e-mail mail@deleon.nl

Waal, mw. mr. A.M.J. van der, Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800, e-mail info@loyensloeff.com

Weerden, mw. mr. M.J. van, J.J.Viottastraat 46-48 (1071 JT) Amsterdam, tel. 020-6797929, fax 020-6626606, e-mail vanweerden@ka-advocaten.nl

Wegman, mr. W.F.J., Computerweg 8 (3542 DR) Utrecht, postbus 1084 (3600 BB) Maarssen, tel. 0346-569944, fax 0346-575260, e-mail w.wegman@vangelderen.nl

Westerlaken, mw. mr. A.P.M. van der, Hunzestraat 19-II (1079 VR) Amsterdam

Wieringa, mw. mr. L., Haarlemmerweg 333 (1081 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 020-5506777

Willems, mw. mr. C., Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 020-5419999, e-mail stance.willemsen@dlapiper.com

Wismans, mr. V., Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 088-2530000, fax 088-2535150

Wisselink, mr. M.J., Wenckebachstraat 1 (1951 JZ) Velsen-Noord, postbus

10000 (1970 CA) IJmuiden, tel. 0251-493484, fax 0251-471083

Wijngaart, mw. mr. M.C.W.J.I. van der, Jachthavenweg 121 (1081 KM) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789484, fax 020-7954589, e-mail wijngaart@van-doorne.com

Zoethout, mw. mr. J.J.B., Claude Debussylaan 54 (1082 MD) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517581, fax 020-6267949, e-mail jitske.zoethout@bakernet.com

Zuberov, mr. B., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172506, fax 010-2172000, e-mail b.zuberov@houthoff.com

Zwijenburg, mw. mr. L., Euclideslaan 51 (3584 BM) postbus 85005 (3508 AA) Utrecht, tel. 030-2595577, fax 030-2595505

Praktijk neergelegd

Boer, mw. mr. H. de Amsterdam 01-03-2008

Bonder, mr. A. Rotterdam 09-03-2008

Conceição Fontinha, mw. mr. A.B. da Veenendaal 13-03-2008
Cornelissen, mr. P.P. Helmond 25-03-2008

Gitmans, mr. S.M. Amsterdam 26-02-2008

Gorsira, mr. M.R.B. Rotterdam 01-03-2008

Herens, mw. mr. M. Haarlem 26-02-2008

Hondel, mr. H.J.X. van den Amsterdam 31-01-2008

Hoppenbrouwers, mw. mr. I.V.H. Rotterdam 01-03-2008

Janssen, mr. G.H.J. Zevenaar 04-03-2008

Jongedijk, mr. J. Amsterdam 21-02-2008

Legeon-Merton, mw. mr. F.O. Dordrecht 01-03-2008

Montijn, mw. mr. M. Rotterdam 01-03-2008

Oever, mw. mr. A. van den Drachten 25-02-2008

Reinders, mw. mr. B. Rotterdam 01-03-2008

Rietveld, mw. mr. S. Amsterdam
29-02-2008

Terhorst, mw. mr. M.J.M.
Amsterdam 14-03-2008

Veenendaal, mr. H.F. Rotterdam
01-03-2008

Wessel, mw. mr. J.D.L. Haarlem
13-03-2008

Zimmermann, mr. J.W.G.
Roermond 01-01-2008

Zijp, mr. R.P. Alkmaar
01-03-2008

Kantoor- verplaatsing

Akkermans, mw. mr. K.A.M.
(Zwolle): Stephensonstraat 39
(3846 AK) postbus 114 (3740 AC)
Harderwijk, tel. 0341-420606,
fax 0341-425528, e-mail
akkermans@vanzeijlbiijaartsen.
nl

Appia, mr. J. van (Almere):
Overtoom 323 (1054 JL)
Amsterdam, tel. 020-5312999,
e-mail vanappia@
vanappiavanderlee.nl

Arnoldus, mr. R.M.A. (Adorp):
Raadhuisplein 16 (9751 AN)
postbus 30 (9750 AA) Haren/GN,
tel. 050-5375010, fax 050-5375011,
e-mail info@vandermaas-
verhoog.nl

Barning, mw. mr. L.
(Voorschoten): Dorpsstraat 26
(2665 BJ) postbus 908 (2665
ZX) Bleiswijk, tel. 010-5217777,
fax 010-5213622, e-mail
hk.bleiswijk@hklaw.nl

Berkel, mw. mr. L.M.L. van:
Weteringschans 68 (1017 XR)
Amsterdam, tel. 020-6246360,
fax 020-6253000, e-mail info@
law-amsterdam.nl

Bodha, mw. mr. A.S.: Annie
Romeinplein 51 (1103 JL)
Amsterdam Zuidoost, tel.
020-3987250, fax 020-3987255,

e-mail secretariaat@
bvadvocaten.nl

Borba Lefèvre, mw. mr. C.
(Amsterdam): Av Brigadeiro
Faria Lima 3.144 11-e / Ander
Jardim Paulistano (01451-000)
São Paulo SP Brasil, tel.
0055-0-11-3150-7704, fax
0055-0-11-3150-7071, e-mail
clefèvre@mmso.com.br

Braakhuis, mr. H.J.G.
(Rotterdam): Velpierweg 35
(6824 BE) postbus 1219 (6801 BE)
Arnhem, tel. 026-4434249, fax
026-4459054, e-mail mailbox@
rijssenbeek.nl

Braspenning, mw. mr. S.:
Weteringschans 68 (1017 XR)
Amsterdam, tel. 020-6246360,
fax 020-6253000, e-mail info@
law-amsterdam.nl

Eck, mw. rm. W.J. van (Arnhem):
Europaweg 202 (7336 AR) postbus
695 (7300 AR) Apeldoorn, tel.
055-5262020, fax 055-5262021,
e-mail apeldoorn@dommerholt.
nl

Gaalen – Rens, mw. mr. P.D.
van (Zwolle): Europaweg 202
(7336 AR) postbus 695 (7300 AR)
Apeldoorn, tel. 055-5262020,
fax 055-5262021, e-mail
pd.vangaalen@dommerholt.nl

Gart, mr. F.H.: Westersingel
28 (8913 CL) Leeuwarden, tel.
058-2998181, fax 058-2991300,
e-mail gart@lexadvocaten.nl

Gelder, mr. R. van (Voorschoten):
Dorpsstraat 26 (2665 BJ) postbus
908 (2665 ZX) Bleiswijk, tel.
010-5217777, fax 010-5213622,
e-mail hk.bleiswijk@hklaw.nl

Gommans, mr. M.J. (Meerssen):
Celsiusweg 32 (5928 PR)
Venlo, tel. 077-3984678, fax
077-4773527, e-mail info@
gommansadvocatuur.nl

Hel, mr. J.M.M. van de (Brussel/
België): Amstelplein 8-a (1096
BC) postbus 94700 (1090 GS)

Amsterdam, tel. 020-3016301,
fax 020-3016333, e-mail martijn.
vandehele@cms-dsb.com

Ilkdogan, mr. S. (Almere):
Boulevard 1 (3707 BK) postbus
64 (3500 AB) Utrecht, tel.
030-8900215, fax 030-8900219,
e-mail info@bartelsadvocaten.nl

Kweens, mw. mr. W.J.P.: St.
Canisiusingel 19-f (6511 TE)
Nijmegen, postbus 34 (5370 AA)
Ravestein, tel. 0486-476571,
fax 084-2293943, e-mail
w.kweens@kebf.nl

Maas, mr. C.H.J. (Adorp):
Raadhuisplein 16 (9751 AN)
postbus 30 (9750 AA) Haren/GN,
tel. 050-5375010, fax 050-5375011,
e-mail info@vandermaas-
verhoog.nl

Mampaeij, mw. mr. M.P.H.
(Amsterdam): Neptunesstraat
41-63 (2132 JA) Hoofddorp,
postbus 13000 (1100 KG)
Amsterdam Zuidoost, tel.
020-5006000, fax 020-5007000

Oostwouder, prof. mr. W.J.
(Rotterdam): Fred. Roeskestraat
100 (1076 ED) postbus 71170 (1008
BD) Amsterdam, tel. 020-5785785,
fax 020-5785800, e-mail info@
loyensloeff.com

Philips, mr. O.M.M. (Adorp):
Raadhuisplein 16 (9751 AN)
postbus 30 (9750 AA) Haren/GN,
tel. 050-5375010, fax 050-5375011,
e-mail info@vandermaas-
verhoog.nl

Plas, mr. H.P. (Assen):
Burgemeester Roelenweg 11
(8021 EV) postbus 600 (8000 AP)
Zwolle, tel. 038-4259200, fax
038-4259252, e-mail h.p.plas@
nysingh.nl

Stokkum, mr. G.M.H. van
(Enschede): Parallelweg 1s
8-a (7553 LG) Hengelo/OV, tel.
074-2490370, fax 074-2490371

Verbraak, mw. mr. S. (Leiden):
Julianalaan 46 (2132 DT) postbus

698 (2130 AR) Hoofddorp, tel.
023-5544000, fax 023-5554421,
e-mail advocaten@winters-
devries.nl

Verhoog, mr. A.L.S. (Adorp):
Raadhuisplein 16 (9751 AN)
postbus 30 (9750 AA) Haren/GN,
tel. 050-5375010, fax 050-5375011,
e-mail info@vandermaas-
verhoog.nl

Vis, mr. W. de (Alkmaar):
Strawinskylaan 3127 (1077
ZX) postbus 75306 (1070 AH)
Amsterdam, tel. 020-3017300, fax
020-3017350

Vos, mw. mr. R.A. (Amsterdam):
Sophialaan 1 (8911 AE) postbus
851 (8901 BR) Leeuwarden, tel.
058-2121075, fax 058-2126449,
e-mail leeuarden@
dehaaninfo.nl

Wieringhem Borski, mr. R.C.
van: Dijkshofplantsoen 16-18
(1077 BL) postbus 76729 (1070 KA)
Amsterdam, tel. 020-5747474,
fax 020-5747475, e-mail
amsterdam@vandiepen.com

Winkels, mr. M.C.H.G.
(Eindhoven): Verlengde Velmolen
6 (5406 NT) postbus 18 (5400
AA) Uden, tel. 0413-339037,
fax 0413-339066, e-mail
m.winkels@vil.nl

Nieuw kantoor/ Associatie

Law At Weteringschans
(Mrs. L.M.L. van Berkel en S.
Braspenning) Weteringschans
68 (1017 XR) Amsterdam, tel.
020-6246360, fax 020-6253000,
e-mail info@law-amsterdam.nl

**Van der Maas &
Verhoog Advocaten en
Belastingkundigen** (Mrs.

C.H.J. van der Maas, A.L.S.
Verhoog, R.M.A. Arnoldus en
O.M.M. Phillips) Raadhuisplein
16 (9751 AN) postbus 30 (9750
AA) Haren/GN, tel. 050-5375010,
fax 050-5375011, e-mail info@
vandermaas-verhoog.nl

Naams- wijziging

Scherpenisse, mw. mr. I. te
Rotterdam thans: **Baggerman-
Scherpenisse, mw. mr. I.**

Van Ommeren te Amsterdam
Zuidoost thans: **Bodha Van
Ommeren advocaten**

Castelijns & Kaandorp Advocaten
te Alkmaar thans: **Castelijns
Kaandorp Hoekstra**

Bezoek- adres/post- bus/tel./ fax/e-mail

Bodha Van Ommeren advocaten
te Amsterdam Zuidoost:
Annie Romeinplein 51 (1103
JL) Amsterdam Zuidoost, tel.
020-3987250, fax 020-3987255,
e-mail secretariaat@
bvadvocaten.nl

Castelijns Kaandorp Hoekstra
te Alkmaar: e-mail info@ckh-
advocaten.nl

Compander BV te Assen: Jan
Bommerstraat 5 (9402 NR) Assen

Veerman Advocaten te
Volendam: Julianaweg 45-a (1131
CX) Volendam

Le Tableau

VOOR DE ADVOCATUUR EN HET NOTARIAAT

Le Tableau bemiddelt exclusief in tijdelijke functies voor de advocatuur en het notariaat.

Een greep uit ons bestand van beschikbare advocaten met ruime ervaring in de volgende vakgebieden:

- Ondernemingsrecht, m&a, litigation, banking en finance, grote kantoren achtergrond
- Specialist internationale m&a en ondernemingsrechtelijke praktijk
- Bank- en effectenrecht en financiële kredietverlening, grote kantoren achtergrond
- Specialist ondernemingsrecht en contractenrecht, grote kantoren achtergrond
- vFAS advocaat
- Specialist ondernemingsrecht en verzekeringsrecht
- Internationaal ondernemings- en arbeidsrecht, grote kantoren achtergrond
- Specialist civiel bouwrecht
- Ondernemingsrecht waaronder faillissementsrecht. Alsmede huurrecht, civiel bouw- en aanbestedingsrecht
- Specialist vastgoed, aanbestedingsrecht, huurrecht en bouwrecht, oud-advocaat met grote kantoren achtergrond

Belt u voor meer informatie met
Mr. drs. Christ'l Dullaert, 020-523 7600.
www.letableau.nl

TOGA
atelier
Schout & Katsantonis

www.toga.net

- Rijksleverancier
- Toga's op maat van eerste kwaliteit stof
- Korte levertijd
- Bef cadeau bij bestelling toga

Industrieweg 51

Tel. 010 - 245 07 66

3044 AS Rotterdam

Fax 010 - 245 07 67

Kantoorruimte beschikbaar

Klein kantoor – gevestigd in fraai grachtenpand in de Randstad – heeft twee kamers beschikbaar voor advocaten, die zelfstandig en voor eigen rekening praktijk (willen) voeren op basis van kostendeling. Gelet op de internationale oriëntatie van het kantoor gaat de voorkeur uit naar advocaten, die eveneens gespecialiseerd zijn in (internationaal) ondernemingsrecht.

Reacties onder nummer 7873 aan Bureau BDM B.V.,
via e-mail: bdmbv@euronet.nl.

RUIG & PARTNERS
ADVOCATEN

Voor onze ondernemingsgerichte, commerciële praktijk zoeken wij:

Stagiaires en Medewerkers

Wij zoeken enthousiaste advocaten (in spé), die ervoor kiezen om te werken voor ondernemingen. Daarnaast biedt ons kantoor binnen deze afwisselende commerciële praktijk een extra dimensie omdat wij als een van de weinige advocatenkantoren beschikken over een vergunning van De Nederlandsche Bank voor het voeren van een trustpraktijk. Deze trustpraktijk is uitsluitend Engelstalig en kenmerkt zich door een sterke internationale dimensie.

Inmiddels heeft ons kantoor zich gevestigd in Prinsenhof, een multifunctioneel complex in het nieuwe zakencentrum van Den Haag, te weten het Beatrixkwartier (op loopafstand van de rechtbank, wat handig is voor de procespraktijk). Prinsenhof is per openbaar vervoer uitstekend bereikbaar en biedt tal van faciliteiten waar u desgewenst gebruik van kunt maken. Kijk voor een impressie op www.Prinsenhof.info.

Uw sollicitatie, voorzien van een c.v. en van studieresultaten kunt u per post of per e-mail richten aan:

Ruig & Partners
t.a.v. Vincent Breedveld en Peter Ruig
Postbus 29702
2502 LS 's-Gravenhage
Ruig@Ruigpartners.nl
Breedveld@Ruigpartners.nl

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. P.J.M. Drion, mr. H.J. de Groot, mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Aantasting vertrouwen advocatuur

Raad van Discipline Amsterdam, 4 december 2006
(mrs. Van der Molen, Van den Berg, De Groot, Remme en Voorhoeve)

Een privéhandeling van een advocaat valt slechts onder de werking van het tuchtrecht wanneer die gedraging een zodanige verwevenheid heeft met de hoedanigheid van advocaat dat dientengevolge het vertrouwen in de advocatuur kan worden aangetaast.

- Advocatenwet art. 46
- Gedragsregel 1 (2.1 Wat in het algemeen niet betaamt)

De feiten

Er vindt in de binnenwateren van een grote stad een aanvaring plaats tussen een rondvaartboot en een pleziervaarttuig, bestuurd door de heer A; mr. X bevindt zich bij hem aan boord.

De schipper van de rondvaartboot verzoekt om assistentie van de Dienst Binnenwaterbeheer. Een medewerker van die Dienst verzoekt de heer A om medewerking aan een ademtest. Als die tot tweemaal toe mislukt, wordt de heer A aangehouden ter overbrenging naar het politiebureau voor een test met een ademanalyseapparaat.

Dit leidt tot een schermutseling waarbij betrokken zijn de heer A, mr. X, de medewerker van de Dienst Binnenwaterbeheer en enkele inmiddels gearriveerde medewerkers van de regiopolitie, afdeling waterpolitie. De heer A en mr. X worden geboeid afgevoerd naar het politiebureau.

Twee dagen na het voorval dient mr. X schriftelijk bij de regiopolitie een klacht in tegen twee beambten van de waterpolitie (de heren B en C) wegens het gebruik van excessief geweld. Hij beklaagt zich daar enige tijd later ook schriftelijk over bij het Landelijk Parket.

Mr. X schrijft deze brieven op het papier van zijn advocatenkantoor.

Dit leidt tot een onderzoek waarin de politiebeambten als verdachten zijn aangemerkt en ook als zodanig zijn verhoord.

De politiebeambte B verklaart onder meer:

‘Terwijl ik daarbij assisteerde, voelde ik plotseling twee handen in mijn nek. Ik voelde dat ik aan mijn nek werd getrokken. Ik heb met mijn rechterarm naar achteren uitgehaald waardoor ik weer wat lucht kreeg. Ik zag toen ik achterom keek dat de passagier mij bij de nek had gepakt [...]

Op het moment dat de schipper aan een arm geboeid was, werd ik wederom bij de nek gegrepen. [...]

Nadat wij hem uit het water hadden getild voelde ik wederom dat de passagier mij bij de nek greep. [...]

Toen de passagier weer op mij afkwam [...]

Toen de passagier mij weer wilde beetpakken [...]

De politiebeambte C verklaart onder meer:

‘Tijdens de aanhouding van de schipper zag ik dat de andere man met bril opeens overeind schoot en stormde in de richting van de agent van de Waterpolitie die de aanhouding verrichtte. [...]

Ik zag de oudere man opeens met dubbele snelheid naar voren stormen in de richting van de agent.’

Een derde beambte verklaart nog:

‘[...] dat de mannen spraken met dubbele tong en dat de mannen roken naar alcohol. [...]

Ik zag dat deze man opeens mijn collega vasthield en trachtte om de schipper te ontzetten. Ik zag dat mijn collega zich afweerde.’

Mr. X is niet vervolgd (en dus ook niet veroordeeld) ter zake van wederspanning.

De klacht

Er wordt geklaagd door het Korps Landelijke Politiediensten en door twee van de betrokken politiebeambten, de hiervoor geciteerde heren B en C.

De klacht houdt in dat mr. X:

- op een pleziervaarttuig in beschonken toestand heeft getracht de heer A met geweld te ontzetten en met zijn handelingen de beambte van de Dienst Binnenwaterbeheer en twee politiebeambten in gevaar heeft gebracht;
- zich bij die gelegenheid herhaaldelijk heeft beroepen op zijn hoedanigheid van advocaat;
- zich op beledigende en discriminerende en denigrerende wijze heeft uitgelaten over weer een andere politiebeambte, D;
- een klacht heeft ingediend en aangifte heeft gedaan tegen de beide klagende politiebeambten met de opzet hen te schaden, daarbij misbruik makend van zijn positie als advocaat.

Beoordeling van de klacht

De klachtonderdelen a en b lenen zich voor gezamenlijke behandeling.

In het algemeen vallen niet-beroepsmatige gedragingen van de advocaat niet onder de werking van het tuchtrecht. Dit wordt slechts anders indien de privégedraging een zodanige verwevenheid met de hoedanigheid van advocaat bezit, dat dientengevolge het vertrouwen in de advocatuur kan worden aangetaast.

De vraag is derhalve of de aan mr. X verweten gedragingen als zodanige gedragingen hebben te gelden dat daarop het tuchtrecht van toepassing is. De raad beantwoordt die vraag bevestigend. Uit de geciteerde verklaringen uit de op ambtsbelofte/ambtseed opgemaakte processen-verbaal is naar het oordeel van de raad voldoende vast komen te staan dat mr. X zich schuldig heeft gemaakt aan de in klachtonderdeel a verweten gedraging. De handelwijze van mr. X is tuchtrechtelijk verwijtbaar. Weliswaar heeft mr. X ten dezen gehandeld in zijn privéhoedanigheid, doch de feiten en omstandigheden, met name het optre-

den van mr. X jegens politieambtenaren in de uitoefening van hun functie, zijn van dien aard dat dit het vertrouwen in de advocatuur heeft aangetast. De raad heeft daarbij zwaar laten weten dat advocatuur en politieambtenaren voor het goed functioneren van het rechtssysteem essentiële rollen vervullen en beroepshalve regelmatig met elkaar te maken hebben. Daarbij neemt de raad mede in aanmerking dat mr. X de door hem gestuurde brieven heeft gesteld op het briefpapier van zijn advocatenkantoor en door aldus te handelen gebruik heeft gemaakt van zijn hoedanigheid van advocaat. Het precieze moment waarop mr. X tijdens het incident zijn hoedanigheid van advocaat bekend heeft gemaakt, acht de raad overigens van minder belang. Het vertrouwen in de advocatuur kan immers ook door het achteraf bekend worden van die hoedanigheid worden geschaad. De handelwijze van mr. X is tuchtrechtelijk verwijtbaar.

Klachtonderdeel a is derhalve gegrond.

Klachtonderdeel b mist naar het oordeel van de raad zelfstandige betekenis. Bovendien is niet komen vast te staan met welke bedoeling mr. X zich op zijn hoedanigheid van advocaat zou hebben beroepen.

Klachtonderdeel b is mitsdien ongegrond.

Met betrekking tot klachtonderdeel c overweegt de raad dat de relevante feiten, nodig voor gegroundverklaring van dit klachtonderdeel, niet zijn komen vast te staan.

Op basis van de inhoud van het dossier en hetgeen ter zitting is verklaard, zijn wel enkele feiten en omstandigheden naar voren gekomen die mogelijk aanknopingspunten kunnen opleveren voor het verwijt dat mr. X zich op onjuiste wijze heeft uitgelaten over de agent D. In het dossier ontbreekt echter een verklaring van D, ondanks het feit dat het op de weg van de politieorganisatie lag om juist een verklaring van D over te leggen. Nu partijen elk een andere lezing van het incident geven, is nadere bewijslevering met alle wettelijk

ke waarborgen derhalve noodzakelijk, waarvoor de onderhavige tuchtrechtelijke procedure zich in beginsel niet leent. Het ter zitting gedane bewijsaanbod is tardief en te ongespecificeerd.

Klachtonderdeel c is dan ook ongegrond.

Met betrekking tot klachtonderdeel d is de raad van oordeel dat mr. X het recht heeft een klacht in te dienen en aangifte te doen. Niet is vast komen te staan dat mr. X dit heeft gedaan om de politieambten met opzet te schaden, daarbij misbruik makend van zijn positie als advocaat. Van tuchtrechtelijk laakbaar handelen is dan ook geen sprake.

Dit klachtonderdeel is ongegrond.

Beslissing

De Raad van Discipline acht klachtonderdeel a gegrond en de klachtonderdelen b, c en d ongegrond; de raad legt aan mr. X de maatregel op van waarschuwing.

.....

Gezamenlijk verzoek, dan beiden cliënt

Raad van Discipline 's-Gravenhage,
11 december 2006
(mrs. Geerdes, Brussaard, Van Hilten-Kostense,
Meijer en Van der Wilk)

Wanneer een advocaat een gemeenschappelijk verzoek tot echtscheiding voor beide partijen indient, mogen zij zich beiden als cliënt van het kantoor van die advocaat beschouwen. Strekking van Gedragsregel 7 lid 5 sub 2.

- Artikel 46 Advocatenwet (2.4 Vermijding van belangenconflicten; 2.4.2 Tegenstrijdige belangen van verschillende cliënten; 3.1 Vrijheid van handelen)
- Gedragsregels 2, 7 en 30

Feiten

De kantoorgenoot van mr. X heeft de echtgenoot van klaagster als advocaat

en procureur bijgestaan in het kader van de echtscheidingsprocedure tussen deze partijen. De kantoorgenoot van klaagster heeft een echtscheidingsconvenant opgesteld, dat door klaagster en haar ex-echtgenoot op 15 april 2004 is getekend. De kantoorgenoot van mr. X heeft het convenant mede ondertekend. Vervolgens heeft hij het gemeenschappelijk echtscheidingsverzoek ingediend bij de rechtbank, waarbij hij tevens voor klaagster als procureur is opgetreden.

Mr. X staat de ex-partner van de huidige partner van klaagster bij in het kader van de vaststelling van een omgangsregeling. In die procedure zou mr. X tijdens de mondelinge behandeling zich onnodig grievend jegens klaagster hebben uitgelaten.

Klaagster verwijt mr. X – voor zover hier van belang – dat hij:

- in strijd met de regels de ex-partner van haar huidige partner terzijde staat, nu klaagster cliënte is geweest van het kantoor van mr. X;
- (...)
- gebruik c.q. misbruik heeft gemaakt van het echtscheidingsconvenant dat zich bevindt in het dossier op het kantoor van mr. X.;
- de deken onjuist heeft voorgelicht door te stellen dat hij nog nooit van klaagster had gehoord totdat de klacht werd ingediend.

Mr. X stelt dat er geen sprake is van belangenverstremgeling. Een kantoorgenoot van mr. X is opgetreden als advocaat voor de ex-echtgenoot van klaagster. Hij heeft het convenant opgesteld en is uitsluitend als procureur opgetreden voor klaagster in het kader van een gemeenschappelijk verzoek en heeft van meet af aan klaagster schriftelijk bevestigd dat hij niet haar belangen behartigt.

Mr. X stelt dat de zaak van de partner van klaagster en haar ex-echtgenoot niets van doen heeft met de zaak tussen haar cliënte en die van haar ex-partner. Mr. X stelt dat hij niet wist dat klaagster met een oud-client van kantoor gehuwd was geweest. Mr. X stelt dat hij het betreffende dossier op zijn kantoor niet heeft geraadpleegd.

Mr. X stelt dat de naam van klaagster hem niets heeft gezegd toen hij in september 2005 na terugkomst van zijn vakantie de klacht ontving via de deken. Mr. X had geen reden om de naam van klaagster te onthouden, aangezien die naam verder geen rol speelde. De cliënte van mr. X spreekt, als zij het over klaagster heeft, over 'de vriendin van haar ex-vriend'. Het is om die reden dat de naam van klaagster niet bij mr. X leeft dan wel herinneringen opriep toen hij de klacht ontving.

Overwegingen raad

Ad a

Mr. X meent dat het hem vrijstond voor de ex-partner van de partner van klaagster op te treden. De zaak waarin zijn kantoorgenoot de ex-echtgenoot van klaagster had bijgestaan, was op dat moment afgedaan en klaagster is nooit formeel de cliënt van zijn kantoorgenoot geweest. Mr. X heeft hiermee naar het oordeel van de raad de strekking van Gedragsregel 7 lid 5 sub 2 miskend. Door het indienen van het gemeenschappelijk verzoek tot echtscheiding voor beide partijen mocht klaagster zich als cliënte van het kantoor van mr. X zien, zodat het mr. X reeds daarom niet vrijstond voor de ex-partner van de partner van klaagster op te treden. Hieraan doet niet af het feit dat de kantoorgenoot van mr. X uitdrukkelijk aan klaagster kenbaar heeft gemaakt dat hij alleen als advocaat optrad voor de ex-echtgenoot van klaagster.

Daarnaast overweegt de raad dat tussen beide zaken inhoudelijk wel raakvlakken aanwezig waren. De kantoorgenoot van mr. X heeft de ex-echtgenoot van klaagster bijgestaan in de echtscheidingsprocedure. In kwesties als deze zijn bij de advocaat van de rechtzoevende veel gegevens over het privéleven van diens cliënt en wederpartij alsmede over de persoon van cliënt en de wederpartij bekend. Deze gegevens spelen bij de behandeling van het huidige geschil over de omgangsregeling en diens ex-partner een rol, reden waarom het een advocaat in een dergelijk geval nu juist niet vrijstaat voor de wederpartij op te treden. Mr. X heeft in de procedure voor zijn cliënte wel degelijk klaagster genoemd en haar in verband gebracht met de twistpunten tussen partijen, waardoor hij de schijn van belangenverstremming heeft gewekt.

De raad is van oordeel dat toen mr. X kennisnam van de klacht van klaagster hij zich had dienen te realiseren dat klaagster een cliënt van het kantoor is geweest – althans zich als zodanig kon beschouwen – en mr. X zich op dat moment uit de zaak terug had moeten trekken. Bij gelegenheid van de zitting is echter gebleken dat mr. X het tegenovergestelde standpunt inneemt. In zoverre is het klachtonderdeel gegrond.

Ad c

De raad kan op grond van de voorhanden stukken niet vaststellen dat mr. X gebruik heeft gemaakt van het echt-

scheidingsconvenant. Dit klachtonderdeel is derhalve ongegrond.

Ad d

De raad stelt vast dat mr. X ter gelegenheid van de mondelinge behandeling van 9 oktober 2006 heeft erkend dat hij in zijn correspondentie met de deken heeft medegedeeld dat hij nog nooit van klaagster had gehoord. Deze mededeling is onjuist, doch op het moment dat mr. X deze mededeling aan de deken heeft gedaan, was hij ervan overtuigd dat hij klaagster niet kende. De raad acht dit verweer aannemelijk en is van oordeel dat niet is komen vast te staan dat mr. X opzettelijk heeft gesteld dat hij klaagster niet kende. Mr. X heeft derhalve op dit punt niet tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld. Dit klachtonderdeel is derhalve ongegrond.

Gelet op de geringe aard en ernst van de begane overtreding acht de raad het niet noodzakelijk een maatregel aan mr. X op te leggen.

Beslissing

Verklaart de klachtonderdelen b, c en d ongegrond en a gegrond zonder oplegging van een maatregel aan mr. X.

ZEKER VAN UW ZAAK

SGS is the global leader and innovator in inspection, verification, testing and certification services. Founded in 1878, SGS is recognized as the global benchmark in quality and integrity. With over 50.000 employees, SGS operates a network of over 1.000 offices and laboratories around the world.

SGS NEDERLAND B.V. HEEFT HAAR DIENSTEN ONDERGEBRACHT IN 10 BUSINESS LINES. DEZE BUSINESS LINES WORDEN ONDERSTEUND DOOR STAF DIENSTEN WAARONDER LEGAL & COMPLIANCE. VOOR DEZE DIENST ZOEKEN WIJ OP KORTE TERMIJN EEN:

BEDRIJFSJURIST M/V

DE FUNCTIE

HET BETREFT EEN VEELZIJDIGE FUNCTIE, WAARBIJ MET EEN GROTE MATE VAN ZELFSTANDIGHEID, ALL ROUND BEDRIJFSJURIDISCHE AANGELEGENHEDEN WORDEN BEHANDELD, WAARONDER:

- (INTER)NATIONALE OVEREENKOMSTEN - FUSIES EN OVERNAMES - INCASSO'S
- VENNOOTSCHAPSRECHT - ARBEIDSRECHT.

COMPETENTIES

- U BESCHIKT OVER EEN VOLTOOIDE OPLEIDING NEDERLANDS RECHT (PRIVAATRECHTELIJKE EN/OF BEDRIJFSJURIDISCHE RICHTING)
- BIJ VOORKEUR HEEFT U ONGEVEER 2 JAAR ERVARING IN DE ADVOCATUUR OF ALS (BEDRIJFS)JURIST. BEHANDELING VAN ARBEIDSRECHTELIJKE ZAKEN IS EEN PLUSPUNT.
- U BENT FLEXIBEL, STRESSBESTENDIG EN PRAGMATISCH VAN KARAKTER.
- UITERAARD BEHEERST U DE NEDERLANDSE EN ENGELSE TAAL IN WOORD EN GESCHRIFT UITSTEKEND EN BENT U SOCIAAL EN COMMUNICATIEF VAARDIG.

SGS ALS WERKGEVER

WIJ WILLEN U GRAAG BETER LEREN KENNEN ZODAT U UW TALENT KUNT ONTWIKKELEN EN UW VAARDIGHEDEN KUNT VERBETEREN.

WIJ BIEDEN U EEN INTERESSANTE LOOPBAAN EN EEN UITDAGENDE WERKOMGEVING. WIJ ZORGEN VERDER VOOR PERSOONLIJKE ONTWIKKELING, TRAINING EN PASSENDE ARBEIDSVOORWAARDEN.

BELANGSTELLING?

RICHT UW SCHRIFTELIJKE SOLLICITATIE MET CV AAN: SGS NEDERLAND B.V. T.A.V. P&O, MALLEDIJK 18, POSTBUS 200, NL-3200 AE SPIJKENISSE OF PER E-MAIL: SGS.NL.HRM@SGS.COM

SGS Nederland B.V. - Spijkenisse

T 0181 693 012

WWW.SGS.COM

WHEN YOU NEED TO BE SURE

SGS

CLEERDIN & HAMER

A d v o c a t e n

Zoekt

Advocaat- stagiaires (m/v)

Cleerdin & Hamer Advocaten is een ambitieus, eigenzinnig en dynamisch advocatenkantoor met vestigingen in Amsterdam, Alkmaar en Almere. Momenteel zijn in totaal 29 advocaten bij ons werkzaam, waarvan 19 in Amsterdam, 5 in Alkmaar en 5 in Almere.

Wat ons bindt is niet alleen het feit dat we uitstekend werk leveren, maar ook dat we elkaar respecteren en goed met elkaar kunnen opschieten.

Wij vragen veel van onszelf en ook van u.

Ter uitbreiding en versterking van zowel de strafrechtsectie als de civiele sectie van ons kantoor in Amsterdam zijn wij op zoek naar advocaat- stagiaires.

De sectie strafrecht is vooral op zoek naar kandidaten met zeer goede studie resultaten en ervaring in en/of aantoonbare belangstelling voor het strafrecht.

De sectie civiel is vooral op zoek naar kandidaten met een voltooide beroepsopleiding, waarbij de voorkeur uitgaat naar kandidaten met ervaring in het ondernemingsrecht, het personen- en familierecht of het huurrecht en de bereidheid hebben zich verder te specialiseren.

Voor uitgebreide informatie over ons kantoor verwijzen wij u naar onze website: www.cleerdin-hamer.nl

Schriftelijke reacties met c.v. gaarne voor 8 mei 2008 richten aan: mr P.L.C.M. Ficq (strafsectie) of mr R.M.C. Jansen (civiele sectie), Postbus 51143, 1007 EC Amsterdam, of ficq@cleerdin-hamer.nl respectievelijk jansen@cleerdin-hamer.nl. Telefonisch kunt u inlichtingen inwinnen via nummer 020 6750756.

Professional Secretary

Typiste of rechterhand?

U hebt het druk. Vandaag een kort geding, morgen strafpiket. Een dezer dagen moet u die conclusie schrijven, en beroep instellen in die asielzaak. U denkt: ik heb een heerlijk vak.

En dan meldt uw secretaresse zich ziek. Uw steun en toeverlaat. Uw rechterhand.

Op zo'n moment staan wij van **Professional Secretary** voor u klaar. Wij bieden u graag de helpende hand. U hoeft ons niets uit te leggen. Wij kennen uw wereld.

Een echtscheidingsverzoek laten betekenen? Doen we. Een akte rechtsmiddel laten opmaken? Geen probleem. Een toevoeging aanvragen? Wordt geregeld. Termijnen bewaken? Vanzelfsprekend.

Ook als u slechts een extra paar handen op het toetsenbord heeft, verstaat **Professional Secretary** de regels van het vak. Bij het uittypen van een dagvaarding struikelen wij niet over 'quod non'. Kom daar maar eens om bij een gewoon uitzendbureau.

Neem dus vandaag nog contact op met **Professional Secretary**, en informeer wat wij voor u kunnen doen. Kijk op onze website: www.professionalsecretary.nl of bel: 06 - 46 61 40 04

Juridische problemen in SPANJE ?

BRESSERS
ADVOCATEN ♦ ABOGADOS

Litigation - Beslaglegging - Verhaalsonderzoeken
Betekeningen EU-Betekenningsverordening
Nalatenschappen - Executies EU-Insolventieverordening
Forumshopping - Fiscaal advies - Projectontwikkeling

BARCELONA – MADRID – ALICANTE
MÁLAGA – SAN SEBASTIÁN

T +34 934813636 / F +34 933013904
E info@bressersadvocaten.com | www.bressersadvocaten.com

kleermakerij sinds 1937

Bernard Poelman

o.a. leverancier van toga's aan het
Internationaal Gerechtshof der Verenigde Naties

- Superieure toga's
- op uw maat gemaakt
- leverbaar in wol/terlenka (lichtgewicht)
- of in zuiver wol (ultra-lichtgewicht)
- voldoende beffen in voorraad
- eventueel levering binnen enkele dagen mogelijk

Lange Poten 19
2511 CM 's-Gravenhage
telefoon: (070) 346 17 42
fax: (070) 362 11 70
E-mail: info@bernard-poelman.nl
www.bernard-poelman.nl

www.rent-a-lawyer.nl

Hoe pleit je het best voor je eigen zaak?

Knowington.nl. De kennis die je nodig hebt.

Uw kantoor vraagt meer van u dan alleen een sterk pleidooi? Dan is het goed om nu kennis te maken met Knowington. U vindt er alle vakliteratuur, opleidingen en congressen die u nodig hebt. Overzichtelijk gerangschikt en direct bestelbaar.

Knowington

Europäisches
Patentamt
European
Patent Office
Office européen
des brevets

The European Patent Office –

the patent granting authority in Europe – is a self-financing intergovernmental organisation with over 6.000 staff at four different locations. It currently has 34 member states and operates the fastest-growing regional patent system worldwide. Working for the EPO means supporting innovation, competitiveness and economic growth for the benefit of European citizens.

The European Patent Office in Munich is looking for a

Legally qualified member of the boards of appeal (m/f)

Under the European Patent Convention, the EPO boards of appeal have final-instance jurisdiction over the grant of European patents.

A board member's main duties are as follows:

- Participation in all written and oral procedural stages before the boards of appeal, up to and including the decision terminating the proceedings.

As rapporteur: making proposals about taking evidence and communications to parties.
Preparing draft decisions, including all related tasks.

- Helping to train new board members and assistants.
- Tasks relating to the organisation and working methods of DG 3.

Candidates must have a diploma of completed law studies at university level or - in exceptional cases - equivalent knowledge and expertise acquired over many years of professional experience.

They must also have a special aptitude for judicial work. Very high standards of performance are expected.

Candidates should also have worked in the field of patent law, and have practical experience as judges, patent agents, or legal or technical advisers in public administration or industry. They should preferably be between 45 and 55 years of age.

Candidates must be fluent in at least one of the EPO official languages and have a good knowledge of the other two.

The three official languages are English, French and German.

Nationals of the Member States of the European Patent Organisation (at present Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Ireland, Italy, Latvia, Liechtenstein, Lithuania, Luxembourg, Malta, Monaco, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland, Turkey, United Kingdom) may apply.

The posts are equally open to suitably qualified male and female applicants.

The attractive salaries are at a similar level to those of other international organisations.

If this post appeals to you, our homepage at www.european-patent-office.org will provide you with additional information. Please complete the application form online quoting reference **INT/EXT/4576**.

The closing date for applications is 31.05.2008.

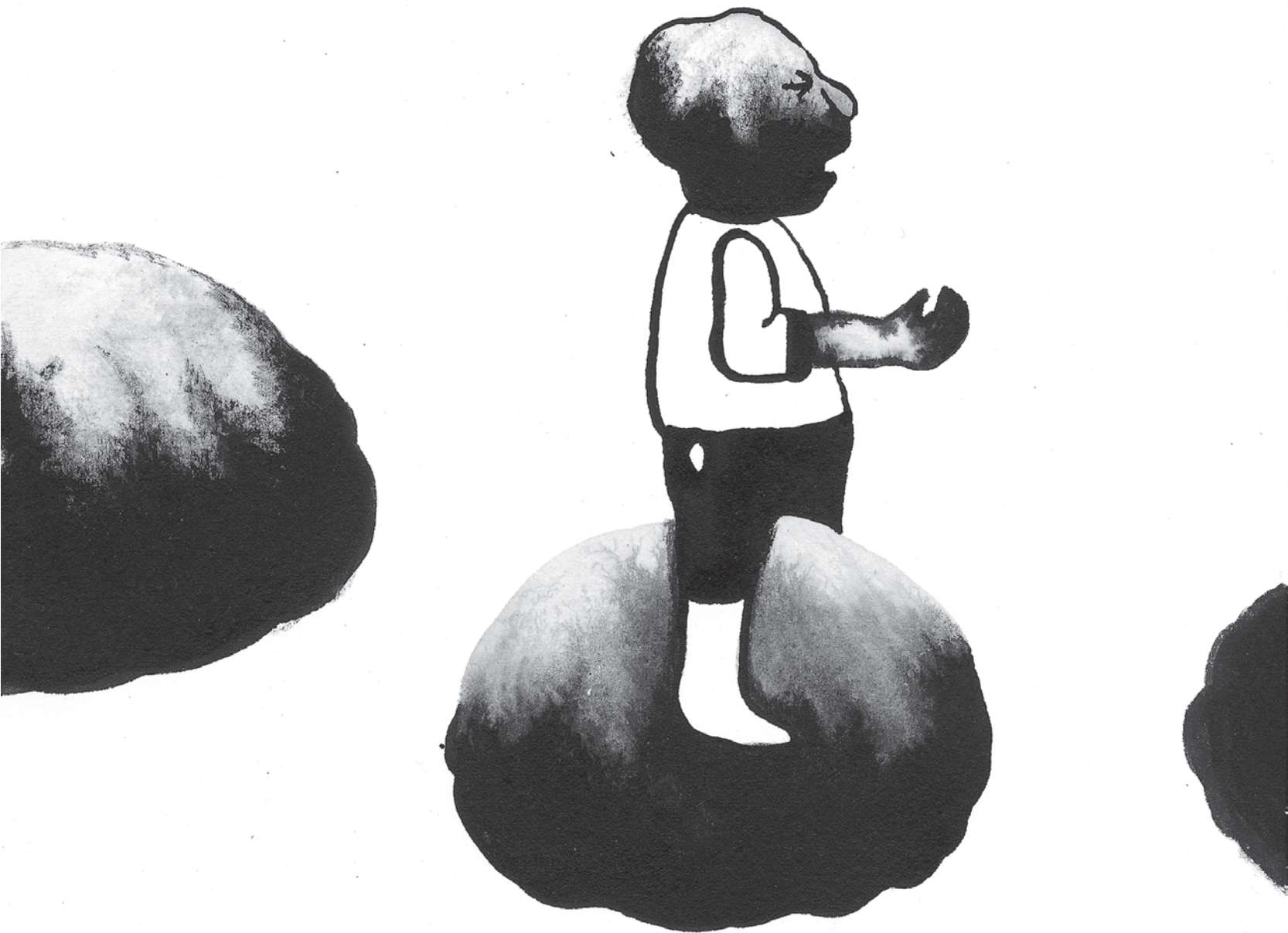
European Patent Office / Recruiting Department / Erhardtstrasse 27 / D-80469 Munich

Kennedy Van der Laan heeft plaats
voor advocaatstagiairs Bestuursrecht
en Ondernemingsrecht.

www.kennedyvanderlaan.nl/vacatures

Kennedy Van der Laan, advocatuur en notariaat, Haarlemmerweg 333, 1051 LH Amsterdam

Tekening: Tom Heerschop

In verband met de groei van ons kantoor zijn wij op zoek naar nieuwe collega's die passen in ons team.

Advocaat-Medewerkers / Gevorderde Advocaat-Stagiaires m/v

Letselschade / Personen & Familierecht / Arbeidsrecht / Ondernemingsrecht

Wat bieden we:

- een middelgroot advocatenkantoor met vestigingen in Boxtel en Oisterwijk
- een praktijk waar je meteen mee aan de slag kunt
- een kantoor met specialisten op alle rechtsgebieden
- volop gelegenheid om je verder te ontwikkelen
- een informele werksfeer en leuke collega's

Wat vragen we:

- ervaring binnen de commerciële rechtspraktijk
- een gevorderde advocaat-stagiaire of beginnend medewerker
- een ondernemende en positieve instelling
- een mentaliteit van "handen uit de mouwen"
- een leuke collega.

Voor meer informatie neem je contact op met Kees van Eijndhoven [0411 - 67 55 33] eijndhoven@bgadvocaten.nl. Sollicitaties graag binnen 14 dagen na het verschijnen van deze advertentie zenden aan: Bogaerts & Groenen advocaten T.a.v. mr. C.M.G.M. van Eijndhoven, Postbus 127, 5280 AC Boxtel.

"Ziet meer, doet meer". Voorbij de feiten, verder kijken dan het ogenschijnlijke. Vanuit verschillende invalshoeken doorgronden en doorzien. Doordringen tot wat er werkelijk toe doet. Inzichten uitwisselen en met verrassende oplossingen komen. Pro-actief en slagvaardig.

Bogaerts & Groenen
advocaten

BOXTEL

Postbus 127
5280 AC Boxtel

www.bogaertsengroenen.nl

ziet meer, doet meer

BOUMANJAL & VINGERLING ADVOCATEN

Het betreft een jong en groeiend advocatenkantoor, gelegen nabij het centrum van Utrecht, alwaar een informele werksfeer heerst. Ter versterking van het kantoor wordt gezocht naar een:

advocaatmedewerker

Het kantoor is gericht op de algemene rechtspraktijk, waarbij meer speciaal de gebieden strafrecht, vreemdelingenrecht, sociaal zekerheidsrecht en personen- en familierecht worden beoefend. Uw schriftelijke reactie kunt u toezenden aan: Boumanjal & Vingerling Advocaten, t.a.v. mr. A.C. Vingerling, Postbus 1286, 3521 CL UTRECHT, dan wel via de mail: info@benvadvocaten.nl

Wij zoeken een **advocaat**, bij voorkeur 2^e of 3^e jaars stagiaire, voor de algemene praktijk.

Brieven met cv richten aan mr A.D.J. van Ruyven, tot wie u zich tevens kunt wenden voor nadere informatie.
Postbus 13139
3507 LC Utrecht
Tel: 030 - 234 01 01
e-mail: vanruyven@starmansvanruyven.nl

Wij zoeken ter versterking van ons kantoor op korte termijn een:

ADVOCAAT-MEDEWERKER

en/of

GEVORDERDE STAGIAIRE

die zich in een prettige werkomgeving zal gaan bezighouden met de algemene praktijk (civielrecht en strafrecht).

Schriftelijke reacties met Curriculum Vitae kunt u binnen 14 dagen sturen naar STV Advocaten t.a.v. mr. R.F. Thunnissen. Postbus 85715, 2508 CK Den Haag. Per e-mail: info@stv-advocaten.nl. Meer informatie op onze website: www.stv-advocaten.nl of telefonisch (070) 311 50 00.

STV Advocaten is een advocatenkantoor dat zeer betrokken is bij haar cliënten en de aan haar toevertrouwde zaken. Tot onze cliëntenkring behoren naast ondernemingen ook particulieren, instellingen en overheden. Bij STV Advocaten werken 20 medewerkers waaronder 10 advocaten. Vanzelfsprekend maakt STV Advocaten gebruik van de modernste informatie- en communicatiemiddelen en online know-how systemen. Het kantoor kent een informele en plezierige werksfeer. Er wordt gewerkt met een hoge mate van zelfstandigheid en grote inzet.

Advocaten • Notarissen • Belastingkundigen • Bedrijfsadviseurs

*Plas & Bossinade is een
van de toonaangevende
kantoren in Noord-Nederland
op het gebied van advocatuur,
notariaat, bedrijfsadvisering
en fiscale dienstverlening.*

*Wij geloven heilig in de
synergie tussen deze
verschillende takken van sport.*

En wij geloven in onze

zelfstandigheid.

Plas & Bossinade biedt

dynamiek op hoog niveau

in zakelijke en persoonlijke

dienstverlening.

A d v o c a t e n

N o t a r i s s e n

B e l a s t i n g k u n d i g e n

B e d r i j f s a d v i s e u r s

Wij zoeken:

beginnende en gevorderde fiscaal juristen die advocaat zijn of willen worden

Wij zijn succesvol in het:

- bedenken van oplossingen in complexe fiscale vraagstukken;
- ontwerpen en uitvoeren van nationale en internationale structuren gericht op een optimale belastingdruk;
- opkomen voor cliënten in belasting- en fraudezaken;
- voeren van fiscale aansprakelijkheidsprocedures.

Wij zoeken mensen die creatief en vasthoudend zijn en niet bang zijn om op het scherp van de snede te adviseren en te procederen.

Wij bieden een energiek en gedreven team dat veelvuldig interdisciplinair samenwerkt en waarbinnen je jezelf volledig kunt ontplooiën.

Voor algemene informatie over ons kantoor kun je kijken op www.plasbossinade.nl.

Voor inlichtingen over de functie kun je contact opnemen met mr. Leen Hooites, 050-521 43 91. Je kunt je brief met CV vóór 9 mei 2008 richten aan:

Plas & Bossinade
t.a.v. mevrouw M.A.I. Riemersma,
manager P&O
Postbus 1100
9701 BC GRONINGEN
of per e-mail: pz@plasbossinade.nl

BOERS ADVOCATEN

Wij zijn op zoek naar:

• **ADVOCAAT-MEDEWERKER FAMILIERECHT**

• **ADVOCAAT-MEDEWERKER INSOLVENTIERECHT**

• **ADVOCAAT-STAGIAIRE**

Daadkracht, ruime expertise en betrokkenheid. Dat zijn de trefwoorden die ons kantoor karakteriseren. Meer weten? Kijk op www.boersadvocaten.nl

Informatie:

mr L.L. de Boef
tel: 0318 - 522 404

Schriftelijke sollicitatie:

mr L.L. de Boef
Postbus 675
3900 AR Veenendaal
lldeboef@boersadvocaten.nl

Stationsplein 6
3901 ES Veenendaal
T. 0318 - 52 24 04
F. 0318 - 52 34 74
info@boersadvocaten.nl
www.boersadvocaten.nl

VELDHUIJZEN EVENBOER & NUITEN ADVOCATEN

Veldhuijzen Evenboer & Nuiten is een middelgroot advocatenkantoor met een gevestigde praktijk in arbeids-, ondernemings- en insolventierecht. Wij richten ons op de zakelijke markt/MKB binnen de regio Dordrecht/Rotterdam.

Het kantoor kenmerkt zich door een no nonsense benadering met interne korte lijnen en een open en informele plezierige werkomgeving.

Vanwege groei van ons kantoor is thans ruimte voor een (**gevorderde**) **advocaat-stagiaire** met de bereidheid zich te specialiseren in de richting van arbeidsrecht of insolventierecht.

Uw schriftelijke reactie kunt u richten aan:

Mr. M.L. Veldhuijzen
Postbus 1080
3300 BB DORDRECHT
www.veldlaw.nl

VAN HORSSSEN & VAN OPHOVEN ADVOCATEN MEDIATORS

Is een samenwerkingsverband tussen twee advocatenkantoren te Leek en Delfzijl, waar thans vijf advocaten werkzaam zijn.

Het kantoor gevestigd te Leek richt zich zowel op de zakelijke als op de particuliere cliënt. Op dit kantoor is een vacature ontstaan voor een (gevorderde) advocaat-stagiaire.

Sollicitaties, voorzien van een curriculum vitae kunt u zenden aan Van Horssen en Van Ophoven Advocaten en Mediators, t.a.v. mr J-W.F. van Horssen, postbus 105, 9350 AC Leek.

KAAIJ ADVOCATEN

Fransestraat 12 6524 JA Nijmegen

zoekt

ondernemende advocaat en / of mediator
bij voorkeur met een eigen praktijk,
niet omvattende personen- en familierecht.

De vorm van de samenwerking is bespreekbaar.
De mediator dient NMI gecertificeerd te zijn.

Reacties binnen 14 dagen naar mevrouw mr. M.B.M. Kaaij

Info@kaaijadvocaten.nl

www.kaaijadvocaten.nl

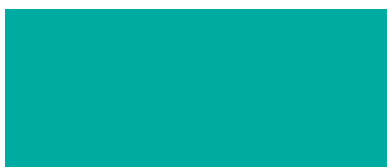
INTELLECTUEEL EIGENDOM ■ ADVOCATEN

ENTERTAINMENT ■ ADVOCATEN

SPORT ■ ADVOCATEN

ARBEID ■ ADVOCATEN

Donk Advocaten is een vernieuwend advocatenkantoor met een onderscheidende visie ten aanzien van juridische dienstverlening in het algemeen en advocatuur in het bijzonder.

Wij zijn op zoek naar:

**EEN ADVOCAAT
STAGIAIR/MEDEWERKER
ARBEIDSRECHT (M/V);**

EN

**EEN ADVOCAAT
STAGIAIR/MEDEWERKER
INTELLECTUEEL
EIGENDOMSRECHT (M/V).**

die ons team van specialisten kunnen versterken bij onze juridische dienstverlening in de Entertainment - en Sport branche.

Uw reacties kunt u sturen aan:

Donk Advocaten

T.a.v. mevr. mr. C.A.B. van der Weijden -
Zeevenhooven
Willemsparkweg 34
1071 HG Amsterdam
chris@donkadvocaten.nl

HET RECHTSHUIS

ADVOCATUUR | MEDIATION

Een klein kantoor, een grootse keuze! Het Rechtshuis is een jong advocatenkantoor, gevestigd in het centrum van Helmond. Het kantoor heeft een moderne en klantgerichte visie en daarom bewust gekozen voor een specialistische praktijk. Ondernemer en particulier kunnen bij ons terecht voor advies, bemiddeling of procedures op het gebied van arbeidsrecht, familierecht en huurrecht.

Vanwege de groei van ons kantoor zijn wij op zoek naar een

Advocaat-medewerker m/v

met aantoonbare ervaring op het gebied van **arbeidsrecht en/of familierecht**.

Durf ook jij te kiezen?

Wil jij groot zijn op jouw vakgebied maar werken binnen een kleine organisatie?

Wil je jouw talent op het gebied van arbeidsrecht en/of familierecht in onze

praktijk verder ontwikkelen en ben je bereid hiervoor een specialisatie

opleiding te volgen? Wij bieden je de mogelijkheid. Interesse? Geef vóór

5 mei 2008 gemotiveerd aan waarom jij de juiste kandidaat bent.

Dijkmans*Berg*Jeths

zoekt advocaten met.....

Dijkmans*Berg*Jeths

▲
ADVOCATEN

—

**Ben jij een advocaat met..... of wil je er een worden?
Schrijf dan naar Mr. Raoul van den Berg Jeths, Postbus 8821, 5605 LV, Eindhoven**

E: info@dijkmansbergjeths.eu I: www.dijkmansbergjeths.eu

Allen & Overy is een van de grootste en meest succesvolle juridische kantoren ter wereld en marktleider in een groot aantal praktijkgebieden. Allen & Overy in Amsterdam heeft een gevestigde reputatie als kwalitatief hoogstaand kantoor, met een gedegen kennis van de lokale markt, ruime ervaring in het Europese recht en met een internationaal bereik. Allen & Overy wordt algemeen door cliënten en deskundigen gezien als topkantoor in de juridische markt.

Vanwege de groei van de werkzaamheden zijn wij op zoek naar een gemotiveerde
ADVOCAAT MEDEWERKER ONROEREND GOED & BOUW

Tijd voor een overstap

Werken aan internationale allianties, PPS-en en energieprojecten. Werken voor multinationals en Hollands Glorie, maar ook voor baanbrekende "pathfinders". Werken aan transacties, joint ventures en projecten. Werken in een hecht team, waarin teamspirit en gedrevenheid de boventoon voeren. Werken aan vernieuwing met een praktische inslag, terwijl juridische hoogstandjes op hun tijd niet worden geschuwd. Cliënten behoeden voor onnodige risico's.

De praktijkgroep onroerend goed en bouw heeft een bloeiende praktijk voor aansprekende cliënten. Uitstekende juridische kennis naast gedrevenheid en cliëntgerichtheid zijn onder meer de gewenste eigenschappen voor de kandidaat.

Gevraagd

- 4-6 jaar ervaring binnen de advocatuur bij voorkeur op relevante praktijkgebieden
- Uitstekende kennis van de Engelse taal
- Ambitieuze, efficiënt en no-nonsense mentaliteit
- Aantoonbare affiniteit met de wereld van bouw en vastgoed

Geboden

- Werken aan aansprekende transacties en projecten
- Zelfstandigheid binnen een zeer uitdagende praktijk
- Samenwerking in een gedreven en talentvol team
- Uitstekende arbeidsvoorwaarden

Interesse?

Voor meer informatie kun je contact opnemen met mr Christine Doeksen per e-mail: (christine.doeksen@legal2legal.nl) of per telefoon (06-50267767).

legallegal Executive search

MAET - ADVOCATEN

Maet Advocaten te Amsterdam zoekt een nieuwe maet voor onze professionele maar voordelige kostenmaatschap. Onze sectie letselschade (LSA) telt drie advocaten. De sectie arbeidsrecht en sociaal zekerheidsrecht telt ook drie advocaten. Advocaten met aanverwante specialismen, bijvoorbeeld personen- en familierecht, zijn ook van harte welkom. Binnen onze maatschap staan een professionele praktijkvoering en plezier in je werk voorop. Spreekt je dit aan, neem dan contact op met Jan-Kees den Haan (jkdenhaan@maet.nl) of Lowine Versteegh-Leenstra (lversteegh@maet.nl).

Maet Advocaten
 Van Slingelandtstraat 35 B
 1051 CG Amsterdam
 tel. 020-412 12 71
 web: www.maet.nl

het
amsterdams
adr instituut

Beroepsopleiding tot ADR-Specialist/Legal Mediator

- Inzicht verwerven in andere methoden van conflict-oplossing dan rechtspraak?
- Uzelf ontwikkelen tot een professionele legal mediator die de juridische aspecten van de diverse conflict-oplossingsmethoden kent?
- Uw vaardigheden in onderhandelen en interveniëren versterken?
- Partijen begeleiden door coaching en empowerment?

U leert het in de 21-daagse allround Beroeps-opleiding tot **ADR-Specialist/Legal Mediator**.

Voor juristen met minimaal 5 jaar werkervaring.

Start: 15 mei en 4 september 2008.

Voor meer informatie en inschrijving:

www.adrinstituut.nl
 Telefoon: 020-525 37 49
 E-mail: adr-fdr@uva.nl

Neem een voorsprong in ontwikkeling en ervaring!

Ernest Loor, *advocaat bij Nysingh*

Met vestigingen in Apeldoorn, Arnhem en Zwolle heeft Nysingh van oudsher een sterke positie in de regio. Zonder daar overigens een grens te trekken. We zijn landelijk actief, maar ook thuis in Europa. En bovendien wereldwijd vertegenwoordigd dankzij deelname aan het netwerk TAGLaw. Bij Nysingh werken circa 105 advocaten en 35 (kandidaat-)notarissen. In totaal zijn er ruim 340 mensen binnen onze organisatie werkzaam.

Zoek jij de brede expertise van een top 20 kantoor? Een kantoor waar je je verder kunt specialiseren en ontwikkelen? Dat ruimte biedt voor ondernemerschap? Waar een goede balans tussen werk en privé belangrijk is? Dan is het tijd om kennis te maken.

Op dit moment zijn wij op zoek naar een:

- **advocaat-medewerker Aansprakelijkheid, Verzekering & Vervoer**

Kijk voor meer informatie over de openstaande vacatures op www.werkenbijnysingh.nl

nysingh
advocaten-notarissen

ONDERNEMINGSRECHT
ARBEIDSRECHT

VESTIUS
a d v o c a t e n

Vestius Advocaten
Amsterdam

zoekt

**een advocaat
ondernemingsrecht**
met minimaal twee
jaar ervaring

www.vestius.com

MET RECHT VERTROUWD

Bent u toe aan een nieuwe uitdaging in uw werk? Wilt u op basis van kostendeling samen met anderen werkzaam zijn in de sociale advocatuur en meewerken aan het uitbouwen van de praktijk? Wilt u werkzaam zijn op een klein kantoor waar op een informele manier vier advocaten en twee secretaresses samenwerken en veel werk verzetten? Hebt u gedegen kennis en ervaring op het gebied van het personen- en familierecht?

Dan bent u wellicht de
ADVOCAAT

die wij op korte termijn zoeken als kantoorgenoot!

Informatie over de functie kan worden ingewonnen bij de heer mr. R. Plieger, telefoon (026) 370 20 60. Uw schriftelijke reactie kunt u binnen twee weken na het verschijnen van deze advertentie richten aan:

P L I E G E R A D V O C A T E N

T.a.v. de heer mr. R. Plieger Weverstraat 4b 6811 EL Arnhem
pliegeradvocaten@hetnet.nl www.pliegeradvocaten.nl

Knegtmans & Van de Wouw A D V O C A T E N

Knegtmans & Van de Wouw Advocaten is een jong, ambitieus kantoor waar een goede relatie met de cliënt centraal staat. Er zijn 5 advocaten werkzaam. De sfeer is open en collegiaal.

Wegens gestage groei zijn wij op zoek naar een
**(gevorderd) advocaat-stagiaire /
advocaat-medewerker**

met belangstelling voor met name:

- personen- en familierecht
- arbeidsrecht / ondernemingsrecht
- strafrecht

Sollicitaties met cv graag binnen 14 dagen richten aan:
Knegtmans & Van de Wouw Advocaten t.a.v. mr. Th.A.J. van de Wouw

Westerhoven
Provincialeweg 30
5563 AH
Tel. 040 - 2 076 076

Bladel
Schaapskuil 17
5531 DM
Tel. 0497 - 38 38 68

Informatie pagina's
knegtmansvandewouw.nl
bemiddelaarbijrechtscheiding.nl
dearbeidsrechtsspecialist.nl

KERCKHOFFS ADVOCATEN
Maastricht / Heerlen

Kerckhoffs Advocaten, gevestigd in Maastricht en Heerlen, zoekt voor de sectie Ondernemingsrecht een

advocaat-medewerker

Wil je graag werken bij een kantoor dat zich vooral op ondernemers richt? Waar deskundigheid en oplossingsgerichtheid voorop staan? Dat voor cliënten een stap extra zet? Dat hecht aan menselijke maat? Dat plezier in het werk ziet als een voorwaarde voor succes? Dat je de mogelijkheid biedt jezelf te blijven ontwikkelen?

Neem dan contact met ons op en bel 043 – 321 59 29. Vraag naar mr. Roel Kerckhoffs – hij zal je graag meer informatie verstrekken.

Je kunt natuurlijk ook direct je sollicitatie (met cv) sturen of mailen naar:

Kerckhoffs Advocaten
T.a.v. mr. R.H.G.M. Kerckhoffs
Postbus 3021
6202 NA MAASTRICHT

r.kerckhoffs@kerckhoffsadvocaten.nl

Kerckhoffs Advocaten is gespecialiseerd in juridische dienstverlening voor het midden- en kleinbedrijf – waarbij we particulieren overigens niet vergeten. We zetten onze deskundigheid in voor het snel en efficiënt tot stand brengen van oplossingen. Dat betekent dat we lange en kostbare procedures voorkomen waar dat kan. En dat we in de rechtszaal de belangen van onze cliënten scherp en vakkundig behartigen als het nodig is.

www.kerckhoffsadvocaten.nl

ADVOCATENKANTOOR DISTELPLEIN

zoekt

één of twee **advocaten** (m/v), bij voorkeur met afgeronde stage.

Advocatenkantoor Distelplein richt zich van oudsher mede op gefinancierde rechtsbijstand (met name op het terrein van arbeidsrecht, sociale verzekering en sociale voorzieningen, vreemdelingenrecht, strafrecht en familierecht).

De werksfeer is open en informeel.
Het kantoor bestaat thans uit 5 advocaten.

Advocatenkantoor Distelplein is gevestigd in Amsterdam-Noord in de nabijheid van het Centraal Station en de ringweg.

Uw reacties kunt u richten aan:

Mr. J. Tuitjer of mr. F.S.P. Gijsberti Hodenpijl
Advocatenkantoor Distelplein
Postbus 37042
1030 AA Amsterdam

e-mail: jtuitjer@akdp.nl of fgijsberti@akdp.nl
Telefoon: 020 – 632 02 51
Fax: 020 – 634 34 91
website: www.akdp.nl

Kantoorpartners gezocht.

Uitgangspunten zijn:

- ✓ We delen een aantal kosten
- ✓ We nemen de praktijk waar bij afwezigheid
- ✓ We zijn ondernemer
- ✓ We vestigen ons in Amsterdam of omgeving

Reacties:

Kees Nelemans

0252-626 494

cn@gvnadvocaten.nl

Jager Kuiper

A D V O C A T E N

Wij: gedreven, gericht op kwaliteit en prettig samenwerken.

Jij: ook?

Waar ga jij naartoe?

In oktober 2006 openden we de deuren van ons kantoor in Hattem. En we blijven groeien. Daarom zoeken we een advocaat / stagiair (m/v) die ons team komt versterken.

We richten ons uitsluitend op het MKB en hechten aan korte lijnen en een intensieve samenwerking met onze cliënten. Heb je vragen? Bel gerust met Ida Jager of Frank Kuiper. Je kunt ons bereiken via (038) 444 99 88.

Wil je reageren? Dat kan tot 5 mei. Digitaal op info@jagerkuiper.nl; of per post naar Jager Kuiper advocaten; Postbus 60 8050 AB Hattem.

Spigthoff is een niche kantoor op het gebied van corporate litigation, financieel recht en belastingrecht. De strafrecht praktijk van Spigthoff vormt een aanvulling op de financieel recht praktijk. De zaken omvatten onder andere handel met voorwetenschap, overtreding van de financiële toezichtswetgeving, witwassen en (fiscale) fraude.

HET PROFIEL:

- 3 à 4 jaar ervaring als strafrecht advocaat
- Aantoonbare interesse in het financiële strafrecht in de ruime zin van het woord
- Initiatiefrijk en oplossingsgericht
- Intelligent, gedreven, zelfkritisch en zelfbewust

DE PROPOSITIE:

- Een kantoor met een outstanding kwaliteit en uitstraling
- Een boeiende strafrecht praktijk ingebed in onze financieel recht praktijk
- Naast juridisch niveau, betrokkenheid en openheid is vooral ook humor een uitgangspunt voor het functioneren
- Prima honorering en perspectief

Thans is er een vacature voor een

Advocaat strafrecht

Geïnteresseerden kunnen contact opnemen via lisa.vanderwal@spigthoff.com

SPIGTHOFF

zoekt

ondernemingsrechtadvocaten op partnerniveau

en een

advocaat-medewerker ondernemingsrecht/ insolventierecht

De Metz is wat in de VS een boutique law firm wordt genoemd: enerzijds klein en overzichtelijk, anderzijds hoogwaardige kwaliteit en een gespecialiseerde aanpak. Zaken doen wij op het gebied van het ondernemingsrecht, insolventierecht, financieel recht en arbeidsrecht waarbij wij zowel adviseren als procederen. Onze praktijk is internationaal. Wij maken onderdeel uit van The International Alliance of Law Firms. De overzichtelijke structuur van het kantoor levert voor ons een goede balans op tussen werk en vrije tijd. Onze cliënten, kleine en grote ondernemingen, banken en (private equity) investeerders, weten onze aanpak te waarderen. Onze reputatie in de genoemde praktijkgebieden staat! Daar zijn we trots op. Het handhaven en uitbouwen daarvan blijft de uitdaging.

WIJ ZOEKEN

Advocaten ondernemingsrecht die als partner, eventueel met anderen, de basis van ons kantoor willen verbreden. In het bijzonder denken we aan advocaten die nu als senior medewerker of partner bij een van de grote(re) kantoren zelfstandig de (internationale) praktijk uitoefenen, beschikken over een eigen clientèle en zichzelf betrappen op ideeën over zelfstandig ondernemerschap in een kleiner kantoor, met cliënten en zaken van niveau.

Een gevorderde advocaat-medewerker ondernemingsrecht/insolventierecht die zich in de ondernemingsrechtpraktijk thuisvoelt en als zelfstandig curator en bewindvoerder benoem- en inzetbaar is.

Ben je geïnteresseerd?

Dan zouden wij graag met je kennismaken. Neem contact op met Bart de Metz of Peter Visser via onderstaand adres of per e-mail op bart.de.metz@demetz.nl of peter.visser@demetz.nl. Informatie over ons kantoor is ook te vinden op www.demetz.nl.

VAN TRAA

ADVOCATEN

TRANSPORT EN LOGISTIEK
INTERNATIONALE HANDEL
VERZEKERINGSRECHT
AANSPRAKELIJKHEIDSRECHT

Rotterdam, de stad van haven en handel. Al meer dan honderd jaar treden wij vanuit het hart van de stad op voor verzekeraars, luchtvaartmaatschappijen, banken, productiebedrijven, handelshuizen, rederijen en logistieke dienstverleners van over de hele wereld.

Van Traa is middelgroot van omvang, met een gevestigde reputatie binnen onze praktijkgebieden: transport & logistiek, internationale handel, verzekering en aansprakelijkheid.

Wij hebben altijd plaats voor ambitieuze en in onze praktijk geïnteresseerde

Advocaat medewerkers en Advocaat stagiaires^{m/v}

Kijk voor meer informatie op www.vantraa.nl of bel met Jacco van de Meent: (010) 4137000.

ICT CONCEPT BV
BASICWEG 19A
3821 BR AMERSFOORT

T 033 4330188
F 033 4330244

www.ict-concept.nl
info@ict-concept.nl

ict concept

KANTOORAUTOMATISERING VOOR JURIDISCHE PROFESSIONALS

*Het scannen gaat echt
geweldig. Er verdwijnen
hele dozen papier die
worden omgezet in
overzichtelijke pdf's.*

Mr. Onno F. Blom

